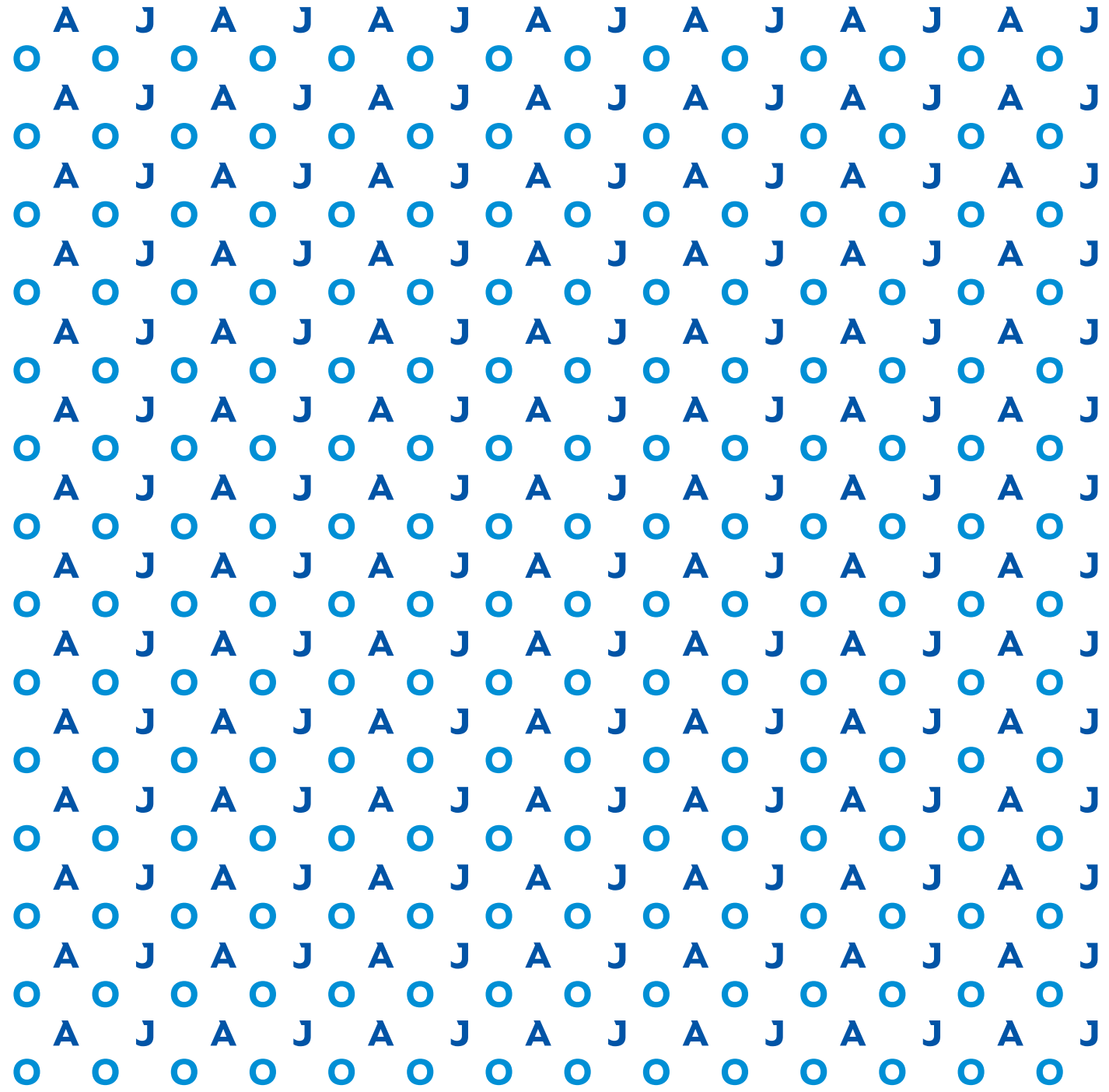

TIETOPAKETTI OPETTAJAN TYÖAJOISTA JA PALKKAUKSESTA

Lukuvuosi 2015–2016

Tietopaketti opettajan työajoista ja palkkauksesta

Lukuvuosi 2015–2016

Lukuvuoden suunnittelun tueksi tarkoitettussa tietopaketissa on koottuna keskeisiä sopimusmääräyksiä opettajan työajasta ja palkkauksesta. Tekstit ovat koonneet työmarkkina-asiamiehet Jaana Alaja, Kirsti Hietaranta, Kristiina Johansson, Liisa Kurikka, Timo Mäki, Markku Perttunen ja Hanna Tanskanen.

Käytetyt sopimuslyhenteet:

OVTES kunnallinen opetushenkilöstön virka- ja työehtosopimus
KVTES kunnallinen yleinen virka- ja työehtosopimus
SIVISTA yksityistä opetusalaan koskeva työehtosopimus
AVAINTES Avaintyönantajat AVAINTA ry:n työehtosopimus
AVAINOTES Avaintyönantajat AVAINTA ry:n opetusalan työehtosopimus
SOSTES yksityisen sosiaalipalvelualan työehtosopimus

Tämä tietopaketti ei sisällä opettajien palkkoja. Voimassa olevat ajantasaiset palkat ja palkkiot löytyvät aina OAJ:n Jäsensivuilta, www.oaj.fi → **Jäsensivut** → **Virka- ja työsuhde** → **Palkka ja palkkausjärjestelmä** → **Palkat ja palkkiot**

SISÄLTÖ

Kunnallisten yhteisiä määräyksiä	3
Yleissivistävä koulu: yhteisiä määräyksiä...	11
Peruskoulu.....	14
Lukio	18
Aikuislukio.....	20
Yleissivistävän koulun rehtori ja apulaisrehtori	21
Kunnallinen ammatillinen oppilaitos	22
Ammatillinen aikuiskoulutuskeskus	25
Ammattikorkeakoulu	25
Musiikkioppilaitos.....	26
Lasten ja nuorten taidekoulut	28
Vapaan sivistystyön oppilaitos	29
Yliopisto	30
Päiväkoti	32

Kunnallisten yhteisiä määräyksiä

PALKKAUSJÄRJESTELMÄ

Opettajalla tarkoitetaan kaikkia opetushenkilöstöön kuuluvia viranhaltijoita ja työntekijöitä, ellei siitä ole erikseen mainittu, ja kunnalla tarkoitetaan myös kuntayhtymää.

Tehtäväkohtainen palkka

Jokaiselle opettajaryhmälle on määritelty peruspalkka. Peruspalkat ilmoitetaan hinnoittelutunnusten (hitu) mukaan palkka-aulukossa. Eri hinnoittelutunnukset muodostuvat opettajan tutkinnon, kelpoisuuden ja tehtävänimikkeen mukaan. Hinnoittelutunnusten mukaiset taulukot ovat luettavissa muun muassa OAJ:n Jäsen-sivuilla kohdassa palkat ja palkkiot.

Kunnallisen opetushenkilöstön virka- ja työehtosopimuksen mukaan opettajan **tehtäväkohtaista palkkaa** päätettäessä on otettava huomioon **tehtävien vaativuus** (OVTES osio A 6 § 3 momentti). Tehtäväkohtainen palkka on osa varsinaista palkkaa.

Töiden ja tehtävien vaativuuden objektiivinen arviointi edellyttää **paikallista palkkausjärjestelmää**. Palkkausjärjestelmän tavoitteena on motivoida henkilöstöä hyviin työsuorituksiin, pitää kunta-alan palkat kilpailukyisinä ja edistää kunnan ja kuntayhtymän toiminnan tuloksellisuutta. Tavoitteeseen pyritään oikeudenmukaisella palkalla, jonka perusteena ovat tehtävien vaativuus, työkokemus, henkilökohtainen ammatinhallinta ja työsuoritukset sekä työyksikön tuloksellisuus.

Arvioinnissa ei vertailla eri opettajaryhmiä keskenään vaan arviointi tehdään hinnoittelutunnuksittain ja/tai ammattinimikkeittäin. Tavoitteena on, että samaan ryhmään kuuluvien tehtäväkohtaiset palkat ovat tehtävän vaativuuden edellyttämässä suhteessa toisiinsa. Järjestelmässä ei siis arvioida henkilökohtaista osaamista.

Tehtävien vaativuutta arvioitaessa otetaan huomioon:

- työn edellyttämä osaaminen (tiedot, taidot, harkinta)
- työn vaikutukset ja vastuu (laajuus, pysyvyys, johtaminen ja vaikutukset toimintaedellytyksiin)

- työn edellyttämät yhteistyötaidot (vuorovaikutus, ihmissuhdevaatimukset)
- työolosuhteet (tavanomaisesta poikkeavat fyysiset ja henkiset työolosuhteet, ei työsuojelutoimenpitein poistettavissa).

Paikallisesti voidaan käyttää myös muita objektiivisia vaativuustekijöitä.

Paikallisessa tehtävien vaativuuden arvioinnissa pyritään löytämään opetusalan tehtävien vaativuuteen vaikuttavia tekijöitä. Esimiesten ja alaisten (rehtorien ja opettajien) palkkojen tulee kuitenkin olla oikeassa suhteessa toisiinsa nähden hinnoittelutunnuksesta riippumatta. Esimiesasemassa olevan tehtäväkohtaisen palkan pitää olla selvästi hänen alaisensa palkkaa korkeampi.

Vaikka arvioinnissa ei löytyisikään olennaisia vaativuuseroja jonkin nimikkeenosalta, se tarkoittaa sitä, että käytettävissä pelkästään hinnoittelutunnuksen mukaisia peruspalkkoja. Tehtävät ovat voineet muotoutua niin, että kaikkien samalla nimikkeellä työskentelevien opettajien tehtävät ovat perustehtävää vaativampia.

Tehtävän vaativuuden arviointijärjestelmän kehittäminen on jatkuva prosessi. Vaativuuden arvioinnissa on kyse myös arvoista, arvostuksista ja sopimisesta. Koska arvioinnissa noudatetaan yhteisesti hyväksytyjä kriteereitä, on hyväksyttävä myös vaativuuden arvioinnin tuomat palkkaerot.

Työn vaativuuden arviointijärjestelmä koskee kunnan tai kuntayhtymän koko

opetushenkilöstöä yleissivistävissä kouluissa, ammatillisissa oppilaitoksissa, musiikkioppilaitoksissa sekä taiteen perusopetuksen ja vapaan sivistystyön oppilaitoksissa. Järjestelmää käytetään soveltuvin osin myös ammatillisissa aikuis-koulutuskeskuksissa ja ammattikorkeakouluissa.

Lisätö

Opettajalle määrätty projekti-, suunnittelu- tai kehittämistyö, jonka tekemiseen yhteissuunnittelutyön, koulukohtaisen lisätehtävän ja opettajatyöpäivien tuoma resurssi ei riitä, voidaan korvata myös ns. lisätöpykälän perusteella. Tällöin korvaus määräytyy siten, että 1,5 tunnin työmäärä vastaa yhtä ylituntipalkkiota. Ennen kuin työnantaja määrää opettajalle lisätöy, opettajan ja työnantajan täytyy yhdessä arvioida työhön tarvittava tuntimäärä ja sen aikana tehtävän työn laatu, määrä ja painopisteet.

Lisätöy korvaaminen perustuu lisätöpykälään (OVTES 2014–16 osio B 14 § 4 mom.), joka on siirretty määräajaksi, 31.7.2017 saakka, soveltamisohjekirjeeseen. Kunnallisen työmarkkinalaitoksen yleiskirjeen 27/2011 liitteessä 1 todetaan: "Työnantajalla on poikkeuksellisesti erityisestä syystä peruskoulussa ja lukiossa mahdollisuus yksittäistapauksessa korvata suunnittelu- ja kehittämistyötä, jota muulla sopimuksen perusteella ei korvata." Asia on todettu jo aiemmin yleiskirjeen 6/2005 liitteessä 2.

Lisätöy korvaaminen edellyttää erillistä määrärahavarausta. Rahoitusta ei

tule toteuttaa esimerkiksi niin, että määrähärahat otetaan tuntiresurssista suurentamalla ryhmäkokoja tai vähentämällä lähiopetusta.

Kertapalkkio

Opettajalle voidaan maksaa kertapalkkio mikäli kunnan tai kuntayhtymän asianomainen viranomaisen harkitsee sen suorittamisen perustelluksi (KVTES luku II 14§). Kertapalkkiota voidaan käyttää esimerkiksi silloin, kun työnantaja haluaa palkita yksilöä tai ryhmää. Se voidaan maksaa myös muusta erityisestä syystä. Tällainen erityinen syy voi olla esimerkiksi opettajan osallistuminen toimielimen kokoukseen toimivaltaisen viranomaisen määräyksen nojalla.

Henkilökohtainen lisä

OVTES osio A § 11, KVTES Luku II § 11
Viranhaltijalle ja päätoimiselle opettajalle voidaan maksaa varsinaiseen palkkaan kuuluvaa henkilökohtaista lisää. Lisää maksetaan pääsääntöisesti opettajan työsuorituksen arvioinnin perusteella. Lisän perusteena ovat opettajan ammatinhallinta, henkilökohtaiset työsuoritukset ja sekä muut paikallisesti määritellyt henkilökohtaiset taidot.

Henkilökohtainen lisä on osa kannustavaa palkkausta. Kannustavalla palkkauksella pyritään parantamaan toiminnan tuloksellisuutta ja tukemaan johtamista. Kannustavuus perustuu siihen, että jokainen voi työsuorituksellaan vaikuttaa palkkaukseensa. Henkilökohtaisen tulosten palkitseminen on keskeinen tekijä motivaation syntymisessä.

Työnantajan ja henkilöstön edustajat määrittelevät paikallisesti yhdessä henkilökohtaisen lisän yleiset maksamisperusteet. Peruste ja niiden painoarvo voivat vaihdella eri yksiköissä. Henkilökohtaisia lisiä maksettaessa on eri työntekijäryhmiä kohdeltava tasapuolisesti.

Henkilökohtaisen lisän perusteina voivat ammatinhallinnan ja työsuorituksen lisäksi olla esimerkiksi monitaitoisuus ja luovuus sekä erityistiedot ja -taidot, joita hyödynnetään laajemmin kuin vain omassa opetustyössä. Henkilökohtainen lisä voi perustua myös tuloksellisuuteen, henkilön yhteistyökykyyn, vastuuntuntoon, oma-aloitteisuuteen ja kehityshakuisuuteen. Lisän perusteena ei kuitenkaan voi olla ominaisuus, joka on jo otettu huomioon OVTES:n palkkamääräyksissä (mm. luokanopettajan kaksoiskelpoisuus on huomioitu peruspalkassa).

Henkilökohtainen lisä myönnetään yleensä toistaiseksi. Lisän myöntämisen ja muuttamisen pitää perustua henkilön työsuorituksen arviointiin, joka voidaan suorittaa esimerkiksi vuosittain kehityskeskustelun yhteydessä. Opettajalle on hänen pyytäessään annettava häntä koskevan henkilökohtaisen lisän maksamisen perustelut.

Vuosisidonnainen lisä

OVTES osio A 12–18 § ja asiaa koskeva osio tai liite

Vuosisidonnainen lisä perustuu työkokemukseen, ja siihen oikeuttavat vuodet ja prosentit on esitetty oheisissa kaavioissa.

Vuosisidonnaiseen lisään oikeuttavaan palvelusaikaan luetaan kaikki päätoimiseksi katsottava palvelu seuraavin ehdoin:

- vähintään 30 kalenteripäivän tai täyden kuukauden työ
- vähintään 18 vuoden ikä palvelusuhteen aikana
- opetusalan työ (kotimainen tai ulkomainen työnantaja)
- yrittäjän työ, josta olennaista hyötyä nykyisissä tehtävissä yhteensä enintään viisi vuotta (pelkkä omistussuhde tai osakkuus ei riitä)
- muu työ, josta on olennaista hyötyä nykyisissä tehtävissä (kotimainen tai ulkomainen työnantaja)
- vuoden 2000 siirtymäsäännöksen perusteella palvelulisään luettava aika.

Oikeus vuosisidonnaiseen lisään alkaa sen jälkeisen kuukauden ensimmäisestä päivästä lukien, jona lisään oikeuttava palvelusaika on täyttynyt. Palvelusaikaa laskettaessa vähennetään ne kalenteripäivät, joihin virantoimitus tai työssäolo on ollut keskeytyneenä. Vähennykset lasketaan kalenteripäivinä, jolloin 30 päivää on yksi kuukausi. Vähentävä aika siirtää vuosisidonnaiseen lisään oikeuttavan ajan täyttymistä vastaavan ajan verran eteenpäin.

Palvelusaikaan luetaan myös vuosiloma-aika ja virkavapaa tai työloma seuraavissa tapauksissa:

- 1) opettaja on saanut palkkaetuja äitiysloman/sairausloman ajalta,
- 2) opettaja on saanut sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa taikka äitiys-, isyys- tai vanhempainrahaa,
- 3) opettaja on saanut tapaturma- tai muuta korvausta ajalta, jolta hänellä olisi ehdoton oikeus sairausajan palkkaan,
- 4) opettaja on ollut suorittamassa asevelvollisuuttaan, aseetonta palvelusta

tai siviilipalvelusta, josta hän on palannut laissa säädettyssä ajassa virantoimitukseen tai työhön,

- 5) koulutus- tai opiskeluaika siltä osin, kun se ei ylitä yhteensä enintään 30 päivää kalenterivuodessa ja
- 6) opettaja on ollut muun kuin kohdissa 1–5 mainitun syyn perusteella virkavapaalla/työlomalla enintään 30 päivää saman kalenterivuoden aikana edellyttäen, että hän on ollut samana kalenterivuonna virkavapaan/työloman myöntäneen työnantajan palveluksessa koulutyön aikana virantoimituksessa vähintään 30 päivää.

Vuosisidonnainen lisä lasketaan virkanimikkeen hinnoittelukohtaan mukaisesta peruspalkasta tai välyksen alarajasta kertomalla se vuosisidonnaisen lisän prosenttien mukaisilla kertoimilla (esimerkiksi 2 % = 1,02) korkoa korolle periaatteella pyöristämättä tuloa välissä. Pyöristys täysiin sentteihin tehdään vasta loppupalkassa.

Jos opettajan peruspalkassa on epäpätevyysalennus, vuosisidonnainen lisä lasketaan alennetusta peruspalkasta. Myös osa-aikaisesti virkaa hoitavan vuosisidonnainen lisä lasketaan osa-aikapalkasta. Peruspalkkaa korkeampi tehtäväkohtainen palkka ei vaikuta vuosisidonnaiseen lisään

Esimerkki

Peruskoulun luokanopettajan hinnoittelutunnuksen mukainen peruspalkka II kalleusluokassa on 1.8.2014 lähtien 2 558,24 euroa.

Vuosisidonnainen lisä 20 palveluvuoden jälkeen: $(1,04 \times 1,05 \times 1,06 \times 1,06 \times 1,06 \times 2\,558,24 \text{ €}) - 2\,558,24 \text{ €} = 768,98 \text{ €}$.

Vuosisidonnainen lisä on haettava kirjallisesti viimeistään kahden vuoden kuluessa siitä, kun oikeus lisään on syntynyt. Tätä myöhemmin haettuna vuosisidonnainen lisä voidaan myöntää takautuvasti vain vuoden ajalta. Työnantaja voi päättää, että vuosisidonnainen lisä myönnetään ilman hakemusta, mikäli opettajalle on aikaisemmin myönnetty samassa kunnassa aiempi palvelulisä tai määrävuosilisä, vuosisidonnainen osa tai nykyinen vuosisidonnainen lisä.

Ammattikorkeakoulussa (osio D) ja ammatillisessa aikuiskoulutuskeskuksessa (osio E) on palveluvuosiin perustuva palkka-asteikko. Palveluvuosien määräytymiseen ja niiden hakemiseen sovelletaan vuosisidonnaisen osan määräyksiä.

Vuosisidonnainen lisä

OPETTAJAT	Vuosisidonnainen lisä (%)				
	5 v	8 v	10 v	15 v	20 v
Peruskoulu	4	5	6	6	6
- Esiluokanopettaja	6	4	9	6	6
Lukio ja aikuislukio	6	3	10	4	6
Ammattioppilaitos	6	4	6	6	6
Kauppaoppilaitos	6	4	6	6	6
Taide- ja viestintäkulttuurioppilaitos	2	4	6	6	6
Sosiaali- ja terveysalan oppilaitos	2	3	6	-	6
Metsä- ja puutalousoppilaitos	2	4	6	4	6
Merenkuoppilaitos	6	4	6	6	6
Musiikkioppilaitos	2	3	9	6	6
Kansalaisopisto	2	3	9	6	6
Kansalaisopiston suunnittelijaopettaja	2	3	10	10	10
Kansanopisto vaihtoehto 1	2	3	9	6	6
Kansanopisto vaihtoehto 2	2	3	5	-	-
Lasten ja nuorten taidekoulu	2	3	5	10	10
Kansalaisopiston ja kansanopiston tuntiopettaja, vähintään 16 viikkotuntia	3 VUOTTA 6 %				

REHTORIT, APULAISREHTORIT, OPINTO-OHJAAJAT YM.	Vuosisidonnainen lisä (%)				
	5 v	8 v	10 v	15 v	20 v
Peruskoulun, lukion ja aikuislukion rehtori ja apulaisrehtoriviran haltija	-	-	5	5	10
Peruskoulun opinto-ohjaaja	2	4	5	11	-
Ammatillisen oppilaitoksen rehtori, apulaisrehtori, aikuiskoulutusjohtaja	-	-	5	4	4
- Opinto-ohjaaja	2	3	5	4	4
Ammatillisen aikuiskoulutuksen rehtori ja apulaisrehtori	-	-	5	-	-
Musiikkioppilaitoksen rehtori ja apulaisrehtori	-	-	5	4	6
Kansalaisopiston ja kansanopiston rehtori ja apulaisrehtori	-	-	5	4	6
Lasten ja nuorten taidekoulun rehtori	-	-	5	4	6

Syrjäseutulisä

OVTES osio A 19 §

Opettajalle, jolla on 31.12.2011 voimassa olleen kunnallisen opetusalan virkaja työehtosopimuksen määräysten mukaisesti ollut oikeus syrjäseutulisään, maksetaan edelleen samansuuruisia syrjäseutulisää niin kauan, kun palvelussuhde kuntaan jatkuu keskeytymättä.

Siirtymäkauden lisä

OVTES osio B 27 §, osio C 14 §, osio F 3 §

Henkilökohtainen siirtymäkauden lisä poistuu viran tehtäväkohtaisessa peruspalkassa tapahtuvia muutoksia vastaavasti tai opettajan siirtyessä muuhun virkaan. Lisä poistuu myös silloin, kun opettaja ei enää hoida tehtävää (esimerkiksi koulunjohtaja, apulaisrehtori, osas-

tonjohtaja), jonka perusteella lisää on maksettu. Myös muu olosuhteen muutos, jonka vuoksi siirtymäkauden lisä on muodostunut, poistaa lisän perusteen.

Rekrytointilisä

OVTES osio A 20a §

Opettajalle voidaan maksaa rekrytointilisää, jos asianomainen viranomaisen pitää sitä perusteltuna. Perusteluna lisän maksamiselle voivat olla mm. henkilöstön saatavuuteen liittyvät ongelmat. Rekrytointilisä on varsinaista palkkaa, mutta luonteensa vuoksi se on pääsääntöisesti määräaikainen lisä.

Ylituntipalkkio

OVTES osio A 26 § ja 27 §

Ylituntipalkkio lasketaan viran tehtäväkohtaisen palkan ja opetusvelvollisuuden perusteella. Ylituntipalkkioon ei vaikuta vuosisidonnainen eikä henkilökohtainen lisä eivätkä muut erikseen liitteissä mainitut palkkatekijät.

Opettajan ylituntipakkionsuuruuskuukaudessa eli **vuosiviikkoylituntipalkkio** lasketaan kertomalla tehtäväkohtainen palkka luvulla 0,83 (voimaan 1.8.2014). Tulo jaetaan huojentamattomalla opetusvelvollisuudella.

Yhden yksittäisen ylitunnin hinta eli **kertatuntipalkkio** saadaan siten, että vuosiviikkoylituntipalkkio kuukaudessa muutetaan vuotuiseksi kertomalla se luvulla 12 ja jakamalla saatu tulo koulun/oppilaitoksen opetustyöviikkojen lukumäärällä. Peruskoulussa ja lukiossa opetustyöviikkoja on 38, aikuislukiossa 33 ja musiikkioppilaitoksessa 35.

Kertatuntipalkkio sisältää myös koulun loma-aikojen palkkaosuuden.

Ylituntipalkkio sekä muut palkkiot ja erityistehtävien korvaukset maksetaan kuukausittain jälkikäteen joko kuukauden lopussa tai seuraavan kuukauden alussa, jollei paikallisesti toisin sovita. Elokuulta tulevat ylituntipalkkiot sekä muut lisäpalkkiot voidaan maksaa lokakuun palkanmaksun yhteydessä, ellei niitä pystytä maksamaan edellä mainitun aikataulun mukaisesti (osio A 29 § 3 mom.).

Tulospalkkio

Opettajalle voidaan maksaa tulospalkkiota, joka perustuu työnantajan tulokellisuuden parantamiseksi asetettujen tavoitteiden todettuun saavuttamiseen. Tulospalkkioiden maksamisessa noudatetaan KVTES:n määräyksiä (KVTES luku II 13§).

Sijaisuusjärjestelyt

OVTES osio A 24 §

Koulutusta koskeva lainsäädäntö edellyttää, että koulutuksen järjestäjä hoitaa lakisääteiset velvoitteensa asianmukaisesti myös opettajien virkavapaiden aikana. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että virkavapaalla olevalle opettajalle tulee aina ottaa sijainen.

Mikäli sijaista ei opettajan äkillisen sairastumisen takia heti löydy, voidaan koulun muu opettaja määrätä suostumuksellaan huolehtimaan poissaolevan opettajan luokasta oman oppituntinsa tai muun palkatun tehtävän kanssa samanaikaisesti. Erityisesti on huomattava, että tällaisen oto-määräyksen voi antaa vain silloin, jos kahden luokan yhtäaikainen hoitaminen on työsuojelumääräykset huomioon ottaen mahdollista. Viimeinen vaihtoehto on jättää oppitunti pitämättä. Peruskoulun oppilaita ei voi jättää kesken koulupäivän valvomatta.

Luokasta huolehtivalle opettajalle maksetaan oto-tunnista lisäpalkkaa 30 % oman viran kertatuntipalkkiosta.

Mikäli opetusvelvollisuustyöajassa oleva opettaja määrätään suostumuksellaan toimimaan toisen opettajan sijaisena, korvausperusteena on hänen oma kertatuntipalkkiosta.

Pääsääntö on, että opettajaa ei voida ilman suostumusta määrätä huolehtimaan toiseen virkaan kuuluvista tehtävistä eli toisen opettajan luokasta tai opettamaan toisen opettajan ryhmää omalla hyppy-tunnillaan.

Jos koulunkäyntiavustajaa halutaan käyttää opettajan sijaisena, hän tarvitsee tehtävään määräyksen. Tällöin hänet vapautetaan avustajan tehtävästä ja hän siirtyy OVTES:n piiriin ja saa opettajan sijaisen palkkaa kelpoisuutensa mukaisesti.

Sijaisen palkka

OVTES osio A 30 §, osio B 24 § 3 mom.

Viransijaisen palvelussuhteen kestäessä enintään viisi koulun työpäivää maksetaan opettajalle tuntipalkkio tuntiopettajia koskevien palkkioperusteiden mukaan. Tuntipalkkioon ei makseta vuosisidonnaista lisää eikä henkilökohtaista lisää. Lukion lyhytaikaiselle sijaiselle ei makseta kerroin- tai lukioresurssitunteja.

Jos sijaisuus kestää yli viisi koulun työpäivää, maksetaan palkka ensimmäisestä sijaisuuspäivästä alkaen päiväpalkkana.

Varsinainen palkka

OVTES osio A 21 §

Varsinaiseen palkkaan kuuluvat seuraavat palkanosat:

1. tehtäväkohtainen palkka
2. henkilökohtaisen lisä
3. vuosisidonnainen lisä
4. syrjäseutulisa ja yleissivistävän koulun kehitysaluelisa
5. rekrytointilisa
6. koulu- ja oppilaitoskohtainen lisätehtävä ja taito- ja taideaineiden korvaus
7. siirtymäkauden lisä/henkilökohtainen palkanlisa.

Opetusvelvollisuustyöajassa opetusvelvollisuustuntimäärä vastaa täyttä työaika.

Varsinaisen palkan käsitettä tarvitaan maksettaessa mm. sairausloman ja äitiysvapaan palkkaa, lomarahaa ja kahden tai useamman oppilaitoksen tuntien varassa päätoimiseksi tulevan tuntiopettajan palkkaa.

VIISI VUOSILOMA, LASKENNALLINEN VIISI VUOSILOMA JA LOMAPÄIVÄKORVAUS

Laskennallinen vuosiloma

OVTES osio A 33 § 2–3 mom., 41 §

Suurin osa opettajista on opetusvelvollisuustyöajajärjestelmässä, johon ei kuulu vuosilomaoikeutta. Siinä opettajan työrytmitetty opetustyöaikaan ja opetustyöajan keskeytyksiin eli koulun loma-aikoihin. Sen sijaan ko. opettajilla on ns. laskennallinen vuosiloma, joka vaikuttaa muun muassa sairausvakuutuslain mukaisten päivärahoiden maksamiseen laskennallisen vuosiloman ajalta työnantajan sijasta suoraan opettajalle itselle. Sairauspäiväraha, äitiysraha, vanhempainraha, määräaikainen kuntoutustuki ja kuntoutusraha maksetaan laskennallisen vuosiloman ajan opettajalle riippumatta siitä, onko hän hakenut virkavapaata vai ei.

Laskennallisen vuosiloman pituus määräytyy siten, että lomanmääräytymisvuoden täydet lomanmääräytymiskuukaudet kerrotaan lomarahalla prosenttilukua vastaavalla kokonaisluvulla ja jaetaan kahdella. Jos tulokseksi ei tule kokonaislukua, pyöristys tehdään ylemmään kokonaislukuun. Laskennallisten vuosilomapäivien lukumäärä asetetaan kalenterille 16.6. alkaen ja laskennallisen vuosiloman päiviä ovat kaikki arkipäivät juhannusaattoon lukuun ottamatta.

Esimerkki: Opettajan lomarahalla on 5 % kuukaudessa. Lomanmääräytymiskuukausia on 12. Laskennallisen vuosiloman pituus on 12 x 5/2 arkipäivää = 30 arkipäivää.

Oikeus vuosilomaan

OVTES osio A 33 1 mom., 35 §;

KVTES IV luku

Kokonaispalkkaus- ja työaikajärjestelmässä olevalla opetushenkilöstöllä on oikeus vuosilomaan. Tähän kuuluvat rehtorit ja apulaisrehtorinviran haltijat, sosiaali- ja terveysalan oppilaitosten opettajat, metsä- ja puutalousoppilaitosten opettajat, ammatillisten oppilaitosten aikuiskoulutusjohtajat ja opinto-ohjaajat, merenkulkuoppilaitosten laboratorioinsinöörit ja kansanopistojen opettajat, joiden työaika määräytyy vaihtoehdon 2 mukaan.

Vuosiloma määräytyy kunnallisen yleisen virka- ja työehtosopimuksen KVTES:n IV luvun mukaan lomanmääräytymiskuukautta, virantoimituspäivien veroisia päiviä ja vuosiloman pituuteen vaikuttavaa palvelusaikaa koskevin OVTES:ssä mainituin poikkeuksin.

Jos opettaja, jolla on vuosilomaoikeus, on vuosiloman tai säästövapaan alkaessa tai sen aikana sairauden, synnytyksen tai tapaturman johdosta työkyvytön, siirretään työkyvyttömyysajalle sijoittuvat vuosiloma- tai säästövapaapäivät myöhäisempään ajankohtaan, mikäli viranhaltija/työntekijä pyytää siirtoa ilman aiheetonta viivytystä ja mikäli mahdollista ennen loman alkua. Samoin menetellään, jos vuosiloman alkaessa tiedetään, että opettaja joutuu sellaiseen sairaanhoitoon, jonka aikana hän on työkyvytön.

Lomarahalla

OVTES osio A 34 §,

KVTES IV luku 18 – 19 §

Lomarahalla maksetaan elokuun palkanmaksun yhteydessä, ellei paikallisesti toisin sovita. Lomarahalla maksetaan myös aina palvelussuhteen päättyessä.

Ammattikorkeakoulun palkkausjärjestelmässä (osio D) opettajille ei makseta erillistä lomarahaa vaan se sisältyy opettajan vähimmäispalkkaan. Sivutoimisille tuntiopettajille ei makseta lomarahaa.

Lomarahalla lasketaan heinäkuun varsinaisesta palkasta. Lomarahalla määräytyy palvelusajan, palvelusvuosien ja 31.3. päättyneen lomanmääräytymisvuoden lomanmääräytymiskuukausien perusteella.

Lomarahalla on kutakin täyttä lomanmääräytymiskuukautta kohti

1) 6 %, jos opettaja on ollut omassa kunnassa välittömästi ja yhtäjaksoisesti 31.3. mennessä palvelussuhteessa vähintään 6 kuukautta ja vuosisidonnaisen lisäksi oikeuttavaa palvelusaikaa on vähintään 15 vuotta

2) 5 %, jos opettaja on ollut omassa kunnassa välittömästi ja yhtäjaksoisesti 31.3. mennessä palvelussuhteessa vähintään 6 kuukautta ja vuosisidonnaiseen lisään oikeuttavaa palvelusaikaa on vähintään 5 vuotta

3) 5 %, jos opettaja on ollut omassa kunnassa palvelussuhteessa 31.3. mennessä vähintään vuoden

4) 4 % muussa tapauksessa.

Täysi lomanmääräytymiskuukausi on lomanmääräytymisvuoden kalenterikuukausi, jonka aikana pääviranhaltija tai päätoiminen tuntiopettaja on ollut virantoimituksessa vähintään 16 kalenteripäivää. Virantoimituspäivien veroisia päiviä ovat kunnallisen yleisen virka- ja työehtosopimuksen KVTES:n IV luvun 4 §:ssä mainitut työssäolopäivien veroiset päivät eli mm. äitiys-, isyys- tai vanhempainvapaa, vuosiloma ja sairausloma, jolta on ehdoton oikeus palkkaan.

Lomanmääräytymisvuosi alkaa 1. huhtikuuta ja päättyy seuraavan vuoden maaliskuun viimeisenä päivänä. Kesällä 2016 maksettava lomarahaa määräytyy lomanmääräytymisvuoden 1.4.2015–31.3.2016 lomanmääräytymiskuukausien mukaan.

Opettajalla ei ole oikeutta sopia lomarahaa vaihtamisesta vapaaksi.

Määräaikaisen opettajan lomapäiväkorvaus

OVTES osio A 36 §, 54 §

Koko lukuvuoden työajan palveluksessa olleelle määräaikaiselle päätoimiselle opettajalle, jolla ei ole oikeutta vuosilomaan, maksetaan palvelussuhteen päättyessä lomapäiväkorvauksena kahden päivän varsinainen palkka jokaista palvelussuhteeseen sisältyvää lomanmääräytymiskuukautta kohden. Lomapäiväkorvausta vähentävät palvelussuhteeseen sisältyvät kesäkeskeytyspäivät.

Lukuvuoden työaikaa lyhyemmissä palvelussuhteissa kesäkeskeytyspäivien lisäksi myös syys-, joul-, urheilu- ja pääsiäisloman arkipäivät vähentävät lomapäiväkorvausta. Arkipäiviä ovat muut päivät paitsi kalenterin ”punaiset päivät”, jouluaatto, juhannusaatto ja pääsiäislauantai.

Jos opettajalla on lukuvuoden aikana useita peräkkäisiä yhtäjaksoisia palvelussuhteita, joiden välillä ei ole yhtään sellaista päivää, jolloin hän ei ole palvelussuhteessa samaan kuntaan, katsotaan määräaikaisuudet yhdeksi palvelussuhteeksi lomapäiväkorvausta laskettaessa.

Päiväpalkka lasketaan jakamalla varsinainen palkka sen kalenterikuukauden päivien lukumäärällä, jonka aikana palvelussuhde päättyy.

Lomapäiväkorvaus ei koske sivutoimisia tuntiopettajia.

PALKALLISIA VIRKA- JA TYÖVAPAITA

Sairausloma-ajan palkka

OVTES osio A 38–39 §, 41 §,

KVTES V luku 1–5 §

Sairausloma-ajan palkka määräytyy pääasiassa kunnallisen yleisen virka- ja työehtosopimuksen V luvun 1–5 §:n mukaan tietyin opettajia koskevin poikkeuksin.

Päätoimisella opettajalla on saman kalenterivuoden aikana oikeus saada sairausloman ajalta täysi palkka 60 kalenteripäivän ajalta ja sen jälkeen kaksi kolmasosaa 120 kalenteripäivän ajalta. Lisäksi voidaan harkinnan perusteella maksaa enintään kaksi kolmasosaa palkasta enintään 185 kalenteripäivän ajalta.

Yhdessä tai useammassa erässä 12 kuukautta kestäneiden sairaslomien jälkeen ei saa enää palkkaa, jollei sairasloma katkaise vähintään 30 työssäolopäivää koulun/oppilaitoksen työajalla.

Edellytyksenä sairausajan palkalle on, että palvelussuhde on välittömästi ennen sairauslomaan jatkunut vähintään 60 kalenteripäivää. Jos palvelussuhde on kestänyt lyhyemmän ajan, opettajalla on oikeus saman kalenterivuoden aikana saada sairausloman ajalta varsinainen palkkansa 14 kalenteripäivän ajalta, minkä jälkeen ei suoriteta mitään palkkaetuja. Palkan maksaminen edellyttää lisäksi, että opettajan virantoimitus tai työsuhte on jo alkanut eli opettaja ollut työssä työpaikalla ennen sairastumistaan.

Sairausajan karenssiaikaa laskettaessa opettajan palvelussuhde katsotaan yhdenjaksoiseksi, jos hän on ollut saman kunnan tai kuntayhtymän palveluksessa opettajana edellisen lukukauden työajan päättymiseen saakka ja palvelus jatkuu samassa kunnassa tai kuntayhtymässä seuraavan lukuvuoden työajan alkaessa.

Suurin osa opettajista on opetusvelvollisuuteen tai vuositunteihin perustuvassa työaikajärjestelmässä, johon ei kuulu vuosilomaoikeutta. Heidän ei ole mahdollista siirtää sairautensa takia kesälomaansa, jota ei ole, pidettäväksi myöhemmin. Sen tähden opettajien ei ole pakko hakea sairausloma oppilaitoksen kesäkeskeytysajaksi, vaikka he olisivat

silloin työkyvyttömiä ja heillä olisi oikeus sairauspäivärahaan.

Laskennallisen vuosiloman päiviä ei lasketa sairausloman, työtapaturman, ammattitautin eikä eläketapahtumaan tai kuntoutukseen johtavan sairauden palkallisten sairauspäivien lukumäärään. Sen sijaan sairauspäiviksi lasketaan laskennallisen vuosiloman ulkopuolelle jäävät sellaiset päivät, joiksi asianomainen opettaja ei ole hakenut virkavapautta, jos virkavapaa on alkanut ennen kesäkeskeytyksen alkua ja jatkuu sen päätyttyä (*OVTES, osio A, 39 §*).

Jos opettaja, jolla on vuosilomaoikeus, on vuosiloman tai säästövapaan alkaessa tai sen aikana sairautensa, synnytyksen tai tapaturman johdosta työkyvyttömyyden, siirretään työkyvyttömyysajalle sijoittuvat vuosiloma- tai säästövapaapäivät myöhäisempään ajankohtaan, mikäli viranhaltija/työntekijä pyytää siirtoa ilman aiheutonta viivytystä ja mikäli mahdollista ennen loman alkua. Samoin menetellään, jos vuosiloman alkaessa tiedetään, että opettaja joutuu sellaiseen sairaanhoitoon, jonka aikana hän on työkyvyttömyyden.

Jos sairaus johtaa eläkkeelle jäämiseen tai määräaikaiseen kuntoutukseen, oikeus sairausajan palkkaan päättyy 180 kalenteripäivän jälkeen vaikka kalenterivuosi olisi vaihtunut.

Äitiysvapaa

OVTES Osio A 40 §, KVTES V luku 8 §

Opettajan äitiysvapaan pituus on vähintään 72 arkipäivää. Päätoimisella opettajalla on oikeus saada äitiysvapaan 72 ensimmäiseltä arkipäivältä täysi palkka, mikäli hän on ollut saman kunnan palveluksessa välittömästi ennen äitiysvapaan alkamista vähintään kaksi kuukautta, hakenut äitiysvapaata viimeistään kaksi kuukautta ennen vapaan aiottua alkamista ja esittänyt työnantajalle lääkärin tai terveyskeskuksen antaman sairausvaikutuslaissa tarkoitetun todistuksen raskauden kestosta ja lasketusta synnytyksajasta.

Äitiysvapaan karenssiaikaa laskettaessa palvelussuhde katsotaan yhdenjaksoiseksi, jos opettaja on ollut saman kunnan palveluksessa opettajana edellisen lukukauden työajan päättymiseen saakka ja palvelus jatkuu seuraavan lukuvuoden työajan alkaessa.

Sairausvakuutuslain mukainen päiväraha

OVTES osio A, 41 §

Työnantajalla on oikeus saada opettajan

sairausloman ja äitiysvapaan ajalta maksamaansa palkkaa vastaava osa sairausvakuutuslain mukaisesta sairauspäivärahasta ja äitiysrahasta.

Työnantajalla on oikeus saada sairauspäiväraha, äitiysraha, vanhempainraha, määräaikainen kuntoutustuki ja kuntoutusraha kesäkeskeytysajalta myös silloin, kun opettaja, jolla ei ole vuosiloma-oikeutta, ei ole hakenut virkavapaata kesäkeskeytysajaksi. Laskennallisen vuosiloman ajalta ja ammattikorkeakoulun kesävapaaajakson 30 ensimmäisen päivän ajalta työnantajalla ei näihin päivärahoihin ole oikeutta. Opettajalle maksetaan silloin normaali palkka ja päivärahat.

Mikäli opettajalla on oikeus saada työansion menetyksestä korvausta muualta, hänelle maksetaan sairausajan palkasta ainoastaan korvauksen ylittävä osa. Korvaukseksi ei tällöin katsota hoitoa, siihen verrattavia kustannuksia, haittarahaa, sen sijasta maksettavaa kertakaikkista korvausta eikä tapaturmavakuutuslain 20 §:ssä mainittuja lisä- ja korvauksia. Sairausajan palkka maksetaan kuitenkin täysimääräisenä, mikäli korvauksen saaminen perustuu opettajan vapaaehtoisesti kustantamaan etuuteen tai hän saa korvausta sellaisen työtapaturman johdosta, joka ei ole aiheuttanut kysymyksessä olevaa sairauslomaa (KVTES V luku 2 § 8 mom.).

Palkallisen äitiysvapaan ajalta äitiysraha siis maksetaan työnantajalle. Samoin äitiys- ja vanhempainraha maksetaan työnantajalle silloin, kun työnantaja maksaa palkkaa äidille tai isälle, joka ei ole hakenut äitiys- tai vanhempainvapaata oppilaitoksen kesäloma-ajaksi. Äitiysraha ja vanhempainraha maksetaan kuitenkin aina äidille tai isälle vuosiloman tai 16.6. alkavan laskennallisen vuosiloman ja ammattikorkeakoulun kesävapaaajakson 30 ensimmäisen arkipäivän ajalta, vaikka työntekijä saisi palkkaa.

Osittainen hoitovapaa

OVTES osio A, 43 §; KVTES V luku 6 §
Osittaista hoitovapaata voi saada siihen saakka, kun peruskoulussa olevan lapsen toinen lukuvuosi päättyy tai pidentyn oppivelvollisuuden piirissä olevan lapsen kolmas lukuvuosi päättyy. Osittaista hoitovapaata pitää hakea viimeistään 2 kuukautta ennen aiottua vapaan aloittamista. Vapaan pitämisestä ja pituudesta sovitaan työnantajan kanssa.

Opetusvelvollisuustyöajassa olevan opettajan osittainen hoitovapaa on toteu-

tettavissa siten kuin työnantaja ja opettaja siitä sopivat. Jos sopimukseen ei päästä, opettajan opetustuntimääräksi vahvistetaan keskimäärin 18 tuntia viikossa.

Kokonaistyöaikaa noudattavalle opettajalle osittainen hoitovapaa myönnetään samassa suhteessa opetustunneista ja muusta työajasta kuin mitä nämä työajan osat ovat viikoittaisesta kokonaistyöajasta.

Tilapäinen hoitovapaa

Kun alle 10-vuotias tai vammaisen lapsi sairastuu äkillisesti, on lapsen vanhemmalla, huoltajalla tai samassa taloudessa vakituisesti asuvalla oikeus saada tilapäistä hoitovapaata lapsen hoidon järjestämiseksi tai hoitamiseksi enintään 4 työpäivää. Oikeus vapaaseen on lapsi- ja sairauskohtainen. Vanhemmat voivat jakaa tilapäisen hoitovapaan 4 päivää.

Tilapäiseltä hoitovapaalta maksetaan palkka enintään 3 peräkkäiseltä kalenteripäivältä lapsen sairastumisesta lukien. Jos siis lapsen ensimmäinen sairauspäivä on perjantai, palkallisia päiviä ovat perjantai, lauantai ja sunnuntai. Vapaata voi pitää täydet 4 työpäivää, jolloin maanantai, tiistai ja keskiviikko ovat palkattomia. Päätoimisella tuntiopettajalla ja määräaikaisella opettajalla on oikeus 3 palkalliseen hoitopäivään, jos palvelussuhde on kestänyt vähintään 60 kalenteripäivää.

Jos lapsi joutuu äkillisenkin sairauden takia sairaalahoitoon, katsotaan, että lapsen hoito on järjestetty sairaalassa eikä vanhemmilla ole oikeutta palkalliseen virkavapauteen. Etukäteen tiedossa oleva lapsen sairaalahoito tai lääkäriellä käyminen ei täytä tilapäisen hoitovapaan edellytyksiä. Näissä tapauksissa vanhemmilla voi olla oikeus palkattomaan poissaoloon pakottavista perhesyistä.

Tilapäinen poissaolo pakottavista perhesyistä

Viranhaltijalla ja työntekijällä on oikeus tilapäiseen poissaoloon työstä, jos hänen välitön läsnäolonsa on välttämätöntä perhettä kohdanneen, sairaudesta tai onnettomuudesta johtuvan ennalta arvaamattoman ja pakottavan syyn vuoksi. Tällöin virkavapaus on palkatonta.

Kela voi maksaa erityishoitorahaa.

Eräät virka- ja työvapaat

OVTES osio A 45 §, KVTES V luku 11 § 2–3 mom.

Reservin kertausharjoituksiin tai pelastustoimilain (561/1999) 53 §:n nojalla

väestönsuojelukoulutukseen määrättylle maksetaan kertausharjoitusten tai väestönsuojelukoulutuksen ajalta varsinainen palkka vähennettynä reserviläispalkan tai vastaavan korvauksen määrällä. Niitä opettajilta, joilla ei ole säännöksiin ja määräyksiin perustuvaa oikeutta vuosilomaan, ei tehdä tätä vähennystä koulun kesäkeskeytyksen ajalta.

Edellä mainittua osion A 45 §:n määräystä ei sovelleta vapaaehtoiseen kertausharjoitukseen osallistuvaan.

Työpäiväksi sattuvat 50- ja 60-vuotispäivät, oma vihkiäispäivä, parisuhteen rekisteröimispäivä, aviopuolison, rekisteröidyn parisuhteen osapuolen, vanhemman, lapsen, veljen ja sisaren hautajaispäivä (siunauspäivä) sekä asevelvollisuuslain mukainen kutsuntapäivä ovat palkallisia vapaapäiviä. Vapaapäiväksi sattuvat tai vuosiloma-aikaan ajoittuvat päivät eivät oikeuta saamaan vapaapäivää muuna ajankohtana.

Harkinnanvarainen virkavapaa

Muun kuin edellä mainittujen syiden vuoksi myönnetyn virka-/työvapaan osalta työnantaja harkitsee, maksetaanko vapaan ajalta palkkaa ja jos maksetaan, minkä verran. Sama koskee poissaoloa muun pätevän syyn vuoksi, vaikka virka-/työvapaata ei ole myönnetty.

Harkinnanvaraisen virkavapaan myöntäminen on työnantajan päätettävissä. Opettajien tasapuolinen kohtelu virkavapaita myönnettäessä edellyttää, että harkinnanvaraisten virkavapaiden myöntämisen periaatteista on neuvoteltu työnantajan ja henkilöstön kesken ja neuvottelujen tuloksena on luotu periaatteet harkinnanvaraisten virkavapaiden myöntämisen perusteista, palkallisuudesta, vapaapäivien mukaan lukemisesta jne. Periaatteiden tulee olla koko henkilöstön tiedossa.

Harkinnanvarainen virkavapaa myönnetään opettajan hakemuksen mukaan tai hylätään. Jos työnantaja pitää mahdollisena myöntää virkavapaa haettua lyhyempänä tai pidempänä, pitää opettajan tehdä uusi hakemus tai antaa kirjallinen suostumus muuksi ajaksi myönnettävään virkavapaaseen.

Virantoimituksen keskeytyminen terveydenhoidollisten tutkimusten vuoksi

Lääkäri- tai tutkimuksissa käynti on palkallista, jos viranhaltija on työnantajan määräämässä terveydenhoidollisessa tutkimuksessa, jatkotutkimuksessa tai

tarkastuksessa tai viranhoidon edellyttä-
mässä lakimääräisessä tarkastuksessa.
Samoin jos viranhaltija on joutunut to-
dellisen tarpeen niin vaatiessa lääkärin
määräämään tutkimukseen tai synnytys-
tä edeltäviin lääketieteellisiin tutkimuk-
siin tai lääkärintarkastukseen, joka on
välttämätön sairausvakuutuslain mukai-
sen äitiysrahan saamiseksi.

Tutkimukseen on todellinen tarve, jos
sitä ei voida tehdä työajan ulkopuolella
tai jos on kyse äkillisestä tutkimustar-
peesta. Palkallinen tutkimusaika ei kos-
ke oma-aloitteista lääkärissä ja hoidossa
käyntiä eikä useamman päivän kestäviä
tutkimuksia eikä tutkimuksia, jotka on
tehty viranhaltijan oma-aloitteisen lääkä-
rissäkäynnin yhteydessä.

PALKATTOMAT VIRKA- JA TYÖVAPAAT

Perhevapaat

Palkattomat perhevapaat eivät ole har-
kinnanvaraisia virkavapaita. Niiden hakemista ja myöntämistä määrittävät mää-
räykset ja säännökset. Vanhemmilla on
oikeus itse valita palkattomien perheva-
paiden alkamis- ja päättymisajankohdat,
jos he noudattavat niiden hakemista, pi-
tuutta ja jaksottamista koskevia säädök-
siä ja määräyksiä.

Hoitovapaata on oikeus saada siihen
saakka, kun lapsi täyttää kolme vuotta.
Alle kouluikäisen ottolapsen vanhemmat
voivat olla hoitovapaalla siihen saakka, kun
lapsi täyttää 3 vuotta tai niin kauan, että
lapseksi ottamisesta on kulunut 2 vuotta.

Perhevapaita on haettava pääsään-
toisesti viimeistään 2 kuukautta ennen
vapaan aiottua alkamista. Virkasuhteis-
ten on haettava virkavapaata kirjallisesti
ja työsuhteisten on todisteellisesti ilmoi-
tettava työnantajalle työvapaasta.

Jos opettajalla ei ole oikeutta vuosi-
lomaan, hänen ei tarvitse hakea virkava-
paata kesäkeskeytysajaksi. Jos kunnan/
kuntayhtymän palveluksessa oleva opet-
taja on ollut palkattomalla virkavapaalla
ennen koulun lyhytaikaista lomaa eikä
ole hakenut vapaata koulun/oppilaitok-
sen loma-ajaksi (syys-, joului-, urheilu- ja
pääsiäisloma), hänellä ei ole oikeutta
loma-ajan palkkaan. Määräyksen ta-
voitteena on turvata sijaiselle palkka
myös loman ajalta. Siten, jos sijaiselle
ei makseta palkkaa loman ajalta, ei ole
perusteltua jättää viranhaltijaakin ilman
palkkaa. Sopimuksen tarkoituksena ei
ole, että lyhyt virkavapaus johtaa palkat-

tomaan loma-aikaan (OVTES, osio A,
37§ 2 mom. soveltamisohje).

Poissaolo perheenjäsenen tai muun läheisen hoitamiseksi

Työsopimuslakiin on lisätty 1.4.2011 al-
kaen määräys (7a §), jossa säädetään
työstä poissaolosta perheenjäsenen hoi-
tamiseksi. Tämä perhevapaa on sellaisia
tilanteita varten, joissa työntekijän per-
heenjäsen tarvitsee apua jokapäiväisissä
toiminnoissa. Säädestä sovelletaan työ-
suhteisten henkilöiden lisäksi myös kun-
nan viranhaltijoihin, koska heidän perhe-
vapaansa määräytyvät työsopimuslain
säännösten perusteella.

Opintovapaa

Opintovapaata voi pitää enintään kaksi
vuotta viiden vuoden aikana, kun päätoi-
minen palvelussuhde on kestänyt yhdes-
sä tai useammassa jaksossa vähintään
vuoden. Jos palvelussuhde on kestänyt
vähintään kolme kuukautta, henkilöllä on
oikeus enintään viiden päivän opintova-
paaseen. Vapaan voi käyttää yhdessä
tai useammassa jaksossa.

Opintovapaalla oleva voi saada ai-
kuiskoulutustukea, jonka myöntää ja
maksaa Koulutusrahasto. Tuen kesto-
ajan ja määrän voi laskea Koulutusra-
haston laskureilla.

www.koulutusrahasto.fi

Vuorotteluvapaa

Vuorotteluvapaa on harkinnanvarainen
virkavapaa, joten sen saamisen ehdoista
kannattaa kysyä oman kunnan/oppilai-
toksen luottamusmiehiltä tai omalta esi-
mieheltä.

Vuorotteluvapaan ehdot muuttuivat
1.9.2014 lukien. Vuorotteluvapaalle voi
lähteä kokoaikatyöstä tai työstä, jossa
työaika on yli 75% alalla sovelletusta ko-
koaikatyöstä.

Vuorotteluvapaan ehdoista, saami-
sen edellytyksistä, työhistoriavaatimuk-
sista, jaksottamisesta jne. löytyy tietoa
mm. OAJ:n Jäsensivuilta, Opettajien
työttömyyskassan kotisivuilta tai työ- ja
elinkeinoministeriön kotisivuilta.

www.opetk.fi www.tem.fi www.mol.fi

Tuntiopettaja

Tuntiopettajan peruspalkka ja opetus-
velvollisuus ovat pääsääntöisesti samat
kuin vastaavalla viranhaltijalla. Tuntiopet-
tajan palvelussuhteen ehtoja koskevat
määräykset ovat OVTES:n osion A 51–
54 §:ssä sekä ao. osiossa ja liitteessä.

Jos päätoimisen tuntiopettajan tunti-

määrä on alle viranhaltijan opetusvelvol-
lisuustuntimäärän, maksetaan hänelle
se osa varsinaisesta palkasta, mikä vas-
taa hänen tuntimääränsä suhdetta viran
opetusvelvollisuuteen.

Jos kunnassa tai kuntayhtymässä
on osoitettavissa tarvetta päätoimiselle
tuntiopettajalle, tulee toistaiseksi otettu
tuntiopettaja määritellä päätoimiseksi.
Avointa tuntimäärää ei saa käyttää an-
nettaessa virkamääräystä (tuntiopettaja
toistaiseksi). Jos tarvetta päätoimiselle
tuntiopettajalle ei ole, tuntiopettaja on
sivutoiminen.

Päätoimisuus

OVTES osio A 51 §

Tuntiopettaja on päätoiminen, jos hän
opettaa yhdessä tai useammassa kou-
lussa tai oppilaitoksessa yhteensä vä-
hintään 16 tuntia. Päätoimisuuden raja
aikuislukiossa ja lukion aikuislinjalla on
14 tuntia ja ammattikorkeakoulun tekniikan
ja liikenteen koulutuslallalla vanhassa palk-
kausjärjestelmässä 18 tuntia viikossa. Ko-
konaistyöajassa ja ammattikorkeakoulu-
jen työaikajärjestelmässä päätoimisuuden
raja on 760 tuntia. Tunnit voivat kertyä
myös useamman eri kunnan tai muun yl-
läpitäjän kouluista tai oppilaitoksista.

Koululla ja oppilaitoksella tarkoite-
taan ammattikorkeakoulua ja valtion tai
valtiosuutta saavaa yksityistä tai kun-
nallista koulua tai oppilaitosta, lukuun ot-
tamatta kansalaisopistoja, kansanopis-
toja, lasten ja nuorten taidekouluja ja
ammattillisia aikuiskoulutuskeskuksia.

Luokkatunneiksi katsotaan myös sel-
laiset luokan ulkopuoliset tehtävät, joista
palkkio maksetaan vuosiviikkoylitunti-
palkkiona.

Painotettu peruspalkka ja opetusvelvollisuus

OVTES osio A 52–53 §

Jos päätoiminen tuntiopettaja opettaa
samassa oppilaitoksessa eri aineita,
joissa opetusvelvollisuus ja/tai hinnoitte-
lutunnuksen mukainen peruspalkka ovat
erisuuruiset, lasketaan hänelle aineiden
luokkatuntimäärillä painotettu peruspalk-
ka ja/tai opetusvelvollisuus. Painotettua
opetusvelvollisuutta ja painotettua pe-
ruspalkkaa laskettaessa otetaan huo-
mioon vain varsinaiset oppiainetunnit, ei
erityistehtävätunteja.

Tehtävien vaativuus otetaan huo-
mioon tuntiopettajan palkan painotus-
laskelmassa. Esimerkiksi, jos monialai-
sessa ammatillisessa oppilaitoksessa
tuntiopettajan palkka määräytyy ammat-

tioppilaitoksen (liite 4) ja kauppaoppilaitoksen (liite 5) tuntien perusteella ja tehtävät ammattioppilaitoksessa ovat olennaisesti vaativammat ja tehtäväkohmainen palkka tämän takia hinnoittelutunnuksen peruspalkkaa korkeampi, palkan painotuksessa käytetään tehtäväkohtaista palkkaa.

Samana kunnan peruskouluja (vuosiluokat 1–6, 7–9 ja erityisopetus) pidetään samana oppilaitoksena. Myös saman kunnan lukioita ja aikuislukioita pidetään keskenään samana oppilaitoksena (ei yhdessä peruskoulujen kanssa).

Esimerkki:

Peruskoulun vuosiluokkien 7–9 päätoiminen tuntiopettaja, 14 luokkatuntia äidinkieltä ja kirjallisuutta, opetusvelvollisuus 18, historiaa ja yhteiskuntaoppia 6 luokkatuntia, opetusvelvollisuus 23 tuntia: Painotettu opetusvelvollisuus on =

$$(14 \times 18 + 6 \times 23)/(14+6) = 19,50 \approx 19$$

Painotettu peruspalkka pyöristetään normaalin pyöristyssäännön mukaisesti. Painotettu opetusvelvollisuus pyöristetään kokonaisluvuksi, paitsi ammattioppilaitoksessa (liite 4), jossa se pyöristetään kahden desimaalin tarkkuuteen. Opetusvelvollisuuden ollessa yhtä lähellä kahta lukua, pyöristys tehdään alaspäin.

Useamman koulun/oppilaitoksen tuntien perusteella päätoimisen tuntiopettajan palkka

OVTES osio A 52 § 3 mom.

Useamman eri koulun tai oppilaitoksen tuntien perusteella päätoimiseksi tulevan tuntiopettajan palkka määräytyy kunkin koulun tai oppilaitoksen osalta erikseen asiaa koskevan sopimusliitteen mukaisesti.

Jokaisessa oppilaitoksessa lasketaan se tuntien määrä, joka siinä oppilaitoksessa kuuluu maksettavan varsinaisen palkan piiriin ja se tuntien määrä, joka siinä oppilaitoksessa muodostuu ylitunneiksi ja joilta maksetaan ylituntipalkkio. Varsinaisen palkan määrittävät tunnit pyöristetään lähimpään tai lähimpään alempaan kokonaislukuun.

Sivutoiminen tuntiopettaja

Sivutoimiselle tuntiopettajalle maksetaan oppitunneista tuntipalkkio, joka määräytyy sen mukaan, missä ja mitä opetusta tuntiopettaja antaa. Tuntipalkkiot maksetaan jokaisesta oppiaineesta erikseen. Painotuslaskelmia ei tehdä.

Sivutoimisen tuntiopettajan tuntipalkkio pidetyltä tunnilta muissa kuin yleissivistävissä kouluissa lasketaan samoin kuin kertatuntipalkkio. Yleissivistävän koulun

sivutoimisen tuntiopettajan tuntipalkkio saadaan kertamalla kertatuntipalkkio (yhden ylitunnin hinta) peruskoulussa luvulla 0,94 ja lukiossa ja aikuislukiossa luvulla 0,96 (liite 1, 29 §; liite 2, 16 §; liite 3, 13 §).

Sivutoimiselle tuntiopettajalle maksetaan työnantajan määräämän koulutuksen ja reservinkertausarjoitusten sekä itsenäisyyspäivän ajalle sijoittuvien oppituntien palkkio.

Jos sivutoimisen tuntiopettajan palvelussuhde on jatkunut vähintään 60 kalenteripäivää, on hänellä oikeus saada sairausajalta pitämättä jääneiltä tunneilta tuntipalkkio sairastumispäivältä ja sitä seuraavalta yhdeksältä arkipäivältä, kuitenkin enintään siihen saakka, kun hänen oikeutensa sairauspäivärahaan alkaa ellei ao. liitteessä ole muuta määrätty.

IRTISANOMISAJAT

OVTES osio A 58 §

Työnantajan irtisanoessa toistaiseksi otetun opettajan virka- tai työsuhteen irtisanomisaika on vähintään

- 14 päivää, jos palvelussuhde on jatkunut enintään yhden vuoden
- 1 kuukausi, jos palvelussuhde on jatkunut keskeytyksettä yli vuoden mutta enintään 4 vuotta
- 2 kuukautta, jos palvelussuhde on jatkunut keskeytyksettä yli 4 mutta enintään 8 vuotta
- 4 kuukautta, jos palvelussuhde on jatkunut keskeytyksettä yli 8 mutta enintään 12 vuotta
- 6 kuukautta, jos palvelussuhde on jatkunut keskeytyksettä yli 12 vuotta.

Toistaiseksi otetun virka- ja työsuhteen opettajan irtisanoutuessa irtisanomisaika on vähintään

- 14 päivää, jos palvelussuhde on jatkunut enintään 5 vuotta
- 1 kuukausi, jos palvelussuhde on jatkunut keskeytyksettä yli 5 vuotta
- 2 kuukautta, jos viranhaltijan ottaminen kuuluu valtuustolle.

Määräaikaisen virkasuhteen opettajan irtisanomisaika on molemmin puolin 14 kalenteripäivää.

Irtisanomisaika alkaa kulua sitä päivää seuraavasta päivästä, jona irtisanominen on annettu tai saatettu tiedoksi. Opettajan pyynnöstä tai suostumuksella voidaan noudattaa määräyksiä lyhyempää irtisanomisaikaa.

Määräaikaista työsuhteen ei pääsääntöisesti voi irtisanoa.

Sekä opettaja että työnantaja ovat sidottuja työsuhteen määräajan päättämiseen asti, ellei määräaikaissa työsuhteen ole erikseen sovittu mahdollisuudesta päättää työsuhte myös irtisanomalla. Työnantaja ja opettaja voivat tietenkin sopia määräajan lyhentämisestä eli työsuhteen päättymisestä sovittua aikaisemmin.

VUOSISUUNNITELMA

Työnantajan on pyrittävä ennen työvuoden alkua suunnittelemaan opettajan työ koko lukuvuodeksi. Oppilaitoksen lukuvuosittain laadittava työsuunnitelma, joka sisältää kaikki opettajille lukuvuoden aikana määrättävät opetus- ja muut työt, on keskeinen työnjohdon väline.

Opettajien kanssa yhteistyössä tehty vuosisuunnitelma takaa oppilaitoksen työn sujumisen. Opettajat tietävät, mitä tulee tehdä ja minkälaiset resurssit työnantaja on tehtäviin antanut.

Opintokäynnit, opintoretket ja leirikoulu on merkittävä vuosisuunnitelmaan poikkeamisena tavanomaisesta työskentelestä. Tällöin opettaja on virantoimituksessa ja hänellä on opettajan oikeudet ja velvollisuudet.

Vuosisuunnitelmaan merkitty retki tai leirikoulu on samalla niihin osallistuvalla opettajalle virkamattomien määräraha, joka tuo oikeuden matkakustannusten korvaukseen, esimerkiksi päivärahaan. Opettajaa ei voida määrätä ilman suostumustaan käyttämään opetusmenetelmänään koulun ulkopuolista opetusta. Perusteina voivat olla sekä turvallisuus että opettajan valitsemat opetusmenetelmät. Tällöin vuosisuunnitelmaan ei myöskään merkitä tältä osin koulun ulkopuolista toimintaa.

Kesäaikana opettajia ei voida määrätä opetustyöhön laajemmin tai pidemmäksi aikaa niin kuin ennen vuotta 1999 oli mahdollista, ellei kesäopetuksesta sovi paikallisesti luottamusmiehen kanssa. Myös muut oppilaitoksen loma-ajat ovat samalla tavoin suojattuja.

Kunta-alan sopimuksen soveltamisohjeessa (KT 5/2003 ja 17/2007) todetaan tulopoliittiseen kokonaisratkaisuun viitaten, että myös opetuslalla tulisi pyrkiä välttämään liian lyhyitä päivittäisiä työraupeamia tapauksissa, joissa viranhaltijan tarpeet tai toiminnan kannalta perusteltu syy eivät muuta edellytä.

Jos lukuvuoden alkaessa vahvistettu

opettajan ylittämien määrä lisäytyy lukuvouden aikana, pitää opettajan vuosisuunnitelma ja palkkaus korjata mahdollisimman pian vastaamaan muuttunutta tuntimäärää. Ylitunnit on maksettava viimeistään työn tekemistä seuraavan kalenterikuukauden aikana.

Toisinaan kaikki opettajalle vuosisuunnitelmassa määrätty palkkauksen perusteena olevat tunnit eivät toteudu. Opettajan palkkaus on korjattava silloin mahdollisimman pian oikean tuntimäärän mukaiseksi koko lukuvuodelta.

Viranhaltijalla on kuitenkin aina oikeus saada vuositasolla opetusvelvollisuustuntimäärää vastaava varsinainen palkka ja päätoimisella tuntiopettajalla päätoimuuden tuntirajan edellyttämä palkka. Mahdollisesta palkan takaisinperinnästä on tehtävä viranhaltijapäätös. Takaisinmaksuaikataulusta tulee sopia opettajan kanssa. Takaisinperintätilanteesta kannattaa ottaa yhteyttä kunnan luottamusmieheen.

Kokonaistyöajassa ja vuositunteihin perustuvassa työajassa olevien opettajien kaikki työ on merkittävä vuotuisen työaikasunnitelmaan. Aikaresurssin käytön seuraaminen on opettajan tehtävä, jotta tehtävään varatun ajan riittävyttä voidaan seurata. Mikäli aikaa ei ole varattu riittävästi, tulee opettajan neuvotella esimiehen kanssa työaikasunnitelman muuttamisesta. Opettajan kokonaistyöaikaa ei voida ylittää lukuun ottamatta ammattikorkeakouluja ja aikuiskoulutuskeskuksia, joissa ylitys korvataan erikseen.

- I kalleusluokkaan kuuluvat Enontekiö, Espoo, Helsinki, Hyrynsalmi, Hyvinkää, Hämeenlinna, Ii, Inari, Joensuu, Jyväskylä, Järvenpää, Kauniainen, Kemi, Kemijärvi, Keminmaa, Kerava, Kirkkonummi, Kittilä, Kolari, Kuhmo, Kuopio, Kuusamo, Muonio, Oulu, Pelkosenniemi, Pello, Posio, Ranua, Ristijärvi, Rovaniemi, Salla, Savukoski, Simo, Sodankylä, Tampere, Tervola, Tornio, Utsjoki, Vaasa, Vantaa, ja Ylitornio.

- Muut kunnat kuuluvat II kalleusluokkaan.

- Palkan kalleusluokka määräytyy opettajan pääasiallisen viranhoidon paikan perusteella. Jos opettaja opettaa useassa toimipisteessä, pääasialliseksi viranhoidon paikaksi katsotaan se, jossa hän on useimpina päivinä opettamassa. Jos opettaja opettaa saman verran useammassa toimipisteessä, pääasiallinen viranhoidon paikka on se, josta hän saa välittömät toimintaohjeet.

TYÖAIKA

Oppilastyöpäivät

Perusopetuslain 23 §:n mukaan peruskoulun lukuvuosi alkaa 1. päivänä elokuuta ja päättyy 31. päivänä heinäkuuta. Lukuvuodessa on 190 työpäivää. Lukuvouden työpäivistä vähennetään muuksi arkipäiväksi kuin lauantaksi sattuvat itsenäisyyspäivä, loppiainen ja vapunpäivä. Perusopetusasetuksen 7 §:n mukaan lukuvouden koulutyö päätetään viikon 22 viimeisenä arkipäivänä.

Lukuvouden 2015–2016 vähennyksistä loppiainen on arkipäivänä, joten oppilastyöpäiviä on 189.

Kunnallisen opetushenkilöstön virka ja työehtosopimuksen osion A 32 §:ssä on sovittu, että työpäivien lukumäärä, opetustyön ja muun työnantajan määrättävissä olevan työajan sijoitus sekä oppitunnin pituus määräytyvät 31.12.1998 voimassa olleen lainsäädännön ja työsuunnitelmasta tai sitä vastaavasta asiakirjasta ilmenevän vakiintuneen käytännön mukaisesti. Määräyksen tarkoituksena on säilyttää työnantajan määrättävissä oleva osuus opettajan työajasta entisellään.

Työnantajan määrättävissä oleva opettajan työaika tulee sijoittaa siten, että opettajalle annetaan esimerkiksi syys-, joului- ja urheiluloma sekä kesällä entistä vastaava vapaa-aika opetuksesta ja muusta opettajan työstä.

Oppitunnin pituus

Perusopetusasetuksen 3 §:n 4 momentin mukaan oppitunnin pituus on 60 minuuttia, josta opetukseen tulee käyttää peruskoulussa tuntia kohti vähintään 45 minuuttia. Opetukseen käytettävä aika jaetaan tarkoituksenmukaisiksi opetusjaksoiksi.

Lukiossa ja aikuislukiossa on edelleen noudatettava oppilaitoksessa vakiintunutta käytäntöä, joka oli voimassa ennen 1.1.1999. Pääsääntöisesti lukion oppitunti kestää 45 minuuttia. Aikuislukion oppitunnin pituus on 40 minuuttia.

Jos kuitenkin luottamusmiehen kanssa erikseen sovitaan lukion tai aikuislukion opetukseen käytettävän ajan ja välituntien järjestämisestä vakiintuneesta käytännöstä poikkeavalla tavalla, se ei saa johtaa opettajien työpäivän pitene-

miseen eikä siihen, että yhdistettyjen välituntien aikana teetetään muuta työtä.

Kesäopetus

Opettaja ei voida määrätä opetustyöhön kesäaikana laajemmin tai pidemmäksi aikaa kuin ennen vuotta 1999 on ollut mahdollista, ellei kesäopetuksesta sovi paikallisesti luottamusmiehen kanssa. Myös muut oppilaitoksen loma-ajat ovat samalla tavoin suojattuja. Peruskoulussa lomaopetuksen kieltää lainsäädäntö.

Kesäkeskeytysaikana voidaan edelleen pitää uusintakuulusteluja yhtä paljon ja samoin aikoina kuin vakiintuneesti ennen vuotta 1999. Aikuislukioiden elokuun kesäkurssit ovat olleet vakiintunutta toimintaa. Muuna aikana annettavasta kesäopetuksesta pitää sopia paikallisesti luottamusmiehen kanssa.

Työaikaa lyhentävät arkipyhät

OVTES osio B, 15 §

Vaikka muuksi kuin lauantaksi tai sunnuntaiksi sattuvat itsenäisyyspäivä, loppiainen ja vapunpäivä vähentäisivät oppilaiden vuotuisen koulutyöpäivien määrää, ovat ne opettajalle työjärjestyksen mukaisia palkallisia päiviä. Opettajan palkanmaksussa lukuvouden työpäivien lukumäärä on siis päiväkoulussa 190 ja aikuislukiossa laskennallisesti 165. Vastaavasti työviikkoja on tasan 38 tai 33.

Laskettaessa opettajan työpäiviä tai tuntimääriä sellaiselta lukuvouden osalta, joka sisältää näitä arkipyhiä, käsitellään pyhäpäiviä samalla tavalla kuin muitakin jaksoon kuuluvia työpäiviä.

Opettajatyöpäivät

OVTES osio B, 14 §

Suunnittelu- ja koulutuspäivät eli vesopäivät

Peruskoulun, lukion ja aikuislukion toiseksi otetulla opettajalla ja vähintään lukuvouden työajaksi otetulla määrääkäsella opettajalla on velvollisuus osallistua lukuvouden aikana kolmeen kuusi tuntia kestäväseen suunnittelu- ja koulutustyöpäivään (vesopäivät).

Yksi päivästä voidaan jakaa pidettäväksi kahtena eri tilaisuutena, joiden yhteispituus on kuusi tuntia. On myös mahdollista sopia työnantajan kanssa

vesopäivän korvaamisesta muulla vastaavalla koulutuksella.

Jos päätoimisen opettajan palvelusuhde, esimerkiksi sijaisuus, kestää vain osan lukuvuoden työajasta, hänellä ei ole osallistumisvelvollisuutta, ei myöskään sivutoimisella tuntiopettajalla.

Mikäli opettaja on osittaisella hoitovapaalla, osa-aikaeläkkeellä tai muuten osittaisella virkavapaalla, vesopäiviin voi osallistua samassa suhteessa kuin työaika on täydestä työajasta. Opetusvelvollisuus vastaa täyttä työaika.

Kehittämispäivät

Vesopäivien lisäksi työnantaja voi määrätä opettajan osallistumaan enintään kahteen kuuden tunnin pituiseen suunnittelu-, koulutus- ja työyhteisön kehittämispäivään lukuvuodessa. Päivät on sijoitettava välittömästi lukukauden työajan päättymisen tai alkamisen yhteyteen.

Jos kehittämistyöpäiviä on lukuvuodelle määrätty kaksi, toinen niistä saadaan järjestää kahtena kolmen tunnin oppilastyöpäiville ajoitettavana tilaisuutena. Kehittämistyöpäivästä opettajalle maksetaan päiväpalkka. Maksatus tapahtuu kehittämistyöpäivää seuraavan kuukauden palkanmaksun yhteydessä.

Muu henkilöstökoulutus

Kunta-alan henkilöstökoulutuksesta on sovittu koulutussopimuksessa. Sen mukaan täydennyskoulutukseen osallistuvalla henkilöllä maksettavat koulutuksen ajan palkka ja kustannusten korvaukset riippuvat siitä, miten tarpeellisena kuntatyönantaja pitää koulutusta.

Jos koulutusta pidetään henkilön virka- tai työtehtävien kannalta välttämättömänä, henkilö vapautetaan normaaleista tehtävistään ja määrätään osallistumaan koulutukseen virkamatkana. Työnantaja huolehtii tällöin matka- ja majoituskustannuksista mahdollisine päivärahoinen sekä koulutuskustannuksista. Virkamatkan ajalta ei tehdä palkanvähennyksiä mutta ei myöskään makseta lisäpalkkaa.

Opettajalle maksetaan koulutuksen ajalta normaali palkka. Tämän vuoksi opetusvelvollisuuteen perustuvassa työaika-järjestelmässä oleva opettaja ei ole velvollinen osallistumaan vesopäivien lisäksi muuhun kuin työjärjestyksen mukaisten tuntien aikaiseen koulutukseen. Muu koulutus tapahtuu opettajan omalla ajalla.

Kokonaistyöaika tai vuositunteihin perustuvaa työaika noudattavien opettajien koulutukseen käytetty aika luetaan vuositunteihin.

PALKKAMÄÄRÄYKSIÄ

Kehitysaluelisä

OVTES osio A, 20 §

Opettajanviran haltijalle, jolla oli 31.12.2011 voimassa olleen OVTES:n määräysten mukaisesti oikeus kehitysaluelisään, maksetaan edelleen samansuuruisia kehitysaluelisää niin kauan, kun palvelussuhde kuntaan jatkuu keskeytyttä.

Demonstraatioiden valmistelutunnit

OVTES osio B, 17 §

Fysiikan ja kemian demonstraatioiden viikoittaisista valmistelutunneista 20 % luetaan peruskoulussa ja lukiossa aineenopettajanviran haltijan ja vuosiluokkia 7–9 opettavan erityisopettajan/erityisluokanopettajanviran haltijan opetusvelvollisuuteen. Aikuislukion opettajilla näiden aineiden valmistelutunneista 10 % sisältyy opetusvelvollisuuteen.

Biologian, maa- ja metsätalouden sekä puutarhanhoidon demonstraatioiden ja laborointien valmistelutunneina luetaan 5 % peruskoulussa, lukiossa ja aikuislukiossa aineenopettajanviran haltijan sekä vuosiluokkia 7–9 opettavan erityisopettajan ja erityisluokanopettajanviran haltijan opetusvelvollisuuteen.

Demonstraatioiden viikoittaiset valmistelutunnit lasketaan peruskoulussa ja lukiossa luokkaopetustunneista. Aikuislukiossa ne lasketaan luokkatuntien ja aikuislukiolisän yhteismäärästä. Lisäksi demonstraation tunnit ovat luokkatuntien veroisia laskettaessa lukion kerrointunteja. Viikkotuntimäärät pyöristetään kokonaisluvuksi.

Demonstraatiotunteja koskevia määräyksiä sovelletaan myös sivutoimisiin tuntiopettajiin ja sijaisiin, joiden palvelussuhde kestää yli viisi koulun työpäivää. Demonstraatiotunnit maksetaan sopimusedellytysten täytyessä myös oman koulun opettajalle, joka on määrätty hoitamaan poissa olevan opettajan opitunteja omien palkattujen tehtäviensä ulkopuolisena aikana.

Peruskoulun lehtorin lukion oppitunnit vaikuttavat demonstraatiotunteihin siltä osin kuin ne luetaan hänen opetusvelvollisuuteensa. Vastaava vaikutus on lukion lehtorin peruskoulun oppitunneilla.

Demonstraatioiden valmistelutunnit ovat oppitunnin pitämiseen liittyvä osa. Ne eivät ole harkinnanvaraisia tehtäviä. Tunnit on merkittävä opettajan työjärjestykseen.

Palkkaperusteryhmä

OVTES osio B, 2 §

Sopimusmääräyksissä esiintyvä palkkaperusteryhmä on koulun kokoa kuvaava laskennallinen käsite. Sen avulla mitoitetaan mm. erikokoisten koulujen koulukohtaiseen suunnitteluun ja erityistehäviin käytettävissä olevat resurssit sekä peruskoulun rehtorin vähimmäispalkka ja opetustuntimäärä.

Vuosiluokilla 1–6 koulun palkkaperusteryhmien lukumäärä on yhtä suuri kuin päätoimisten opettajien lukumäärä. Päätoimisella opettajalla tarkoitetaan opettajaa, joka opettaa kyseisessä koulussa vähintään 16 tuntia viikossa. Palkkaperusteryhmien lukumäärään lasketaan myös päätoimiset esiopetuksen opettajat ja rehtorin viranhaltija riippumatta rehtorin opetustuntimäärästä.

Vuosiluokilla 7–9 palkkaperusteryhmällä tarkoitetaan kunkin vuosiluokan alkavaa 32 oppilasta kohden määräytyvää laskennallista ryhmää.

Esimerkki: 7. luokka, 72 oppilasta/32 = 2 jää 8. Tästä muodostuu kolme ryhmää. 8. luokka, 102 oppilasta/32 = 3 jää 6. Tästä muodostuu neljä ryhmää. 9. luokka, 156 oppilasta/32 = 4 jää 28. Tästä muodostuu viisi ryhmää. Yhteensä 12 palkkaperusteryhmää.

Erytysluokalla annettavassa opetuksessa palkkaperusteryhmä lasketaan alkavaa kymmentä oppilasta kohti. Pidentyn oppivelvollisuuden piirissä oleville annettavassa opetuksessa palkkaperusteryhmä lasketaan kuitenkin alkavaa kahdeksaa oppilasta kohti. Erytysopetuksen ryhmien määrää laskettaessa kaikkien vuosiluokkien oppilaat luetaan yhteen.

Lukiossa palkkaperusteryhmä lasketaan 1) kulvana lukuvuonna opiskelijaksi otettuja alkavaa 36 opiskelijaa kohti, 2) edellisenä lukuvuonna opiskelijaksi otettuja alkavaa 36 opiskelijaa kohti ja 3) sitä edellisenä ja edellisinä lukuvuosina yhteensä opiskelijaksi otettuja alkavaa 36 opiskelijaa kohti.

Koulu- ja kuntakohtainen lisätehtävä

OVTES osio B, 19 §

Koulu-/oppilaitoskohtaisen opetuksen kehittämiseen, suunnitteluun tai hallintoon liittyvästä erikseen määrätystä tehtävästä maksetaan opettajalle tehtävän vaatavuuden ja vastuullisuuden perusteella korvaus, jonka työnantaja vahvistaa palkkaliitteestä.

Peruskoulussa koulukohtainen rahan määrä määräytyy palkkaperusteryhmien lukumäärän mukaan.

Peruskoulu, jossa vuosiluokilla 1–6 ja/tai 7–9 ja/tai erityiskoululla on yhteinen johtaja, käytettävä rahamäärä vahvistetaan vuosiluokkien 7–9 kiintiön mukaan.

Jos kunnan peruskouluilla ei ole käytettävissään koulukohtaista kiintiötä, kunnan toimivaltaisella viranomaisella on harkintansa mukaan käytettävissä erillinen kiintiö kunta- tai koulukohtaisen opetuksen kehittämiseen, suunnitteluun tai hallintoon. Tällöin kiintiö saadaan koulujen yhteenlaskettujen palkkaperusteryhmien lukumäärästä, ja jokaista täyttä kymmentä palkkaperusteryhmää kohden on käytettävissä palkkaliitteessä ilmenevä rahamäärä kuukaudessa.

Lukiossa on käytettävä koulukohtaisesti oppilasmäärästä laskettava palkkaliitteestä ilmenevä rahamäärä kuukaudessa.

Aikuislukiossa kunnan toimivaltaisella viranomaisella on käytettävissä harkinnan mukaan seuraava rahamäärä:

Tehtävästä, johon on hyväksytty tavoitteet ja jonka toteutumisen seurannasta on etukäteen opettajan kanssa sovittu, maksetaan määräaikaisesti sen vaativuuden ja vastuullisuuden perusteella palkkaliitteestä ilmenevä euromäärä kuukaudessa jokaista päätoimista kymmentä aikuislukion viranhaltijaa ja aikuislukion tuntien varassa päätoimiseksi tulevaa tuntiopettajaa kohden.

Peruskoulun ja lukion koulu- ja oppilaitoskohtainen lisätehtäväkorvaus ei ole harkinnanvarainen palkkatekijä. Koulun palkkaperusteryhmien mukainen euromäärä tulee käyttää kokonaisuudessaan. Peruskoulun kuntakohtaisen ja aikuislukion lisätehtäväkorvauksen maksaminen sen sijaan on harkinnanvaraista.

KIERTÄVÄN OPETTAJAN TYÖN LUKEMINEN OPETUSVELVOLLISUUTEEN

OVTES osio B, 18 §

Jos opettajanviran haltija opettaa kahdessa tai useammassa toimipaikassa, joiden välinen matka on yli kilometrin, ja hän joutuu vaihtamaan toimipaikkaa työsuunnitelman mukaan kesken päivän, hänen opetusvelvollisuuteensa luetaan yksi viikkotunti.

Vaihdot keskimäärin viikossa vähintään	Lukeminen opetusvelvollisuuteen h/vko
kerran	1
kolme	1,5
viisi	2
kahdeksan	2,5

Vaihtoehtoisesti jos hän asunnostaan tai asuntoaan lähimmästä toimipaikasta toiseen tai toisiin toimipaikkoihin matkustaessaan joutuu oppituntien pitämistä varten matkustamaan lyhintä käyttökelpoista matkareittiä käyttäen yhteensä vähintään 30 kilometriä viikossa, luetaan opetusvelvollisuuteen yksi viikkotunti ja lisäksi puoli vuosiviikkotuntia jokaista seuraavaa edellä mainituin tavoin laskettua täyttä 50:tä kilometriä kohti.

Matka km/vko	Lukeminen opetusvelvollisuuteen h/vko
väh. 30	1
väh. 80	1,5
väh. 130	2
väh. 180	2,5
jne. +50	+0,5

Opetusvelvollisuuteen laskemisessa tarvittava päivittäinen laskennallinen matka alkaa aamulla opettajanviran haltijan asuntoa lähimpänä olevalta koululta ja päättyy sinne, vaikka opettaja todellisuudessa ei koko päivänä kävisi tällä koululla lainkaan (ikään kuin opettaja asuisikin lähimmällä koululla). Tämän laskennallisen matkan pituutta verrataan opettajan todella kulkemaan matkaan. Lyhyempi matka oikeuttaa opetusvelvollisuuteen lukemiseen. Lähin koulu on se opettajan asuntoa lähimpänä oleva koulu, jossa hän jonakin viikon päivänä opettaa ainakin yhden tunnin.

Jos molemmat perusteet toteutuvat, lasketaan tuntimäärä kummastakin erikseen ja vahvistetaan opettajalle edullisemmän vaihtoehdon mukaan.

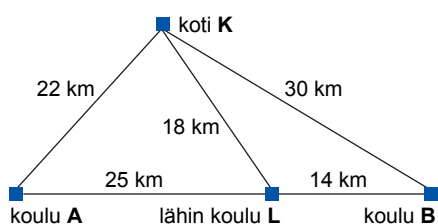
Tuntiopettajaan ei edellä mainittua kiertävän opettajan sopimusmääräystä sovelleta.

Opetusvelvollisuuteen lukeminen koskee myös sellaisia peruskoulun opettajanviran haltijoita, joilla on opetusvelvollisuuden yli meneviä tunteja lukiossa/ aikuislukiossa sekä vastaavasti lukion/ aikuislukion opettajanviran haltijoita, joilla on yli opetusvelvollisuuden meneviä tunteja peruskoulussa, koska kyseiset tunnit ovat ylitunteja.

Jaksojärjestelmää noudattavassa koulussa, jossa vaihdot ajoittuvat vain osalle lukuvuotta, lasketaan vuotuisten vaihtojen lukumäärä yhteensä ja jaetaan se luvulla 38 (aikuislukiossa luvulla 33) viikoittaisten vaihtojen lukumäärän selvittämiseksi. Osamäärän on oltava yhtä suuri tai suurempi kuin yksi (ilman pyöristystä), jotta oikeus opetusvelvollisuuteen lukemiseen syntyisi. Toisin sanoen vaihtoja pitää olla yhteensä vähintään 38 (aikuislukioissa 33).

Tilapäisiä siirtymisiä koululta toiselle ei lasketa mukaan kesken päivää tapahtuviin toimipaikkojen vaihtoihin. Sen sijaan koulun remontin tai muun vastaavan syyn vuoksi esimerkiksi koko lukuvuodeksi/-kaudeksi muuhun tilaan siirretty opetus oikeuttaa opetusvelvollisuuteen lukemiseen. Opetusvel-

Esimerkki kiertävän opettajan työn lukemisesta opetusvelvollisuuteen. Matkat on mitattu lyhintä käyttökelpoista tietä pitkin.

Päivä	Koulut	Vaihdot	Laskennallinen matka		Todellinen matka		OPV:een lukemismatka
			reitti	km	reitti	km	
ma	A	0	L-A-L	50	K-A-K	44	44 km
ti	L	0	ei matkaa		K-L-K	36	0 km
ke	B	0	L-B-L	28	K-B-K	60	28 km
to	A ja L	1	L-A-L	50	K-A-L-K	65	50 km
pe	A ja B	1	L-A-B-L	78	K-A-B-K	91	78 km
yhteensä		2					200 km
opv:hen luetaan		(1h)					2,5

vollisuuteen lukeminen tehdään tällöin vuositasolla kuten jaksojärjestelmää noudattavassa koulussa, ja vähintään 38 toimipaikan vaihtoa (aikuislukiossa 33) oikeuttaa opetusvelvollisuuteen lukemiseen.

Opetusvelvollisuuteen lukeminen määräytyy lyhyemmän matkan tai vaihtojen perusteella sen mukaan kumpi on opettajan viranhaltijalle edullisempi.

Opetusvelvollisuuteen lukeminen kullekin matkan perusteella on suurempi kuin vaihtojen perusteella, joten opettajaviran haltijan opetusvelvollisuuteen luetaan 2,5 h.

Kiertävän opettajan matkakustannusten korvaukset

OVTES osio B, 25 § a (voimaan 1.8.2014)
Nykyinen kiertävän opettajan työmatkoihin liittyvä matkakustannusten korvausmääräys (OSIO B,25§) poistuu 31.7.2014. Kuitenkin opettajan viranhaltijaan, johon on sovellettu OVTES 2012–13 25 §:n 1. mom. määräystä lukuvuonna 2013–2014, sovelletaan edelleen ko. määräystä 31.1.2017 asti.

Uusi määräys (OSIO B, 25 a §) on voimassa 1.8.2014 alkaen ja koskee kaikkia opettajia, jotka opettavat useassa toimipaikassa. Määräystä sovelletaan viranhaltijoihin, pää- ja sivutoimisiin tuntiopettajiin.

Opettajalla on oikeus saada matkakustannusten korvaukset kuten **KVTES:n liitteessä 16** on määritelty. Korvattavaa syntyy koulujen välisiltä matkoilta sekä työmatkasta kotoa pääkouluu kauempana olevaan kouluun. Oman auton käytöstä on aina erikseen sovittava työnantajan kanssa.

Kiertävälle opettajalle on määriteltävä pääkoulu. Pääkoulu on se koulu, jossa opettaja opettaa suurimman osan tunteistaan. Jos tällaista ei voida määrittää, on pääkoulu se koulu, jossa opettajan esimiehenä toimiva rehtori on.

Matkalasku

Kiertävän opettajan matkalasku on laadittava kunnan matkalaskulomakkeelle päivä- ja matkakohtaisesti. Matkalasku on esitettävä mahdollisimman pian matkan päätyttyä – kuitenkin se on pyrittävä esittämään kahden kuukauden kuluessa matkan päättymisestä laskun hyväksyjälle.

Matkalaskua koskevat määräykset ovat KVTES:n liitteen 16 23–24 §:ssä.

OPPILAANOHJAUKSEN LEHTORI

Tehtäväkohtainen palkka

OVTES osio B, 6 §

Kelpoisen peruskoulun oppilaanohjauksen lehtorin peruspalkka I kalleusluokassa ja II kalleusluokassa kerrotaan mm. palkkaliitteessä (OVTES) sekä OAJ:n jäsen sivuilla www.oaj.fi.

Oppilaanohjauksen lehtorin, jolla ei ole oppilaanohjaajan kelpoisuutta, mutta jolla on muu perusopetuksen tai lukio-opetuksen opettajan kelpoisuus, palkka on enintään 5 % peruspalkkaa alempi. Opettajan kelpoisuutta vailla olevan oppilaanohjauksen lehtorin peruspalkka on enintään 30 % alempi.

Peruskoulun vuosityötunteihin perustuvassa työajassa olevien oppilaanohjaajien tehtäväkohtaista palkkaa määritettäessä on otettava huomioon tehtävän vaativuus (OVTES osio A, 6 § 3 mom.). Esimerkiksi jos peruskoulun oppilaanohjauksen lehtori määrätään hoitamaan myös lukion opinto-ohjausta, sen tulee tehtävän vaativuutta lisäävänä tekijänä korottaa hänen palkkaansa.

Jos oppilaanohjauksen lehtorille halutaan määrätä apulaisrehtorin tehtävä tai peruskoulun erityistehtävä (liite 1, 11–22 §), tulee ennen määräyksen antamista käydä neuvottelut tehtävän vaikutuksesta palkkaukseen. OVTES:n osion A 6 § 3 momentin soveltamisohjeessa todetaan, että lisätehtävä ja -vastuu sekä esimiesasema ovat erityisiä vaativuustekijöitä, jotka pitää ottaa huomioon palkkauksessa.

Työaika

OVTES osio B, 13 §

Oppilaanohjauksen lehtorin vuosityöaika muodostuu työnantajan ajan ja paikan suhteen määrättävissä olevasta ja omavalintaisesta työajasta. Sidottu työaika on 1 221 tuntia lukuvuodessa.

Jos itsenäisyyspäivä, loppiainen tai vapunpäivä ajoittuu arkipäivään (ma-pe), lyhenee vuotuinen sidottu työaika seitsemällä tunnilla kutakin mainittua arkipäivää kohden. Lukuvuonna 2014–2015, loppiainen ja vapunpäivä vähentävät sidottua vuosityöaika. Näin sidottu vuosityöaika on 1 207 tuntia.

Sidottuun työaikaan kuuluvat mm. ohjaustyö, luokkaopetustunnit (enintään 500 h), vesopäivät (3 x 6 h) ja kesäkeskeytysajan yhteisvalintatyö (30–50 h) sekä muut määrättyt työt, kuten kokoukset, tet-jaksojen järjestelyt, vanhempainillat ja oppilashuoltoryhmä. Sidottuun työajan ulkopuolista, ajan ja paikan suhteen omavalintaista työaika ei määritellä ajallisesti. Esimerkkinä omavalintaiseen työaikaan kuuluvista tehtävistä on oppituntien valmistelu.

Koska suurin osa oppilaanohjaajan työstä on muuta kuin luokkaopetusta, pelkkien luokkaopetustuntien vahvistaminen vuosisuunnitelmassa ei riitä. Rehtorin ja oppilaanohjaajan tulee lukuvuoden alkajalla yhteistyössä laatia työaikasunnitelma oppilaanohjaajan vuosityöaikaan kuuluvista tehtävistä. Työaikasunnitelmaan ei oteta mukaan vuosityöajan ulkopuolista omavalintaista työaika.

Jos oppilaanohjaajalle halutaan määrätä apulaisrehtorin tehtävä tai peruskoulun erityistehtävä, tulee tehtävään käytettävä tuntimäärä merkitä hänen vuotuisen työaikasunnitelmaansa. Lisätehtävä ei saa aiheuttaa vuotuisen sidottuun työajan ylittymistä, jolloin erityistehtävä vähentää muun työn määrää, mm. henkilökohtaista ohjausta.

Mikäli oppilaanohjauksen lehtori haluaa hoitaa virkaansa osa-aikaisena ja kerryttää palvelusaikaa vuosisidonnaista lisää varten, tulee sidottuun työajan olla vuodessa vähintään 640 tuntia.

PERUSPALKAT

Peruspalkat www.oaj.fi → Jäsensivut tai Opettaja-lehden palkkaliitteet

KAKSOISKELPOISUUS

Ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneella luokanopettajalla on aineenopettajakelpoisuuden perusteella korkeampi peruspalkka. Kaksoiskelpoisuus on pätevyyslisä, eikä se edellytä kyseisen aineen opettamista.

Eräissä kunnissa on vaadittu kaksoiskelpoisuuden osoittamiseksi vastavuustodistus, jos aineenhallintaa osoittavat opinnot on suoritettu luokanopettajakoulutuksen yhteydessä. Opetusministe-

riön 13.2.2002 antaman lausunnon mukaan luokanopettajakoulutuksen yhteydessä suoritettavat aineenhallintaa osoittavat opinnot tuottavat aineenopettajakelpoisuuden, jos opinnot on suoritettu ennen 1.1.1999. Vastaavuustodistuksia ei tarvita.

Perusopetuksen aineenopettajan kelpoisuusvaatimuksista on säädetty opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista annetun asetuksen (986/1998) 5 §:ssä. Siten esimerkiksi asetuksen 6 §:n mukainen oppilaanohjaajan kelpoisuus tai 8 §:n mukainen erityisopetusta antavan opettajan kelpoisuus ei oikeuta korotettuun palkkaan.

Opettajalla tulee olla aineenopettajan kelpoisuus perusopetuslain 11 §:n 1 momentissa tarkoitetussa kaikille yhteisinä opetettavissa aineissa. Lisäksi edellytetään, että aineen opettaminen on hyväksytty kunnan jonkun koulun opetussuunnitelmassa.

Oppilaille voidaan antaa opetusta muissakin kuin perusopetuslain 11 §:n 1 momentissa mainituissa perusopetukseen soveltuissa aineissa (valinnaisaineissa) opetussuunnitelman niin määrätessä. Vaikka opettajalla olisi aineenopettajan kelpoisuus esimerkiksi psykologian opettamiseen ja sitä opetetaan kunnan peruskoulussa, ei opettaja ole oikeutettu kaksokelpoisen palkkaan, koska kysymys ei ole perusopetuslain 11 §:n 1 momentissa tarkoitetusta kaikille yhteisesti opetettavasta aineesta.

YHTEISSUUNNITTELUAIKA

OVTES osio B, liite 1, 6 §, 27 §

Opettajalle määrättyjen viikoittaisten opetus- ja muiden tehtävien lisäksi opettajan tulee osallistua koulussa kolmen tunnin ajan viikossa opetuksen yhteissuunnitteluun, aine- ja asiaryhmittäisiin neuvonpitoihin, kodin ja koulun väliseen yhteistyöhön sekä opetuksen suunnitteluun ja koulun toiminnan kehittämiseen liittyvien tehtävien tekemiseen.

Yhteissuunnittelua koskevissa soveltamisohjeissa todetaan, että yhteissuunnittelutyöaikana tehtävää työtä on esimerkiksi:

- yhteistyö oppilaiden huoltajien kanssa
- koulun kasvatustyön suunnittelu
- koulun toimintaan liittyvien tapahtumien, juhlien, retkien ym. suunnittelu
- yhteistyö muiden koulujen ja päiväkotien opettajien kanssa
- yhteistyö koulupsykologin, koulukuraattorin, terveydenhuoltohenkilöiden tai muiden viranomaisten kanssa oppilasasioissa

- kahden tai useamman opettajan yhteistyönä tapahtuva opetuksen suunnittelu.

Yhteissuunnittelutyöaikaan ei lueta:

- omien oppituntien suunnittelua, valmistelua ja jälkityötä
- muiden sopimusmääräysten perusteella korvattavia tehtäviä (esimerkiksi musiikkiesitysten hoito, luokan valvojan tehtävät)
- opettajatyöpäiviä (veso)
- tehtäviä, joita varten opettaja on vapautettu tavanomaisesta opetustyöstään
- välitunti on osa oppituntia, joten välituntien aikana tehtyä työtä ei voida lukea yhteissuunnittelutyöaikaan kuuluvaksi.

Sopimusmääräykseen liittyvässä soveltamisohjeessa sopijaosapuolet, Kunnallinen työmarkkinalaitos ja OAJ, ovat yhteisenä näkemyksenään todenneet, että opettaja voi yhteissuunnitteluajalla yksinäänkin tehdä koulun toiminnan kehittämiseen liittyviä suunnittelu- ja valmistelutöitä.

Kodin ja koulun välisen yhteistyön tulisi korostua erityisesti esiopetuksen, vuosiluokkien 1–6 ja erityisopetuksen opettajien yhteissuunnittelutyössä. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määrätään, että koulun on oltava yhteistyössä huoltajien kanssa niin, että he voivat tukea lastensa tavoitteellista oppimista ja koulunkäyntiä.

Opettajankokoukset kuuluvat yhteissuunnittelutyöaikaan. Viikoittaiset kaikkia koskevat yhteistyökoukset tai tiimit eivät kuitenkaan ole järjestelmän tarkoitus. Yhteissuunnittelutyöajalla tehtäväksi tarkoitetut työt ovat sellaisia, että niitä tehdään muuallakin kuin koululla. Mm. tästä johtuen yhteissuunnittelutyöaika ei kuulu lukujärjestykseen. Voi silti olla tarkoituksenmukaista, että työjärjestykseen jätetään tilaa opettajien käytännön yhteistyölle. Tällöin on tärkeä muistaa, ettei yhteissuunnittelutyöaika ole sidottua työaikaa.

Yhteissuunnittelutyön painopistealueet, resursointi ja toteuttaminen päätetään yhdessä opettajien kanssa koulun lukuvuoden toimintasuunnitelman laatimisen yhteydessä. Yhteissuunnittelutyöaikaan luettavat työt on voitava aina tehdä OVTES:n mukaisen tuntimäärän sisällä.

Yhteissuunnittelutyövelvollisuus ei koske sivutoimisia tuntiopettajia eikä enintään viiden koulun työpäivän pituisessa palvelussuhteessa olevia määräaikaista opettajia kuten viransijaisia.

Soveltamisohje: Kunnallisen sopimusvaltuuskunnan kirje A21/1985, www.kuntatyonantajat.fi

OPETUSVELVOLLISUUS

OVTES liite 1, 7 §

Luokanopetuksen ja erityisopetuksen opettaja	opv/ vko
Esiluokanopettajan virassa	23
Luokanopettajan virassa	24
Erityisopettajan virassa	24
Erityisluokanopettajan virassa	22
Aineenopettaja	opv/ vko
Äidinkieli ja kirjallisuus (myös suomi/ruotsi toisena kielenä)	18
Toinen kotimainen ja vieras kieli myös vieraskielisten oppilaiden äidinkieli (oppilaan kotikieli)	20
Matematiikka, fysiikka, kemia, tietotekniikka, kuvataide ja musiikki	21
Uskonto, elämäntutkimus, historia, yhteiskuntaoppi, kotitalous, kaupalliset aineet, terveystieto, biologia ja maantieto	23
Tekstiilityö, tekninen työ, liikunta, maa- ja metsätalous ja puutarhanhoito, oppilaanohjaus	24
Muut aineet	23

Jos aineenopettajanviran haltija opettaa kahta tai useampaa ainetta, joissa on eri opetusvelvollisuus, lasketaan hänelle painotettu opetusvelvollisuus.

Jos erillisen esiluokan opettajan virassa oleva viranhaltija opettaa esiopetuksen lisäksi muussa perusopetuksessa, lasketaan hänelle painotettu opetusvelvollisuus.

Sellaisen peruskoulun ja lukion yhteisen viranhaltijan tai peruskoulun viranhaltijan, joka joutuu opetusvelvollisuutensa täyteen opettamaan lukiossa, lukion luokkaopetustunnit kerrotaan lukiokertoimella 1,10 ja nämä kerrointunnit voidaan lukea opetusvelvollisuuteen. Jos peruskoulun opettajalle on määrätty lukiossa tehtävä, johon on osoitettu lukioresurssitunteja, luetaan nämä tarvittaessa opetusvelvollisuuteen.

Opetusvelvollisuus voidaan määrätä vuotuisena kertomalla viikoittainen opetusvelvollisuus luvulla 38.

TEHTÄVIEN LUKEMINEN OPETUSVELVOLLI- SUUTEEN

Koulunjohtajan tehtävät

OVTES osio B, liite 1, 8 §

Yhden tai useamman vuosiluokkien 1–6 koulun ja erityiskoulun (myös vuosiluokkien 1–6 koulun ja erityiskoulun yhteisen) johtajan opetusvelvollisuuteen luetaan seuraava tuntimäärä:

Koulun palkkaperusteryhmien lukumäärä	Tuntimäärä/ viikko
1–2	1
3	2
4–5	3
6–7	6
8	7
9–12	9
13–	12

Jos vuosiluokkien 1–6 koululla ja erityiskoululla on yhteinen johtaja, määrätty tuntimäärä edellä olevan taulukon mukaan kunkin koulun osalta erikseen, kuitenkin niin, että johtajalle jää opetustyötä vähintään neljä tuntia viikossa.

Jos kahdella tai useammalla vuosiluokkien 1–6 koululla on yhteinen johtaja, työnantaja voi lukea koulun johtajan opetusvelvollisuuteen edellä mainitun lisäksi enintään kaksi viikkotuntia.

Apulaisjohtajan tehtävät

OVTES osio B, liite 1, 9 §

Yhden tai useamman vuosiluokkien 1–6 koulun apulaisjohtajan tehtäviä hoitavan opettajan viran haltijan opetusvelvollisuuteen luetaan seuraava tuntimäärä:

Koulun palkkaperusteryhmien lukumäärä	Tuntimäärä/ viikko
30–35	2
36–41	5
42–	10

Muun kuin edellä mainitun peruskoulun/peruskoulujen apulaisjohtajaksi

määrätyn opettajan viran haltijan opetusvelvollisuuteen luettava tuntimäärä:

Koulun palkkaperusteryhmien lukumäärä	Tuntimäärä/ viikko
15–20	2
21–25	4–6
26–30	7–12
31–	9–14

Jos peruskoululla ja lukiolla on yhteinen rehtori ja apulaisjohtajaksi on määrätty peruskoulun opettaja, peruskoulun ja lukion palkkaperusteryhmät lasketaan yhteen määriteltäessä apulaisjohtajan opetusvelvollisuuteen luettavaa tuntimäärää.

Muiden kuin johtamistehtävien lukeminen opetusvelvollisuuteen

OVTES, osio B, yleissivistävä koulu §

18, liite 1 Peruskoulu 10 §

Katso kaavio sivun alalaidassa.

a) Luokanopettajan viran haltijan, jonka luokkaan kuuluu kahden tai useamman vuosiluokan oppilaita, opetusvelvollisuuteen luetaan yksi vuosiviikkotunti. Vastaavasti menetellään erityisluokanopettajan viran haltijan kohdalla, lukuun ottamatta vaikeimmin kehitysvammaisten opetusta.

b) Kun perusopetusryhmässä on yksi tai useampi esiopetuksen oppilas, luokanopettajan- tai erityisluokanopettajan viran haltijan opetusvelvollisuuteen luetaan yksi vuosiviikkotunti. Edellä mainittua ei kuitenkaan sovelleta, kun opetusryhmässä on vain pidennetyt oppivelvollisuuden piirissä olevia esiopetuksen oppilaita.

Edellä mainittujen määräysten soveltaminen edellyttää, että luokanopettaja tai erityisluokanopettaja opettaa yhdysluokalla vähintään puolet koko opetusryhmän opetuksesta. Sekä a- että b-kohtien täytyessä opetusvelvollisuuteen

luetaan kaksi vuosiviikkotuntia.

c) Jos aineenopettajan viran haltija tai (aineenopetuksen) tuntiohjaaja poikkeuksellisesti määrätään huolehtimaan vuosiluokkien 1–6 luokasta ja eikä luokalla ole omaa luokanopettajaa, opettajan opetusvelvollisuuteen luetaan yksi vuosiviikkotunti.

d) Kiertävän opettajan opetusvelvollisuuteen lukeminen.

Muut opetusvelvollisuuteen luettavissa olevat tehtävät

Jos opettajalle ei voida osoittaa hänen opetusvelvollisuutensa edellyttämää tuntimäärää, hänen opetusvelvollisuutensa on luettavissa seuraavat erityistehtävät tarpeellisilta osin:

- Oppilaanohjaus (osio A, 23 §)
- Kirjaston hoitaminen (osio B, liite 1, 11 §)
- Biologian kokoelmien hoitaminen (osio B, liite 1, 12 §)
- Fysiikan ja kemian kokoelmien hoitaminen (osio B, liite 1, 12 §)
- Musiikkiesitysten hoitaminen (osio B, liite 1, 13 §)
- Vuosiluokkien 6–9 luokanvalvonta (osio B, liite 1, 14 §)
- Ruokapalvelutoiminnan ohjaus ja valvonta (osio B, liite 1, 15 §)
- Av-välineiden kunnossapito (osio B, liite 1, 16 § 1 mom.)
- Tietotekniikkavastaavan työ (osio B, liite 1, 16 § 2 mom.)
- Vuosiluokkien 7–9 oppilaskunnan ohjaus (osio B, liite 1, 17 §)
- Kerhotyö (osio B, liite 1, 19 §)
- Koulumatkakuljetusta odottavien ohjaus (osio B, liite 1, 20 §)
- Oppilaskodin oppilaiden ohjaus (osio B, liite 1, 21 §)
- Opetuksen ohjaus (osio B, liite 1, 22 §)
- Demonstraatioiden valmistelutunnit
- Kiertävän opettajan tehtävät

Jos työnantaja katsoo tarkoituksenmukaiseksi, voidaan kirjaston, kokoelmien ja av-välineiden hoitamisen, tieto-

Peruskoulun opettaja	Yhdysluokka	Esiluokan oppilas opetusryhmässä	Vuosiluokkien 1–6 luokasta huolehtiminen	Kiertäminen
esiluokanopettaja				d)
luokanopettaja	a)	b)		
erityisopettaja				d)
erityisluokanopettaja	a)	b)		d)
lehtori			c)	d)
tuntiohjaaja			c)	

tekniikkavastaavan työn ja oppilaskunnan ohjauksen korvauksista muodostaa yhteistuntimäärä. Työnantaja voi jakaa enintään tämän tuntimäärän näiden tehtävien hoitamiseksi toisin kuin pykälissä on määrätty (osio B, liite 1, 18 §).

Demonstraatioiden valmistelutunnit, koulukohtainen lisätehtäväkorvaus ja taito- ja taideaineiden korvaus eivät ole harkinnanvaraisia. Ne on maksettava sopimuksen mukaisina.

Muita erityistehtävien palkkioita ovat:

- Tukiopetuspalkkio (osio A, 22 §)
- Toisen opettajan tunnin hoitopalkkio (osio A, 24 §)
- Yksityisopiskelijan kuulustelupalkkio (osio A, 25 §)
- Koulukohtainen lisätehtävä (osio B, 19 § 1–3 mom.)
- Kuntakohtainen lisätehtävä (osio B, 19 § 4 mom.)
- Rehtorin hallinnollisten tehtävien hoitaminen rehtorin virantoimituksen keskeytyksen ajan (osio B, 20 §)
- Kielistudion esimies (osio B, liite 1, 24 §)
- Kuulolaitteiden huolto kuulovammaisten koulussa (osio B, liite 1, 25 §)

Tukiopetustunnit voidaan maksaa vuosiviikkoylituntipalkkiona, jos tukiopetus on koko lukuvuoden jatkuvaa, vakiintunutta ja säännönmukaista toimintaa ja vahvistettu työsuunnitelmassa.

Jos opettajalle määrätään jokin edellä mainittu erityistehtävä, siitä on maksettava sopimuksen mukainen palkkio. Jos työnantaja ei määrää esimerkiksi av-välineiden hoitajaa, välineitä käyttävät opettajat huolehtivat niistä samalla tavalla kuin muistakin koulun opetusvälineistä.

VIRANHALTIJAN YLITUNTIPALKKIO

OVTES osio A, Yleinen osa, Palkkaus, 26 §

Opettajalle maksetaan viran opetusvelvollisuuden ylittävistä tunneista ylituntipalkkio.

OVTES osio B, liite 1, 26 §

Jos luokanopettajanviran haltijalla on ylitunteja vuosiluokkien 7–9 opetuksessa, erityisopetuksessa tai lukiossa, ylituntipalkkioperuste näistä tunneista on sama kuin vastaavan opetuksen tuntiopettajalla.

Jos erityisopetuksen opettajanviran haltijalla on ylitunteja peruskoulun yleisopetuksessa tai lukiossa, ylituntipalkkioperuste näistä tunneista on sama kuin

vastaavan opetuksen tuntiopettajalla.

Jos aineenopettajanviran haltijalla on ylitunteja vuosiluokilla 1–6 tai erityisopetuksessa, ylituntipalkkioperuste näistä tunneista on oman viran mukainen.

Jos aineenopettajanviran haltijalle määrätään ylitunteja tai erityistehtäviä lukiota, maksetaan ne lukion tuntiopetuspalkkioperusteen mukaan. Jos lukion opettajanviran haltijalle määrätään ylitunteja tai erityistehtäviä peruskoulusta, maksetaan ne peruskoulun tuntiopetuspalkkioperusteen mukaan.

Jos esiluokanopettaja opettaa sekä erillistä esiluokkaa että muussa perusopetuksessa, lasketaan opettajalle painotettu palkka ja opetusvelvollisuus. Painotetussa palkassa otetaan huomioon opettajan oma kelpoisuus. Ylituntipalkkio maksetaan käyttäen painotettua palkkaa ja opetusvelvollisuutta. (OVTES osio B, liite 1, 3 § 2 mom. ja 7 § 4 mom.)

Poikkeavat tuntipalkkiot

OVTES osio B, liite 1, 33 §

OVTES:n 2001–2002 liitteen 1 59 §:n 6 momentissa tarkoitetun opettajan tuntipalkkioihin (oppikoulun virasta peruskouluun tai lukioon siirretyt lehtorit) sovelletaan pykälän mukaista määräystä niin kauan kuin hän on siinä virassa, johon hänet on siirretty ja jonka siirron yhteydessä oikeus tuntipalkkioon on syntynyt.

PERUSKOULUN TUNTIOPETTAJA

OVTES osio B, liite 1, 7 §, 26 § 5 mom. ja 27 § 2 mom.

Vuosiluokkien 7–9 (aineenopetus), erityisopetuksen, vuosiluokkien 1–6 (luokanopetus) sekä esiopetuksen tuntiopettajan peruspalkat I kalleusluokassa ja II kalleusluokassa ovat palkkaliitteenä (OVTES) sekä Jäsensivuilla www.oaj.fi.

Päätoimisen tuntiopettajan palkkaukseen sovelletaan myös vuosisidonnaisen lisän määräyksiä.

Tuntiopettaja, joka opettaa joko ainoastaan vuosiluokilla 1–6 tai ainoastaan 7–9 tai erityisopetuksessa, määräytyy palkka, opetusvelvollisuus ja ylituntipalkkio kuten viranhaltijalla.

Kun opettajalle lasketaan painotettu opetusvelvollisuus ja/tai painotettu palkka, ylituntipalkkio lasketaan käyttäen niitä.

Päätoimiselle tuntiopettajalle, joka opettaa vuosiluokilla 1–6 ja/tai 7–9 ja/tai

erityisopetuksessa, lasketaan painotettu opetusvelvollisuus ja painotettu palkka. Palkka määräytyy opettajan kelpoisuuden mukaan.

Esimerkki

Luokanopettaja, jolla on myös englannin aineenopettajan kelpoisuus.

Opettaja opettaa englantia 6 tuntia 7–9 vuosiluokille ja antaa luokanopetusta 20 tuntia.

Painotettu opetusvelvollisuus on $(6 \times 18 + 20 \times 24) / (6 + 20) = 22,62 \rightarrow 23$.

Painotettu palkka lasketaan tehtäväkohtaisista palkoista, kun tehtäväkohtainen palkka on peruspalkkaa korkeampi.

Jos aineenopetuksen tuntiopettaja antaa vuosiluokkien 7–9 lisäksi vuosiluokilla 1–6 opetusta tai erityisopetusta ja hänellä ei ole siihen kelpoisuutta, hänen opetusvelvollisuutensa on 24 tuntia luokanopetuksessa ja erityisopetuksessa. Hänelle lasketaan painotettu opetusvelvollisuus ja painotettu palkka hänen kelpoisuutensa mukaan.

Esiopetuksen tuntiopettajalla määräytyy palkka, opetusvelvollisuus ja ylituntipalkkio kuten viranhaltijalla.

Muuta tuntiopettajaa koskevaa

OVTES osio B 28 §, liite 1, 27–32 §

Tuntiopettajan palkkaukseen sovelletaan erityistehtäviä koskevia määräyksiä pääsääntöisesti samoin kuin viranhaltijoihin.

Päätoimisella tuntiopettajalla on yhteissuunnittelutyövelvollisuus ja koko lukuvuoden työajaksi otetulla päätoimisella tuntiopettajalla myös velvollisuus osallistua opettajatyöpäiviin.

Jos tuntiopettajalla ei ole peruskoulussa oppitunteja, mutta hän hoitaa sellaista erityistehtävää, jonka palkkion määrittelemiseen ei ole vahvistettu opetusvelvollisuutta, on opetusvelvollisuus 23 tuntia.

Jos aineenopetuksen tuntiopettaja poikkeuksellisesti määrätään huolehtimaan vuosiluokkien 1–6 luokasta eikä luokalla ei ole omaa luokanopettajaa, aineenopettajan opetusvelvollisuuteen luetaan yksi vuosiviikkotunti.

Kahdessa tai useammassa toimipaikassa opettavalle tuntiopettajalle korvataan matkakustannukset KVTES liite 16 matkakustannusten korvausta koskevien määräysten mukaisesti.

Sivutoimisella tuntiopettajalla ei ole yhteissuunnitteluelvoitetta eikä sitä vastaavaa työaikaa.

Sivutoimisen tuntiopettajan tuntiopetuspalkkion 0,94-kerrointa ei sovelleta saman kunnan lukion sellaiseen viranhaltijaan, jolla on yli opetusvelvollisuuden meneviä tunteja peruskoulussa.

Jaana Alaja, Liisa Kurikka Lukio

Viranhaltijoiden palkka

OVTES osio B, liite 2, 1 §

Lehtorin (aineenopettajan) peruspalkat I kalleusluokassa ja II kalleusluokassa on kerrottu palkkaliitteessä (OVTES) ja Jäsensivuilla www.oaj.fi

YHTEISSUUNNITTELUAIKA

OVTES osio B, liite 2, 2 §, 15 § 1 mom.

Aineenopettajan työaikaan kuuluu osallistuminen yhteissuunnitteluun siten, että opettajankokouksiin, aineryhmäkokouksiin ja neuvotteluihin varataan koulukohtaisesta toteutuksesta riippuen 2–5 tuntia opettajaa kohti kahdessa viikossa. Katso yhteissuunnittelutyöaikaa koskevia soveltamisohjeita peruskoulun kohdalta, sivu 15.

OPETUSVELVOLLISUUS

OVTES osio B, liite 2, 3 §

Äidinkieli ja kirjallisuus	16
Toinen kotimainen, vieras kieli (myös vieraskielisten oppilaiden äidinkieli, oppilaan kotikieli) ja tietotekniikka	19
Matematiikka, fysiikka, kemia, kuvataide ja musiikki	20
Uskonto, filosofia, psykologia, elämäntutkimus, terveystieto, biologia, maantieto, historia ja yhteiskuntaoppi,	21
Oppilaanohjaus, kotitalous, tekstiilityö, tekninen työ	22
Liikunta sekä muu yllä mainittuihin aineisiin välittömästi liittyvän valinnaisaine (soveltava kurssi)	23

*) A1, A2 ja B1-kielissä sekä S2-kielessä (suomi/ruotsi toisena kielenä) opetusvelvollisuus on 18 tuntia viikossa.

Opetusvelvollisuus, opetusvelvollisuuteen luettavat tehtävät ja ylitunnit lasketaan vuotuisena opetustuntimääränä. Jos opettaja opettaa kahta tai useampaa ainetta, jossa opetusvelvollisuus on erisuuruinen tai jos opettaja toimii ns. sekalehtorina, lasketaan painotettu opetusvelvollisuus vuositunteina. Painotettu opetusvelvollisuus lasketaan osion A 53 §:n määräämin perustein.

Opetusvelvollisuuteen lukeminen

OVTES osio B, liite 2, 4 §

Apulaisrehtoriksi määrätyn opettajanviranhaltijan opetusvelvollisuuteen luettava tuntimäärä on seuraava:

Opiskelijoiden lukumäärä	Tunti/viikko
200–400	2–4
401–600	5–8
601–	6–11

Jos lukiolla ja peruskoulun vuosiluokkien 7–9 koululla on yhteinen apulaisrehtori, opiskelijoiden lukumäärään luetaan lukion opiskelijoiden lisäksi peruskoulun vuosiluokkien 7–9 koulun oppilaat.

Kerroitunnit

OVTES osio B, liite 2, 6 §

Luokkaopetustuntimäärä kerrotaan palkanmaksun perusteena olevan kokonaistuntimäärän saamiseksi luvulla 1,10. Luokkaopetustunneilla tarkoitetaan tässä yhteydessä oppiaineen luokkatunteja, oppilaanohjauksen luokkatunteja, tukiopetustunteja sekä demonstraatioiden valmistelutunteja.

> Esimerkki

Opettajalla on 15 fysiikan ja kemian luokkatuntia viikossa. Demonstraatiotunteja on 3. Yhteensä $1,10 \times (15 + 3)$ tuntia = 19,8 tuntia. Kerroitunnit ovat 1,8.

Lukioresurssitunnit

OVTES osio B, liite 2, 7 §

Työsuunnitelmassa opettajalle osoitettuihin töihin ja tehtäviin, joita rehtori ja opettajat pitävät tärkeinä lukion tavoitteelle, on lukion käytettävä 20 viikkotuntia lukiota kohden ja 0,14 viikkotuntia opiskelijaa kohden. Tällaisia keskeisiä tehtäviä ovat esimerkiksi ylioppilaskirjoituksiin kuuluvien kokeiden valmistava tarkistaminen ja lukion päättötutkintoon sisältyvät suulliset kuulustelut. Lukion opettajat voivat myös päättää, että lukuvuoden aikana käytetään pienempää resurssia. Tällöin viikkotuntimäärä, jota ei käytetä luokan ulkopuolisiin tehtäviin, on käytettävä opetustyöhön.

Jotta opettajat tietävät, mistä ovat päättämässä, heille tulee etukäteen sel-

vittää lukioressurssituntien määrä ja se, mistä tehtävistä tunteja kertyy, kenelle ja kuinka paljon.

Sopimus määrittelee opiskelijamäärästä johtuvan tuntikiintiön, joka tulee käyttää lukion muiden tehtävien kuin oppituntien ja niihin rinnastettavien tukiopetuksen ja demonstraatiotuntien korvaamiseen. Mikäli kiintiötä poikkeuksellisesti käytetään opetustyöhön, tarkoittaa se sitä, että opettajakunta kustantaa oppitunteja resurssista, jonka se on saanut käyttöönsä muita tehtäviä varten. Lisäksi on huomattava, että yhden kurssin kustantamiseen tarvitaan vähintään 1,1 vuosiikkotuntia lukioressurssista.

Lukioressurssitunneista pääosa tulee käyttää ylioppilaskirjoituksiin kuuluvien kokeiden valmistavaan tarkistamiseen ja päättötutkintoon kuuluvien suullisten kuulustelujen aiheuttamien tehtävien korvaamiseen lukiokohtaisesti päätettävällä tasapuolisella ja oikeudenmukaisella tavalla. Lisäksi lukioressurssitunteja voidaan käyttää muihin lukion tärkeinä pitämiin luokan ulkopuolisiin tehtäviin, esimerkiksi ryhmänohjaajan tai tietotekniikkavastavan tehtäviin.

Lukioressurssituntikiintiö ei ole harkinnanvarainen. Se tulee käyttää kokonaisuudessaan. Opettajille määrätty lukioressurssitunnit kirjataan työsuunnitelmaan palkanmaksun perusteeksi (KT:n yleiskirje A 25/1995). Ne vaikuttavat mm. sairasloman ja äitiysvapaan palkkaan ja lomarahaan määrään.

Lukioressurssikiintiö ei useimmiten kata edes kaikkea ylioppilaskirjoituksiin ja tarpeellisiin erityistehtäviin liittyvää työtä. Työnantajan tulee turvautua yhä useammin lisätyöpykälän tarkoittamaan määräykseen, jolloin opettajalla on oikeus saada korvaus tekemästään työstä.

Opiskelijan kuulustelu ja ylioppilaskokeen valmistava tarkistus ja arvostelu

OVTES osio B, liite 2, 8 §

Lukion oman opiskelijan ylioppilastutkintoon kuuluvan kokeen valmistavasta tarkistamisesta ja arvostelusta maksetaan lukioressurssituntikiintiöstä opettajan oman ylituntipalkkioperusteen mukainen korvaus. Maksettava tuntimäärä päätetään lukiokohtaisesti. (Katso edellä lukioressurssitunnit.)

Lukion oman opiskelijan kuulustelusta ja ylioppilaskokeen valmistavasta tarkistuksesta ja arvostelusta maksetaan yksityisoppilaan kuulustelumaksun (9 §) suuruinen korvaus, jos opiskelijaa

kuulustellaan aineessa, jota tässä luki-ossa ei opeteta. Jos kuulusteltavia on samassa kuulustelussa useampia, porrastetaan korvaus kuten yksityisoppilaan kuulustelussa.

Ylioppilastutkinnon valvonta kuuluu lukion opettajan virkatehtäviin, eikä siitä makseta erillistä korvausta. Peruskoulun opettajalle, joka ei lainkaan opeta lukiossa, maksetaan valvontapalkkio. Hänelle maksettava korvaus saadaan jakamalla hänen peruskoulun varsinainen palkan- sa luvulla 152.

Peruskoulun opettajalle, jolla on tunteja peruskoulussa ja lukiossa, ei makseta valvontakorvausta. Sivutoimiselle tuntiopettajalle maksetaan valvontakorvaus, joka on puolet hänen tuntipalkkiostaan.

Lukion oppiaineen kuulustelusta ennen päättötodistuksen antamista, kursien päättökuulusteluista mukaan lukien hylätyn kuulustelun uusimiskuulustelu tai lukioon ottamisen yhteydessä järjestettävästä kuulustelusta tai kokeesta ei makseta erikseen korvausta.

Päätoimiselle opettajalle ei makseta erillistä korvausta hänen pitämästään lukion oppiaineen oppimäärän kuulustelusta ennen päättötodistuksen antamista, kursien kuulusteluista eikä lukioon ottamisen yhteydessä järjestettävistä kokeista.

Yksityisopiskelijan kuulustelu ja ylioppilaskirjoituksiin liittyvät tehtävät (voimaan 1.8.2014)

OVTES osio B, liite 2, 9 §

Määräyksestä on poistettu 1.8.2014 lukien rehtorille maksettava erillinen korvaus yksityisopiskelijasta aiheutuvista hallinnollisista tehtävistä.

Lukion tai aikuislukion rehtorin tehtäväkohtaisessa palkassa tulee tämä vaikiintuneesti maksettu korvaus huomioida.

Yksityisopiskelijan ylioppilaskirjoituksen valmistavasta tarkistamisesta ja arvostelusta maksetaan 1.8.2014 jälkeen aineenopettajan viranhaltijalle kutakin koetta kohden palkkaliitteen mukainen korvaus. Vieraan kielen kokeen ja äidinkielen kokeen eri osiot muodostavat yhden kokeen.

Etäopetus

OVTES osio B, liite 2, 11 §

Opiskelijan etäopiskelusta opettajalle määrätystä luokan ulkopuolisesta työstä luetaan opetusvelvollisuuteen työnantajan ja opettajan etukäteen yhdessä arvioima ja työnantajan työsuunnitelmassa vahvistama tuntimäärä. Palkanmaksun

perusteena 1,5 tuntia etäopetustyötä vastaa yhtä oppituntia.

Opetusvelvollisuuteen luettavissa olevat erityistehtävät

OVTES osio B, liite 2, 5 §

Jos opettajanviran haltijan opetusvelvollisuus ei täyty luokkaopetustunneista, opetusvelvollisuuteen voidaan lukea kerrointunteja ja lukioressurssitunteja. Muita opetusvelvollisuuteen luettavissa olevia tehtäviä ovat demonstraatioiden valmistelutunnit (osio B 17 §), kiertävän opettajan työaika (osio B 18 §) ja oppilaan ohjaus (osio A 23 §). Opetusvelvollisuuden ylimeneviltä tunneilta maksetaan opettajan oman ylituntipalkkioperusteen mukainen korvaus.

Muita erityistehtäviä ja palkkioita

Seuraavia erityistehtävien palkkioita ei lueta opetusvelvollisuuteen:

- Palkkio toisen opettajan tunnin hoitamisesta (osio A 24 §, osio B 21 §)
- Tukiopetuspalkkio (osio A 22 §)
- Koulu- ja oppilaitoskohtainen lisätehtävä (osio B 19 § 5 mom.).
- Rehtorin hallinnollisten tehtävien hoitaminen rehtorin virantoimituksen keskeytyksen ajan (osio B 20 §)
- Lukion opiskelijan kuulustelu ja ylioppilaskokeen valmistava tarkistus ja arvostelu aineessa, jota siinä lukiossa ei opeteta (liite 2, 8 §)
- Yksityisopiskelijan kuulustelu ja ylioppilaskirjoituksiin liittyvät tehtävät (liite 2, 9 §)
- Ylioppilaskirjoitusten järjestelytehtävä rehtorin ollessa jäävi (liite 2, 10 §)
- Etäopetukseen liittyvä työ (liite 2, 11 §)
- Kerhotyö (liite 2, 12 §)

Ylituntipalkkio

Jos opettajanviran haltijalle määrätään ylitunteja tai erityistehtäviä peruskoulusta, maksetaan ne peruskoulun tuntiopetuspalkkioperusteen mukaan (liite 2, 13 § 2 mom.).

Päätoimisen tuntiopettajan ylituntipalkkioperuste on painotettu tehtäväkohtainen palkka, jos hänelle on laskettu mukaan painotettu palkka ja/tai painotettu opetusvelvollisuus (liite 2, 13 § 2 mom. soveltamisohje).

TUNTIOPETTAJAT

OVTES osio A, 51–57 §; osio B, 28 §;
liite 2, 14–19 §

Tuntiopettajan opetusvelvollisuus on sama kuin vastaavaa ainetta opettavalla lehtorilla.

Päätoimisen tuntiopettajan työaikaan kuuluu yhteissuunnittelutyöaika. Koko lukuvuoden työajaksi otetulla päätoimisella tuntiopettajalla on velvollisuus osallistua opettajatyöpäiviin.

Jos opettaja on otettu lukuvuoden alkaessa päätoimiseksi tuntiopettajaksi, mutta päätoimisuuden edellyttämä tuntimäärä (16x38) ei tule lukuvuodessa täyteen, maksetaan hänelle kuitenkin päätoimisuuden edellyttämän tuntimäärän mukainen palkka.

Tuntiopettajaan sovelletaan pääsääntöisesti samoja OVTES:n määräyksiä kuin lukion lehtoreihin. Sovellettavat määräykset on lueteltu OVTES:n liitteen 2 19 §:ssä.

SIVUTOIMINEN TUNTIOPETTAJA

Sivutoimisella tuntiopettajalla ei ole yhteissuunnitteluvaikeutta eikä sitä vastaavaa työaika.

Mikäli sivutoiminen tuntiopettaja on ennen 1.8.2003 alkaneessa toistaiseksi voimassa olevassa tai määräaikaisessa palvelussuhteessa ja hänen palvelussuhteensa jatkuu yhdenjaksoisena saman kunnan lukiossa, 0,96-kerrointa ei sovelleta niin kauan kuin hän jatkaa yhdenjaksoista palvelustaan.

Sivutoimisen tuntiopettajan tuntiovetuspalkkion 0,96-kerrointa ei sovelleta saman kunnan peruskoulun viranhaltijaan, jolla on yli opetusvelvollisuuden meneviä tunteja lukiossa.

Jaana Alaja, Liisa Kurikka

Aikuislukio

YHTEISSUUNNITTELUAIKA

OVTES osio B liite 3, 3 §, 13 § 2 mom.

Aineenopettajan työaikaan kuuluu osallistuminen yhteissuunnitteluun siten, että opettajankokouksiin, aineryhmäkokouksiin ja neuvotteluihin varataan koulukohtaisesta toteutuksesta riippuen 2–5 tuntia opettajaa kohti kahdessa viikossa.

Katso yhteissuunnittelutyöaika koskevia soveltamisohjeita peruskoulun kohdalta.

OPETUSVELVOLLISUUS

OVTES osio B liite 3, 4 §

Aikuislukion lehtorin opetusvelvollisuus on 18 tuntia viikossa, A1-, A2- ja B1-kielessä kuitenkin 17 tuntia viikossa.

Vuotuinen opetusvelvollisuus saadaan kertomalla viikoittainen opetusvelvollisuus luvulla 33. Samalla kertomella muutetaan opetusvelvollisuuteen luettavat tehtävät sekä viikkotuntien perusteella erikseen korvattavat tehtävät vuositunneiksi. Ohje koskee myös niitä lehtoreita, joilla on sekä aikuislukion (liite 3) että lukion (liite 2) tunteja.

Jos opettajanviran haltija opettaa kahta tai useampaa ainetta, jossa opetusvelvollisuus on erilainen tai toimii sekalehtorina, lasketaan hänelle painotettu opetusvelvollisuus vuositunteina.

Jos opettajanviran haltijan opetusvelvollisuus ei tule lukuvuoden aikana täyteen, opettajalle maksetaan kuitenkin varsinainen palkka koko lukuvuodelta.

Opetusvelvollisuuden huojennukset

OVTES osio B, liite 3, 5 §

Yhden tai useamman koulun apulaisrehtoriksi määrätyn opettajanviran haltijan huojennettu opetusvelvollisuus vahvistetaan lukuvuosittain 10–16 tunniksi. Opetusvelvollisuuden suuruutta määrätessä otetaan huomioon oppilaitoksen koko ja muut paikalliset olosuhteet.

Aikuislukiolisä

OVTES osio B, liite 3, 6 § 1 mom.

Opettajanviran haltijan opetusvelvollisuuteen luetaan aikuislukiolisänä seuraavat tuntimäärät:

1) lukion päättötutkintoon kuuluvien suullisten loppukuulustelujen vastaanottamisesta sekä ylioppilaskokeen valmistavasta tarkastamisesta ja arvostelusta

kutakin pakollisen ja valinnaisen oppimäärän lukio-opetuksen 28 oppitunnin kurssista 5 tuntia sekä

2) perusopetuksen kurssista ja lukio-opetuksen muusta kuin yllämainitusta 28 oppitunnin kurssista 3 tuntia.

Jos kurssin tuntimäärä on pienempi tai suurempi kuin 28 oppituntia, tuntimäärään lisätään kuitenkin lukio-opetuksen vapaaehtoisesta ja valinnaisesta kurssista 33/28-osaa sekä perusopetuksesta ja lukio-opetuksen muusta kurssista 31/28-osaa.

Opetusvelvollisuuteen luettavissa olevat tehtävät

- Demonstraatioiden valmistelutunnit (osio B 17 §)
- Aikuislukiolisä (liite 3, 6 § 1 mom.)
- Äidinkielen ja kirjallisuuden harjoitusten ohjaus ja valvonta (liite 3, 6 § 2 mom.)
- Ryhmänohjaajan tehtävät (liite 3, 6 § 3 mom.)
- Opinto-ohjauksen luokan ulkopuoliset tehtävät (liite 3, 6 § 3 mom.)
- Kokoelmien, av-välineiden, tietokone-laitteistojen ja kirjaston hoito (liite 3, 6 § 4 mom.), yhteensä enintään 10 viikkotuntia.

Muita erityistehtäviä ja palkkioita

Seuraavia erityistehtäviä ei lueta opetusvelvollisuuteen:

- Toisen opettajan tunnin hoitopalkkio (osio A 24 §, osio B 21 §)
- Tukiopetus (osio A 22 §)
- Yksityisoppilaan kuulustelu ja ylioppilaskirjoituksiin liittyvät tehtävät (liite 3, 1 §)
- Ylioppilaskirjoitusten järjestelytehtävä rehtorin ollessa jäävi (liite 3, 1 §)
- Koulu/oppilaitoskohtainen lisätehtävä (osio B 19 § 6 mom.)
- Rehtorin hallinnollisten tehtävien hoitaminen rehtorin virantoimituksen keskeytyksen ajan (osio B 20 §)
- Ylioppilaskirjoitusten valvonta (liite 3, 7 §)
- Kielistudion esimies (liite 3, 8 §)
- Kesäkurssin järjestely- ja valvonta-tehtävä (liite 3, 9 §)

Ylituntipalkkio

OVTES osio B, liite 3, 10 §

Jos opettajanviran haltijalle määrätään

ylitunteja tai erityistehtäviä peruskoulu-
sta, maksetaan ne peruskoulun tuntiope-
tuspalkkioperusteen mukaan.

Päätoimisen tuntiopettajan ylitunti-
palkkioperuste on painotettu tehtävä-
kohtainen palkka, jos hänelle on laskettu
osion A 52 § mukaan painotettu palkka
ja/tai painotettu opetusvelvollisuus.

TUNTIOPETTAJA

*OVTES osio A 51–57 §, osio B 28 §,
liite 3, 11–13 §*

Tiedot päätoimisuudesta, painotetusta
palkasta ja opetusvelvollisuudesta löy-
dät sivulta 9.

Tuntiopettajan opetusvelvollisuus on
18, A1-, A2- ja B1-kielissä 17 viikkotun-
tia. Tuntiopettajan opetusvelvollisuus
maa- ja metsätaloudessa, kaupallisissa
aineissa, tiedotusopissa, perhekasva-
tuksessa, näyttämötaiteen ja teatteritai-
teen opetuksessa sekä puheopetukses-
sa on 20 tuntia viikossa.

Jos tuntiopettajalla ei ole aikuisluki-
ossa minkään oppiaineen tunteja ope-
tettavana vaan hän hoitaa yksinomaan
luokan ulkopuolisia erikseen korvattavia
tehtäviä, on laskennallinen opetusvelvol-
lisuus näistä tehtävistä 20 viikkotuntia.

Jos päätoimisen tuntiopettajan pää-
toimisuuteen tarvittava tuntimäärä ei tule
lukuvuoden aikana täyteen, hänelle mak-
setaan kuitenkin päätoimisuusrajaa vas-
taava varsinainen palkka koko lukuvu-
odelta. Päätoimisuusraja on 14 viikkotun-
tia, 462 vuosituntia. Päätoimisen tunti-
opettajan työaikaan kuuluu yhteissuun-
nittelutyöaika. Koko lukuvuoden työajaksi
otetulla päätoimisella tuntiopettajalla on
velvollisuus osallistua opettajatyöpäiviin.

Tuntiopettajaan sovelletaan pääsään-
toisesti samoja OVTES:n määräyksiä kuin
lehtoreihin. Ne on lueteltu liitteen 3 19 §:ssä.

Sivutoiminen tuntiopettaja

Sivutoimisella tuntiopettajalla ei ole yh-
teissuunnitteluvaikeutta eikä sitä vas-
taavaa työaika.

Mikäli sivutoiminen tuntiopettaja on
ennen 1.8.2003 alkaneessa, toistaiseksi
voimassa olevassa tai määräaikaisessa
palvelussuhteessa ja hänen palve-
lussuhteensa jatkuu yhdenjaksoisena
saman kunnan aikuislukiossa, 0,96-ker-
rointa ei sovelleta niin kauan kuin hän
jatkaa yhdenjaksoista palvelustaan.

Sivutoimisen tuntiopettajan tuntiope-
tuspalkkion 0,96-kerrointa ei sovelleta
sellaiseen saman kunnan peruskoulun
viranhaltijaan, jolla on yli opetusvelvolli-
suuden meneviä tunteja aikuislukiossa.

Jaana Alaja, Liisa Kurikka

Yleissivistävän koulun rehtori ja apulaisrehtori

Tehtäväkohtainen peruspalkka

OVTES osio B 3–5 §

Rehtorin tehtäväkohtainen peruspalkka
ja palkkaperusteryhmien lukumäärä
OVTES palkkaliitteessä ja OAJ:n jäsen-
sivuilla kohdassa palkat ja palkkiot.

Jos peruskoulun rehtorilla ei ole ase-
tuksen (986/1998) mukaista kelpoisuutta,
palkka-asteikon alaraja on 3–15 % palk-
kaliitteen asteikkojen alarajaa alempi.

Jos peruskoulun rehtori on määrätty
vastaamaan sellaisen kouluyksikön toi-
minnasta, jossa on sekä vuosiluokkien
1–6 että vuosiluokkien 7–9 palkka-
perusteryhmiä tai vähintään kuusi eri-
tyisopetuksen palkkaperusteryhmää,
määrätty rehtorin palkka-asteikko vuo-
siluokkien 7–9 määräyksen mukaan.
Kouluyksiköllä tarkoitetaan sekä yhtä
hallinnollisesti itsenäistä koulua että use-
ampia itsenäisiä kouluja, joiden hallinto
on määrätty yhdelle rehtorille.

Peruskoulun ja lukion yhteisen reh-
torin palkka-asteikon alarajasta ei ole
erillistä määräystä vaan palkkausmäärä-
yksen soveltamisohjeen mukaisesti reh-
torin tehtäväkohtaista palkkaa päätettä-
essä otetaan huomioon osion A 6 ja 10
§:n määräykset.

Tehtävän vaatuvuus

Tehtäväkohtaista palkkaa päätettäessä on
otettava huomioon tehtävien vaatuvuus
ja vastuullisuus. Palkka-asteikon yläraja
voidaan perustellusta syystä ylittää.

Pääsääntöisesti esimiesasemassa
olevalla tehtäväkohtaisen palkan pitää
olla selvästi korkeampi kuin hänen alai-
sellaan, jollei tästä poikkeamiseen ole
erityistä, perusteltua syytä. Johto- tai
esimiestehtävissä toimivan tehtäväkohtaista
palkkaa harkittaessa on otettava
huomioon mm. johdettavan yksikön koko,
vastuualueen tai johdettavan yksikön pal-
velutarjonnan laajuus ja moninaisuus, eri-
koispalveluiden tuottaminen sekä muut
erityispiirteet, yhteistyövaatimus muiden
hallinnonalojen ja palvelujen tuottajien
kanssa, sekä esimiestyön merkitys toimin-
nan tuloksellisuudessa ja toimintaedelly-
tysten luomisessa (osio A 6 § 3 mom.).

Rehtorin tehtävän vaativuuteen vai-
kuttavat oppilaitoksen/koulun koon lisäk-

si mm. erityisryhmät ja -luokat, koulun eri-
tyistehtävä, muun henkilöstön määrä sekä
yhteistyö muiden hallinnonalojen kanssa.

Työaika

OVTES, osio B 9–12 §

Peruskoulun, lukion ja aikuislukion reh-
torin ja apulaisrehtorin joustava koko-
naistyöaika perustuu toimistotyöaikaan.
Joustavuuden perustana ovat koulun toi-
minnalliset vaatimukset. Esimerkiksi reh-
torin työaika vaihtelee huomattavasti
lukuvuoden eri aikoina ja tehtävät ovat
osittain sellaisia, että niiden tekeminen
toimistotyöajan sisällä on vaikeaa. Lisäk-
si rehtorilla on sellaisia työtehtäviä, jotka
on tarkoituksenmukaista tehdä muualla
kuin koululla. Työaikajärjestelmä ei siis
edellytä rehtorin olevan koululla koko
työaikaansa.

Toimistotyöaikaan perustumisella
tarkoitetaan myös työajan pituutta. Koko
lukuvuoden keskimääräisen viikkotyö-
ajan pitää olla 36 tuntia 15 minuuttia ja
vuosityöajan hiukan alle tai yli 1 600 tun-
tia vuosiloman pituudesta riippuen.

**Ennen työvuoden alkua on
rehtorille vahvistettava
työaikasuunnitelma.
Työaikasuunnitelman
toteutumista seurataan
säännöllisesti
(9 § Pöytäkirjamerkintä)**

Rehtorin vuosiloma määrätty
OVTES:n osion A 33 §:n ja KVATES:n IV lu-
vun mukaan. Vuosiloman pituus riippuu
palvelussuhteen kestosta. Joustava työ-
aikajärjestelmä ei kuitenkaan edellytä reh-
torin olevan koululla kesäkeskeytyksen
aikana vuosilomapäiviensä ulkopuolella.

Peruskoulun tai lukion opettajalle, joka
siirtyy pysyvästi tai tilapäisesti rehtoriksi
tai apulaisrehtorinviran haltijaksi saman
kunnan kouluun, on oikeutettu ao. loma-
vuoden laskennallisella vuosilomalla vä-
hennettyyn vuosilomaan ja lomakorvauk-
seen KVATES:n määräysten mukaisesti.

Rehtoreiden opetustuntimäärille on
sovitettu viikoittaiset tai vuotuiset vähim-
mäis- ja enimmäismäärät. Enimmäis-

määriä ei voi ylittää. Opetustuntimäärää vahvistettaessa tulee ottaa huomioon mm. koulun koko, toiminta eri toimipisteissä ja muut paikalliset erityisolosuhteet. Rehtorin opetustuntimäärät on esitetty oheisessa taulukossa.

Apulaisrehtorin viran haltijan opetustuntimäärä on vähintään koulun rehtorin opetustuntimääräasteikon yläraja. Työnantaja voi päättää lukion opetustuntimäärän lukuvuosittain enintään kolme viikkotuntia edellä mainittua alemmaksi paikallisista erityisolosuhteista johtuvalla perusteella.

Peruskoulun rehtori – lukuun ottamatta vuosiluokkien 1–6 ja 7–9 koulun rehtoria, jonka opetustuntimäärä viikossa on enintään kaksi – voi lukea opetustuntimääränsä luokanvalvojan tehtävät, demonstraatioiden valmistelutunnit ja tukiopetuksen antamisen sekä erityisestä syystä kirjaston ja kokoelmien hoitamisen, musiikkiesitysten hoitamisen, oppilaanohjauksen, kerhotoiminnan ja opetuksen ohjauksen.

Lukion rehtorin opetustuntimäärään ei voi lukea lukioresurssitunteja. Aikuislukion rehtorin opetustuntimäärään voi sisältyä äidinkielen ja kirjallisuuden harjoitusten ohjaus- ja valvontatehtäviä ja kesäkurssien järjestelytehtäviä.

Peruskoulun rehtorin työajan erityismääräykset

Koulun tai oppilaitoksen toimiessa pysyväisluonteisesti kahdessa tai useammassa erillisessä toimipaikassa, rehtorin, apulaisjohtajan, varajohtajan ja koulunjohtajan viikoittaisten opetustuntien määrään luetaan yhteensä 2–4 viikkotuntia ottaen huomioon heidän tehtävänjakonsa sekä toimipaikkojen koko ja sijainti. Jos toimipaikat ovat erityisen etäällä toisistaan tai toimivat muutoin erityisen vaikeissa olosuhteissa, työnantaja voi lisäksi lukea opetusvelvollisuuteen yhteensä enintään 4 viikkotuntia.

Jos toisen koulun/oppilaitoksen luokkia toimii pysyvästi koulun yhteydessä, koulujen rehtoreiden, apulaisjohtajien, varajohtajien ja koulunjohtajien opetusvelvollisuuteen on luettavissa 1 momentin mukainen tuntimäärä yhteensä edellä mainitun mukaisesti.

Jos koulun tai oppilaitoksen rakennukset sijaitsevat lähekkäin, vierekkäisillä tai vastakkaisilla tonteilla taikka samalla tontilla muodostaen kiinteän ja yhtenäisen toiminnallisen koulukokonaisuuden, koulun katsotaan toimivan yhdessä toimipaikassa.

Vuosiluokkien 1–6 koulu	
Palkkaperusteryhmät	Opetustunnit/vko
12–17	11–13
18–23	10–12
24–29	7–10
30–35	5–7
36–41	4–6
42–	–2
Vuosiluokkien 7–9 koulu	
Palkkaperusteryhmät	Opetustunnit/vko
1–3	10–12
4–9	8–10
10–20	6–8
21–25	5–7
26–30	3–5
31–	–2
Erityiskoulu	
Palkkaperusteryhmät	Opetustunnit/vko
1–3	11–13
4–9	9–11
10–20	7–9
21–25	6–8
26–30	4–6
31–	2–4

Lukion rehtorin opetustuntimäärä vahvistetaan paikallisesti 152–418 tuntiin ja aikuislukion rehtorin 132–363 tuntiin.

Markku Perttunen

Kunnallinen ammatillinen oppilaitos

Ammatillisten oppilaitosten opettajien palvelussuhteen ehdoista on sovittu kunnallisessa yleisessä virka- ja työehtosopimuksessa KVTES:ssa ja opetusalan virka- ja työehtosopimuksen OVTES:n osiossa A. Kaikkia opettajia koskevat yhteiset määräykset ovat tämän suunnitelmakirjan alkupäässä. Lisäksi ammatillisten opettajien palvelussuhteen ehtoja tarkennetaan OVTES:n osiossa C ja oppilaitoskohtaisissa liitteissä:

Liite 4 ammattioppilaitos

Liite 5 kauppaoppilaitos

**Liite 6 taide- ja viestintä-
kulttuurioppilaitos**

**Liite 7 sosiaali- ja terveysalan
oppilaitos**

Liite 8 metsä- ja puutalousoppilaitos

Liite 9 merenkulkuoppilaitos

Ammatillisen oppilaitoksen (liite 4) opettajia koskevia virka- ja työehtosopimuksen määräyksiä sovelletaan seuraavilla koulutusaloilla:

- tekniikan ja liikenteen ala lukuun ottamatta merenkulkuoppilaitoksissa annettavaa opetusta
- matkailu-, ravitsemis- ja talousala
- sosiaali- ja terveysalaan kuuluva kauneudenhoitokoulutus (ellei paikallisesti ole toisin sovittu)
- kulttuurialaan kuuluva käsi- ja taide-
teollisuuskoulutus
- luonnonvara-ala lukuun ottamatta metsä- ja puutalousalaa.

Monialaisessa ammatillisessa oppilaitoksessa opettajanviran haltijan palvelussuhteen ehdot määräytyvät sen oppilaitosmuodon palvelussuhteen ehtojen mukaisina, mihin virka on perustettu tai määrätty. Päätoimiselle tuntiopettajalle lasketaan tarvittaessa eri oppilaitosmuodoissa pidettävien tuntien perusteella painotettu peruspalkka ja opetusvelvollisuus.

TYÖAIKA

Opettajien opetus- ja koulutustyöpäivien lukumäärä, oppitunnin pituus ja opetus- ja muun työajan sijoitus määräytyvät 31.12.1998 voimassa olleen lainsäädännön mukaisesti.

dännön ja työsuunnitelmasta tai sitä vastaavasta asiakirjasta ilmenevän vaikiintuneen käytännön mukaisesti. Tämä OVTES:n osion A yleisen osan 32 §:n määräys tarkoittaa, että opettajan työajasta työnantajan määrättävissä oleva osuus säilyy määrällisesti ja ajallisesti entisellään. Toisin sanoen opettajalle annetaan edelleen syys-, joulun- ja urheiluloma sekä kesällä entistä vastaava vapaa-aika opetuksesta ja muusta opettajan työstä. Määräys koskee myös kokonaistyöajassa olevien opettajien vuosilomien sekä opetuksen päättymisen ja alkamisen välisiä aikoja.

Ammatillisissa oppilaitoksissa on pääsääntöisesti 190 opetustyöpäivää, joita vähentävät muiksi arkipäiviksi kuin lauantaiksi sattuvat loppiainen, vapunpäivä ja itsenäisyyspäivä. Opetusvelvollisuustyöajassa opettajien koulutus-/suunnittelupäiviä on yleensä viisi tai kaksi.

Ammattioppilaitoksen, kauppaoppilaitoksen, taide- ja viestintäkulttuurioppilaitoksen ja merenkulkuoppilaitoksen opettajien työajan ja palkkauksen perustana ovat vuotuiset opetusvelvollisuus- ja ylittunnit.

Opinto-ohjaajan, apulaisrehtorin, aikuiskoulutusjohtajan ja rehtorin työaika

Kokonaispalkkauksessa olevan opinto-ohjaajan, apulaisrehtorin, aikuiskoulutusjohtajan ja rehtorin työaika on oppilaitoksen toiminnalliset vaatimukset huomioon ottava toimistotyöaika, keskimäärin 36 tuntia 15 minuuttia viikossa luvun vuoden aikana.

Vuosiloma määräytyy OVTES:n osion A yleisen osan 33 §:n mukaan. Vuosiloma on pisimmillään 38 työpäivää.

Opetustuntimäärä vahvistetaan paikallisesti luvunvuosittain ottaen huomioon oppilaitoksen koko ja muut paikalliset olosuhteet. Opinto-ohjaajalla voi olla enintään 500 tuntia luvunvuodessa, apulaisrehtorilla 760, aikuiskoulutusjohtajalla enintään 350 ja rehtorilla enintään 456 tuntia. Monialaisen ammatillisen oppilaitoksen rehtorin opetustuntimäärä voi olla enintään 320 tuntia.

Sosiaali- ja terveysalan sekä metsä- ja puutalousoppilaitosten opettajien työaika

Opettajan työaika on kokonaistyöaika, joka on soveltuvin osin oppilaitoksen toiminnalliset vaatimukset huomioon ottava toimistotyöaika. Opettajan tehtävistä osa

on sellaisia, joiden tekeminen toimistotyöajan sisällä on vaikeaa sekä osa sellaisia, jotka voidaan tarkoituksenmukaisemmin tehdä muualla kuin työpaikalla. Näistä syistä työaika muodostuu joustavaksi luvunvuoden eri aikoina ja päivittäinkin poiketen tältä osin toimistotyössä noudatettavasta työajasta.

Sopimus velvoittaa tekemään opettajalle työaikasuunnitelman ennen työkauden alkua. Tämän suunnitelman toteutumista seurataan säännöllisesti. Työaika tasoittuu korkeintaan kahden vuoden tasoittumisjaksolla. Jos tämän jakson jälkeen opettajalla on määrättyä lisätyötä, se korvataan tai annetaan vastaavana vapaana seuraavan luvunvuoden aikana.

Kunkin opettajan työajan jakaantumisesta opetus- ja muuhun työhön päätetään paikallisesti kussakin oppilaitoksessa. Muuhun työhön on varattava sosiaali- ja terveysalan oppilaitoksissa vähintään 752 tuntia luvunvuodessa ja metsä- ja puutalousalan oppilaitoksissa vähintään 700 tuntia luvunvuodessa. Opettajan luvunvuotinen kokonaistyöaika riippuu siitä, miten pitkä vuosiloma hänellä on vuosiloman ansaintasääntöjen mukaan.

Opettajan luvunvuotinen kokonaistyöaika lasketaan vähentämällä luvunvuoden kalenteripäivistä lauantait ja sunnuntait, työaika lyhentävät arkipyhät ja opettajan vuosilomapäivät. Näin saatu työpäivien lukumäärä kerrotaan päivittäisellä työajalla, joka on 7 tuntia 15 minuuttia. Tästä luvunvuotisesta tuntimäärästä tulee sosiaali- ja terveysalalla varata vähintään 752 tuntia ja metsä- ja puutalousalalla vähintään 700 tuntia muuhun kuin opetukseen.

Vuotuinen työaika saadaan seuraavalla tavalla:

Kalenterivuoden päivästä (366 päivää, vuosi 2016 on karkausvuosi) vähennetään lauantait, sunnuntait ja työaika lyhentävät arkipyhät (ma–pe) sekä kyseisen opettajan vuosilomapäivät (ma–pe). Näin saatu luku kerrotaan päivittäisen toimistotyöajan pituudella (7,25).

Sosiaali- ja terveysalan oppilaitosten sekä metsä- ja puutalousoppilaitosten opettajien työtunnit luvunvuonna 1.8.2015–31.7.2016

Vuosilomaoikeus 38 työpäivää:		
	päivinä	tunteina
Työpäiviä vuodessa	260	
• arkipyhät	-8	
• vuosilomat	-38	
	214	1 552
Vuosilomaoikeus 30 työpäivää:		
	päivinä	tunteina
Työpäiviä vuodessa	260	
• arkipyhät	-8	
• vuosilomat	-30	
	222	1 610
Vuosilomaoikeus 28 työpäivää:		
	päivinä	tunteina
Työpäiviä vuodessa	260	
• arkipyhät	-8	
• vuosilomat	-28	
	224	1 624
Vuosilomaoikeus 23 työpäivää:		
	päivinä	tunteina
Työpäiviä vuodessa	260	
• arkipyhät	-8	
• vuosilomat	-23	
	229	1 660

Suunnittelutyöaika

Opetusvelvollisuustyöajassa merenkulkuoppilaitoksen opettajan henkilökohtainen suunnittelutyöaika on 1,5 tuntia ja taide- ja viestintäkulttuurioppilaitoksen opettajan 1,0 tuntia viikossa. Suunnittelutyöaika luetaan opettajan opetusvelvollisuuteen. Ammattioppilaitoksessa opettajan tulee osallistua keskimäärin 1,5 tunnin ajan viikossa oppilaitoksen toiminnan kannalta tarpeelliseen suunnittelutyöhön, jota ei lueta opetusvelvollisuuteen.

Suunnittelutyöaika koskee kokoaikaisen viranhaltijoiden lisäksi oppilaitoksen tuntien ja päätoimisuuteen luettavien muiden tehtävien varassa päätoimiseksi tulevaa tuntiopettajaa (keskimäärin vähintään 16 viikkotuntia) sekä niitä osaikaisia viranhaltijoita, joilla on vähintään päätoimisuuden edellyttämä tuntimäärä (16 tuntia). Määräyksen soveltaminen edellyttää lisäksi, että opettajan palvelussuhde oppilaitokseen kestää yli viikon.

Suunnittelutyöhön kuuluu osallistuminen osastokokouksiin ja vastaaviin kokouksiin sekä opettajien välisiin opetuksellisiin ja kasvatuksellisiin kysymyksiin liittyviin kokouksiin ja neuvonpitoihin, yhteydenpito paikalliseen elinkeinoelämään ja vastaaviin sidosryhmiin sekä opiskelijoiden vanhempiin sekä oman opetuksen suunnitteluun ja oppilaitoksen toiminnan kehittämiseen liittyvät tehtävät. Jos sopimusmääräysten mukainen aika ei näihin tehtäviin riitä, tulee ne korvata erikseen eräitä opettajalle määrättyjä, muita kuin luokkaopetustöitä koskevien määräysten mukaan.

Kokonaistyöajassa vastaavat tehtävät tulee resursoida tunteina vuosittaiseen työaikasuunnitelmaan.

Eräät muut kuin luokanopetustehtävät

OVTES osio C 12 §

Työssäoppimisjaksolla olevan opiskelijan ohjaamistehtävä.

Jos ammatillisen oppilaitoksen opettaja määrätään hoitamaan työssäoppimisjaksolla olevan opiskelijan ohjaamistehtävää, luetaan työhön käytettäväksi määrätty tuntimäärä opettajan opetusvelvollisuuteen ja myös kokonaistyöajassa olevan opettajan kokonaistyöaikaan. Sen, missä laajuudessa ohjausta annetaan, esimerkiksi kuinka usein opettaja käy työpaikalla, määrää opettajan työnantaja. Työnantaja vastaa työssäoppimisjakson laadusta ja päättää käytettävän resurssin suuruuden.

Tärkeää on siis, että opettaja tietää etukäteen ohjaamistehtävän sisällön ja tuntimäärän, jonka mukaisesti hän työssäoppimista ohjaa. Tehtävä työ on suhteutettava varattuun tuntimäärään ja työstä maksettavaan korvaukseen.

Työpaikoilla käynnit ovat KVTES:n liitteen 16 mukaan virantoimitusmatkoja, joilla tarkoitetaan viranhaltijan tai työntekijän tavanomaiseen virkatoimintaan tai tavanomaisiin työtehtäviin liittyviä matkoja työpisteestä toiseen tai määrätystä lähtöpaikasta toiseen ja takaisin virantoimituspaikkakunnalla tai muuten virkapiiriin kuuluvalla alueella. Matkoista maksetaan matkakustannusten korvausta liitteessä 16 määrätyn perusteiden mukaan.

Eräät opettajalle määrättävät muut tehtävät

Opettajalle korvataan työnantajan määräämä

1. ammattitutkinnon/erikoisammattitutkinnon/ammattiosaamisen näytön (ellei

ole työssäoppimisen ohjaustyötä) järjesty-, vastaanottamis- ja arviointitehtävä
2. etäopetuksena suoritettavan kurssin ohjaustyö

3. opiskelijan itseopiskelun ohjaamistehtävä

4. oppilaitoksen tai koulutusalan opetus- ja kasvatustoiminnan kehittämiseen liittyvä tehtävä tai maksulliseen palvelutoimintaan liittyvä suunnittelu- ja konsultointitehtävä.

Opetusvelvollisuustyöaika tekevälle opettajalle maksetaan työmäärää vastaava palkkio, jonka perusteena käytetään opettajan omaa ylityöntipalkkiota siten, että yhtä ylityöntipalkkiota vastaava työmäärä on 1,5 muun työn tuntia. Tehtävä, joka on mitoitettu vastaamaan 38:aa ylityöntipalkkiota (57 tuntia), voidaan lukea opettajan opetusvelvollisuuteen yhtenä vuosiviikkotuntina.

Kokonaistyöajassa olevalle opettajalle työmäärän vaikutus toisaalta opetustuntien, toisaalta muun työn määrään tulee ottaa huomioon siten, että opettajalle jää riittävästi aikaa oman opetuksen suunnitteluun, valmisteluun ja arviointiin ja että muuhun kuin opetustyöhön varataan vähintään 752/700 tuntia. Mitoitusperusteena käytetään soveltuvin osin aiempia sopimuksia. Aikaisemmin nämä työt mitoitettiin opetusvelvollisuustunteina ja yhtä opetusvelvollisuustuntia vastaava työmäärä oli kaksi tuntia.

Korvauksen saamisen edellytyksenä on, että tehtävät ovat työnantajan määräämiä. Etukäteen on tärkeää sopia työnantajan kanssa tehtävistä, jotka opettajan edellytetään tekevän ja määrätellä aikamäärä, jonka sisällä tehtävät pyritään tekemään. Mikäli tehtävien tekemiseen kuluu enemmän aikaa, on ylityksestä syytä sopia etukäteen.

Ilta-, viikonloppu- ja lomaopetuslisä

Osio C 11 §

Päätoimiselle opettajalle ja päätoimiselle tuntiopettajalle maksetaan korvauksena oppitunnilta, joka pidetään alkaen klo 16.30 tai sen jälkeen, iltapetuslisä. Lisän suuruus on puolet opettajan ylityöntipalkkiosta. Kokonaistyöajassa olevan opettajan iltapetuslisän suuruus on hänen varsinaisen palkkansa jaettuna luvulla 152.

Iltapetuslisän suuruinen lisä maksetaan kultakin oppitunnilta myös lauantaille ja sunnuntaille (viikonloppulisä) sekä oppilaitoksen loma-aikoihin määrätystä opetuksesta (lomaopetuslisä). Samasta työstä voidaan maksaa lisistä vain yhtä. Lomaopetuslisää ei makseta ainoastaan

loma-ajaksi otetulle opettajalle.

Oppilaitoksen loma-ajoilla tarkoitetaan syys-, joului-, urheilu- ja pääsiäislomaa sekä kesäkeskeytysaikaa, joka alkaa oppilaitoksen lukuvuoden päättäjäispäivän jälkeisenä kalenteripäivänä. Luonnonvara-alalla annettavan tavanomaisen kesätyöjakson opetus ei oikeuta lomaopetuslisään.

Lukio-opetus

Osio C 10 §

Lehtorille, jolla on lukion aineenopetuksen opettajan kelpoisuus ja joka opettaa lukion opetussuunnitelman mukaisesti ammatillisen oppilaitoksen opiskelijoita koottua ylioppilastutkintoon valmistautuvaa opetusryhmää äidinkielessä ja kirjallisuudessa, toisessa kotimaisessa kielessä, vieraassa kielessä tai matematiikassa, lasketaan painotettu opetusvelvollisuus siten, että äidinkielessä ja kirjallisuudessa opetusvelvollisuus on 16, toisessa kotimaisessa ja vieraassa kielessä 19 ja matematiikassa 20 tuntia.

Ylioppilaskirjoitusten valmistavasta tarkistamisesta maksetaan opettajalle kutakin koetta kohden 347,05 euron suuruinen palkkio ja kirjallisen kuulustelun valvojana toimivalle opettajalle kultakin valvontatunnilta asianomaisesta virasta maksettava varsinaisen palkan jaettuna luvulla 152, jos valvonta ei tapahdu jonkin muun palkatun tehtävän ohessa.

Ylitunnit

Opettajalle maksetaan opetusvelvollisuuden ylittäviltä tunneilta ylityöntipalkkio, joka lasketaan kalleusluokan mukaisesti lisäkertoimilla lisätystä peruspalkasta.

Kerroin on 0,83.

Ylityöntipalkkio on myös muista kuin virkaan kuuluvista tunneista sama kuin virran mukaisista ylitynneistä.

Epäpätevyysalennus

Osio A 8 §

Jos opettajalla ei ole kelpoisuusasetuksessa (986/1998) säädettyä kelpoisuutta, hänen palkkansa maksetaan vähintään 6 % ja enintään 20 % alempana kuin virkanimikkeen ja asetuksessa säädetyn tutkinnon tai tutkintotason mukaan muutoin maksettaisiin.

Jos epäpätevän opettajan palkka muodostuisi korkeammaksi kuin siirtymäsäännösten nojalla pätevyysnäytteen vastaavien aineiden opettajan palkka, voi epäpätevyysalennus olla enintään 25 %.

Ammatillinen aikuiskoulutuskeskus

Kunnan/kuntayhtymän ammatillisissa aikuiskoulutuskeskuksissa opettajan palvelussuhteen ehdoista on sovittu kunnallisessa yleisessä virkaehtosopimuksessa KVTES:ssä ja opetusalan virka- ja työehtosopimuksen OVTES:n osioissa A ja E.

Yksityisten ammatillisten aikuiskoulutuskeskusten opettajien palvelussuhteen ehdoista on sovittu Sivistystyönantajat ry:n ja OAJ:n välisellä ammatillisten aikuiskoulutuskeskustyöehtosopimuksella tai Avaintyönantajat ry:n ja OAJ:n välisessä AVAINOTES:ssa.

TYÖAIKA

Kunnallisissa aikuiskoulutuskeskuksissa kokoaikaisen opettajan viikoittainen työaika on 38,25 tuntia ja osa-aikaisella opettajalla 16–38,25 tuntia. Säännöllinen viikoittainen työaika voidaan järjestää siten, että se tasoittuu enintään vuoden tasoitusjakson aikana.

Yksityisissä Sivistystyönantajan alai-

sissa aikuiskoulutuskeskuksissa viikoittainen työaika on 37 tuntia 50 minuuttia ja käytössä enintään vuoden tasoittumajakso. Yksityisissä AVAINTA ry:n alaisissa aikuiskoulutuskeskuksissa kokoaikaisen opettajan viikoittainen työaika on 38,25 tuntia ja osa-aikaisilla 16–38,25 tuntia. Työajan ylitys korvataan rahakorvauksella, joka saadaan jakamalla kuukausipalkka luvulla 163.

Sivutoimisen tuntiopettajan säännöllinen viikoittainen työaika on alle 16 tuntia.

Vuosilomat määräytyvät kunnallisissa aikuiskoulutuskeskuksissa KVTES:n IV luvun mukaan ja yksityisissä aikuiskoulutuskeskuksissa vuosilomalain ja työehtosopimuksen 13 §:n mukaan.

Palkkaus

Opettajan palkat määräytyvät erillisen palkkataulukon mukaan. Jos opettajalla ei ole kelpoisuusasetuksen (986/1998) mukaista kelpoisuutta, voi epäpätevyys-

salennus olla enintään 30 % asteikon alarajasta.

Osa-aikaisen opettajan kuukausipalkka on samassa suhteessa kokoaikaisen opettajan palkkaa alempi kuin hänen viikoittainen työaikansa on kokoaikaisen opettajan työaikaa lyhyempi.

Jos opettaja on suorittanut opettajankoulutuksen, palkkaryhmittelyn ala- ja ylärajoja korotetaan **yksityisessä Sivistystyönantajien alaisessa aikuiskoulutuskeskuksessa 10 prosentilla. Yksityisissä Sivistystyönantajan alaisissa aikuiskoulutuskeskuksissa** palveluvuosikorotukset kertyvät seuraavasti: 3 palvelusvuotta 5 %, 7 palvelusvuotta 5 %, 10 palvelusvuotta 5 %, 15 palvelusvuotta 5 % ja 20 palvelusvuotta 5 %.

Sivutoimiselle tuntiopettajalle maksetaan kunnallisessa ja yksityisessä aikuiskoulutuskeskuksessa pidetyltä opitunnilta erikseen sovittava tuntipalkka.

Ammattikorkeakoulu

Kunnallisissa ammattikorkeakouluissa yliopettajien, lehtorien sekä kokoaikaisen tuntiopettajien palvelussuhteen ehdot määräytyvät kunnallisen opetusalan virka- ja työehtosopimuksen sekä ammattikorkeakouluja koskevan osion D mukaisesti. Kaikkia kunnallisia opettajia koskevan osion A määräykset löytyvät tämän liitteen alusta.

Yksityisiin ammattikorkeakouluihin sovelletaan vastaavasti joko yksityistä opetusalan ja sivistystyötä koskevaa työehtosopimusta (OAJ ja Sivistystyönantajat ry, EK) ja sen ammattikorkeakouluja koskevia sopimusmääräyksiä tai AVAINTA ry:n (Avaintyönantajat ry ja OAJ) yleistä työehtosopimusta ja opetusalan koskevan sopimuksen määräyksiä.

Kaikki ammattikorkeakoulujen yliopettajat, lehtorit sekä tuntiopettajat kuuluvat kokonaispalkkausta ja vuosityöaikaa koskevien sopimusten piiriin. Ulkopuolelle jäävät tällä hetkellä osa-aikaiset tuntiopettajat sekä muilla kuin

EK-sektorilla muuta pedagogista hallinto-, johto- ja suunnittelutyötä tekevät henkilöt.

On kuitenkin huomattava, ettei ammattikorkeakoulun työaikajärjestelmän piirissä olevaa opettajaa tarvitse siirtää opetusalan sopimuksesta yleiseen sopimukseen esimerkiksi projektitehtävien tai vastaavien takia, vaan työaikasuunnitelmassa voidaan huomioida mahdollinen tehtävien muutos. Kunnan sopimusalueella vähintään 760 tuntia työvuodessa tekevä on kokonaispalkkausta ja -työaikaa koskevan sopimuksen piirissä.

Kunnan/kuntayhtymän ammattikorkeakoulussa yliopettajat, lehtorit ja tuntiopettajat, jotka tulivat ammattikorkeakoulun opettajiksi ammattikorkeakoulun taustana olevan oppilaitoksen opettajan tehtävistä, voivat vielä valita, pysyvätkö he vanhassa palkkausjärjestelmässä vai siirtyvätkö työnantajansa kanssa tekevänsä sopimuksella uuteen palkkausjärjestelmään.

Tuntiopettajien (muiden kuin kokoaikaisen eli alle 760 tuntia vuodessa työtä tekevien) palkkaus määräytyy alakohdaisesti opetusalan virka- ja työehtosopimusten yleisten sekä koulutusalan koulutusalan määräysten mukaan.

Työaikasuunnitelma

Jokaiselle opettajalle tulee lukuvuosittain tai kalenterivuositain etukäteen vahvistaa työaikasuunnitelma, joka sisältää suunnitelman erilaisille töille varatuista ajoista sekä suunnitelman vapaajaksojen sijoittumisesta. Jos tietyille töille varatut ajat eivät näytä riittävän tai opettajalle määrätään lisää työtehtäviä, pitää työaikasuunnitelmaa välittömästi tarkistaa tai muuttaa yhdessä esimiehen kanssa etukäteen, ennen lisätöiden tai työajan ylittävän työn tekemistä.

Työaikasuunnitelmassa 1 600 tunnin ylityksestä tulee vuosittain maksaa ylityskorvaus, joka on kunnassa varsinaisen palkka jaettuna 152:lla ja yksityisissä

ammattikorkeakouluissa vuosipalkka jaettuna 1 600:lla.

Vapaajaksot

Opettajalle on annettava 2.5.–30.9. välisenä aikana kahdeksan viikon (56 kalenteripäivän) mittainen vapaajakso, johon työnantaja ei saa sijoittaa työaikaa. Vapaajakso voidaan antaa enintään kahdessa osassa.

Opettajalle on lisäksi annettava muuna aikana neljän viikon (28 kalenteripäivän) pituinen vapaajakso ja se voidaan antaa enintään neljässä jaksossa. Opettajan kanssa voidaan sopia vapaajaksosijotusajankohdasta ja jaksotuksesta toisin.

Lukuvuotta lyhyemmäksi ajaksi otettun opettajan palvelussuhteen päätyessä maksetaan opettajalle sopimuksen mukainen kesävapaakorvaus.

Osa-aikainen tuntiopettaja

Tuntiopettaja, jonka työaika on vähintään 760 tuntia työvuodessa ja keskimäärin vähintään 19 tuntia viikossa, on vuosityöaikaa ja -palkkausta koskevan sopimuksen piirissä.

Ajasta ja paikasta riippumattoman työajan ja -paikan osuus on **vähintään 25 %** vahvistetusta työajasta. Palkka määritellään työajan suhteessa kokoaikaisen palkasta.

Markku Perttunen

Musiikkioppilaitos

Työvuosi ja työaika

Opettajan työvuosi sisältää 38 viisipäiväistä työviikkoa, joista vähintään 35 viikkoa on opetusta ja enintään 3 muuta opettajatyötä (OVTES osio F, liite 10, 6 §, Sivista, oppilaitoskohtaiset määräykset 9 §, AVAINOTES 9 §).

Tuntiopettajan vuotuisesta työajasta ei ole erikseen sopimusmääräyksiä. Tuntiopettajan työvuoteen sisältyvät pelkästään opetusviikot, joten tuntiopettajalla on alempi palkkaus kuin virassa tai toimessa.

Virka- ja työehtosopimusten yleisissä osissa on sovittu työajan sijoittamisen periaatteista kaikkien oppilaitosmuotojen osalta (kunnan OVTES yleinen osa, III luku, 32 §, yksityisen opetusalan Sivistan opetushenkilöstön palkka- ja työaikasopimuksen 20a § sekä yksityisen opetusalan AVAINOTES:n yleisen osan III luku 15 §).

Opetustunnilla tarkoitetaan 45 minuutin opetusjaksoa. Käytännössä oppituntien pituus vaihtelee. 30 minuutin oppitunti on melko tavallinen nuorimmilla oppilaila, ja tuntikirjanpidossa se on 2/3 oppituntia. Vastaavasti 60 minuutin opetusjakso on 1 1/3 opetustuntia ja 90 minuutin opetusjakso 2 opetustuntia. Tämä laskentatapa on käytössä myös Opetushallituksen vahvistamissa laajan oppimäärän opetussuunnitelmien perusteissa.

Työviikko on viisipäiväinen. Muuksi arkipäiväksi kuin lauantaksi osuva itsenäisyyspäivä, loppia ja vapunpäivä vähentävät vuotuisia työpäiviä.

Koska päätoimisiin tuntiopettajiin sovelletaan samaa palkkausjärjestelmää kuin viran- ja toimenhaltijoihin, nämä arkipäiviksi osuvat työpäivät vähennetään opetuspäivistä.

Jos oppilaitos määrää tästä huolimatta pidettäväksi arkipäivän puuttuvat tunnit, niistä tulee maksaa ylituntipalkkio. Viran-/toimenhaltijalla voidaan 35 opetusviikon jälkeen pidettävät tunnit yli-

tuntipalkkion sijasta kirjata muun työn osuutta vähentävinä työaikamääräyksissä sovitun mukaisesti: 45 minuuttia opetusta tai säästystä vähentää muun työn osuutta 120 minuuttia.

Rehtoreiden ja apulaisrehtoreiden viroissa/toimissa noudatetaan joustavaa kokonaistyöaikaa, jolloin rehtori/apulaisrehtori työskentelee soveltuvin osin toimistotyöaikaa koskevien määräysten mukaisesti. Huomioon on kuitenkin otettava rehtorin/apulaisrehtorin työn erikoisluonne. Tämä tarkoittaa mm. sitä, että työaikaan liittyvistä tehtävistä osa voidaan tehdä muualla kuin varsinaisella työpaikalla, joten työpaikalla oloaika ei ole sama kuin toimistotyössä.

Rehtoreiden ja apulaisrehtoreiden virat ja toimet ovat vuosilomajärjestelmän piirissä.

Palkkaus ja opetusvelvollisuudet

Musiikkioppilaitoksia on kolmella eri sopimusalueella. Kullakin näistä (kunnan OVTES, yksityiset Sivistan ja AVAINOTES) palkkaus ja sen perusteet poikkeavat toisistaan.

Kun päätoimisen tuntiopettajan viikkotuntimäärä on alle opetusvelvollisuustuntimäärän, palkka saadaan jakamalla kuukausipalkka sen perusteena olevalla opetusvelvollisuustuntimäärällä ja kertomalla tulos opettajan viikkotuntimäärällä.

Yksittäisen opetustunnin hinta, kertatuntipalkkio, saadaan kertamalla kuukausittainen ylituntipalkkio luvulla 12 ja jakamalla se luvulla 35.

Sivutoiminen tuntiopetus

EK:n Yksityisen opetusalan liiton Sivistystyönantajat ry:n kanssa on sovittu, että niihin sivutoimisiin tuntiopettajiin, jotka on tällä sopimusalueella otettu vähintään koko lukuvuodeksi ja joilla ei ole kokoaikatyötä muualla, sovelletaan päätoimisia tuntiopettajia koskevia määräyksiä.

*Peruspalkat www.oaj.fi
→ Jäsensivut tai
Opettaja-lehden palkkaliitteet*

Vuosidonnaiset lisät kunnan sopimusalueella	5 v	8 v	10 v	15 v	20 v
Rehtori (opv enint. 315 h/v)	-	-	5 %	4 %	6 %
Apulaisrehtori (opv enint. 420 h/v)	-	-	5 %	4 %	6 %
Apulaisrehtorina toimiva opettaja (opv 350 - 560 h/v)	2 %	3 %	9 %	6 %	6 %
Opettaja (opv enint. 23 h/vko)	2 %	3 %	9 %	6 %	6 %
Opettaja II-aste (opv enint. 22 h/vko)	2 %	3 %	9 %	6 %	6 %
Päätoiminen tuntiopettaja	2 %	3 %	9 %	6 %	6 %

Yksityisen oppilaitoksen kokemuslisät	3 v	5 v	8 v	13 v	20 v
Rehtori (opv 2–10 h/vko)	5 %	5 %	5 %	5 %	-
Apulaisrehtorina toimiva opettaja (opv 10–16 h/vko)	5 %	6 %	6 %	9 %	3 %
Opettajat (opv 23 h/vko, II-aste 22 h/vko, yliopettajat 20 h/vko)	5 %	6 %	6 %	9 %	3 %

AVAINOTES vuosidonnaiset lisät	5 v	8 v	10 v	15 v	20 v
Rehtori ja apulaisrehtori	-	-	6 %	2 %	6 %
Opettaja, lehtori ja päätoiminen tuntiopettaja	4 %	3 %	9 %	6 %	6 %

Matkakilometreihin perustuvat lisät

Opettajanviran tai -toimen haltijalle ja päätoimiselle tuntiopettajalle, joka opettaa pääkoulun lisäksi yhdessä tai useammassa sivutoimipisteessä, maksetaan

korkeampaa palkkaa. Lisä riippuu pääkoululta tai asunnosta sivutoimipisteeseen tai -pisteisiin viikoittain kuljetun matkan pituudesta.

Kilometrejä viikossa	OVTES	Sivista	AVAINOTES
100–149	1 vkotunti	+ 3,5 %	+0,03
150–199	2 vkotuntia	+7,0 %	+0,05
200– tai enemmän	3 vkotuntia	+10,5 %	+0,07

Sivutoimipisteen johtajan tehtävät

Sivutoimipisteen johtajan tehtävistä maksetaan tehtävään määrättylle opettajalle lisäpalkkiona 1–4 viikkotuntin korvaus vähimmillään 20:n ja enimmillään yli 200 oppilaan sivutoimipisteessä.

Aineryhmän vastaavana toimiminen

Opettajan, joka on nimetty aineryhmän vastuuolettajaksi (ainekollegion, tutkintolautakunnan tai muun vastaavan koollekutsuja, kurssitutkimateriaalista ja -pöytäkirjoista huolehtiminen ynnä muut perinteiset lehtorin tehtävät), peruspalkkaa korotetaan Sivistan oppilaitoksissa 3,5 %:lla.

Oikeus työmatkakorvauksiin

Tuntiopettajalle, joka opettaa yhdessä musiikkiopistossa alle 16 tuntia viikossa ja asuu toimipisteen sijaintikunnan ulkopuolella, maksetaan työmatkasta aiheutuneet kustannukset. Korkeimman hallinto-oikeuden 31.10.1986 tekemän päätöksen (KHO 1986 II 591) mukaan sivutoimisille opettajille maksettua matkustamiskustannusten korvauksia ei pidetty ennakkoperintälain tarkoittamina matkakustannusten korvauksina asunnosta varsinaiseen työpaikkaan eikä palkkana. Tätä KHO:n ratkaisua on käytetty perusteluna myöhemmissä hallinto-oikeuksien ratkaisuissa, mm. Kouvolan hallinto-

oikeuden 31.7.2007 antamassa päätöksessä nro 07/0398/2.

Kunnan sopimusalueella kustannusten korvaus on harkinnanvarainen.

Kelpoisuusvaatimukset

A) Voimassa olevan lainsäädännön perusteella

Musiikkialan ammatillisten opintojen opetusta antamaan on kelpoinen henkilö, jolla on soveltuva ammatillisen korkeasteen tai opistoasteen tutkinto (esimerkiksi konservatoriossa suoritettu musiikkioppilaitoksen opettajan tutkinto) ja jonka palvelussuhde tässä opetustehtävässä on alkanut vuoden 2009 loppuun mennessä. Tämän lisäksi vaaditaan vähintään 35 opintoviikon laajuiset opettajan pedagogiset opinnot sekä vähintään kolmen vuoden pituinen työkokemus tehtävää vastaavalla alalla.

Vuodesta 2010 tutkintovaatimuksena on vähintään soveltuva amk-tutkinto.

Siirtymäsäännösten nojalla ei erillisiä opettajan pedagogisia opintoja eikä työkokemusta vaadita, jos konservatorion lehtorin kelpoisuus on saavutettu tai siihen johtavat opinnot on aloitettu ennen vuotta 1999.

Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän opetusta, jota mm. musiikkiopistojen sekä konservatorioiden musiikkiopisto-osastojen opetus on, on kelpoinen antamaan henkilö, jolla on opetettavalta taiteenalalta vähintään opistoasteinen opettajatutkinto.

Musiikkioppilaitoksen rehtorin kelpoisuusvaatimukset täyttää a) henkilö, jolla on mikä tahansa ylempi korkeakoulututkinto ja koulutusmuodon opettajan kelpoisuus sekä riittävä opetushallinnon tuntemus, tai b) henkilö, jolla on alan ylempi korkeakoulututkinto ja riittävä opetushallinnon tuntemus.

B) Palkkauksen perusteena olevat kelpoisuudet ja tutkintotasot

Sopimusmääräyksissä on sellaisia hinnoitteluperusteita, joita nykyisessä lainsäädännössä ei ole (esimerkiksi entinen lehtorin kelpoisuus, jolla perusopetuksessa tarkoitetaan viimeisimmässä, 1998 kumotussa musiikkioppilaitosasetuksessa säädettyä musiikkiopiston lehtorin kelpoisuutta).

Vaikka nykyisten kelpoisuussäästöjen mukaan esimerkiksi konservatorion lehtorin virkaan tai toimeen voi tulla valituksi ilman aiemmin vaadittua ylempää korkeakoulututkintoa, virka tai toimi ei takaa ylempään korkeakoulututkintoon mukaisena peruspalkkaa.

Kunnallisen työmarkkinalaitoksen yleiskirjeeseen A 63/1990 sisältyvässä edelleen voimassa olevassa soveltamisohjeessa todetaan: ”Musiikin perusopetuksen opettajien palkkaus määräytyy 1.10.1990 sen mukaan, mikä kelpoisuus opettajalla on. Tällöin kelpoisuutta ei ole sidottu siihen virkaan, jota opettaja hoitaa vaan palkkaus on esimerkiksi lehtorin kelpoisuuden mukainen, oli paikka musiikkileikkikoulussa, musiikkikoulussa tai musiikkiopistossa. Kelpoisuus ei siis ole sidottu hoidettavaan virkaan vaan opettajan kelpoisuuteen ylipäänsä.”

Tämän lisäksi KT:n yleiskirjeessä A 79/1990 on todettu, että ”Lehtorin kelpoisuuden mukaan maksetaan palkka myös silloin, kun opettajalla on lehtorin kelpoisuus muussa opetusaineessa kuin virkanimikkeen mukaisessa opetusaineessa.”

Vaikka siis sopimusmääräysten mu-

kaisen soveltuvan tutkinnon soveltuvuudesta päättää työnantaja, se ei anna oikeutta perusopetuksessa katsoa tutkintoa soveltumattomaksi sillä perusteella, että opettajan suorittama tutkinto on muussa musiikkioppilaitoksen opetusaineessa kuin mitä opettaja on määrätty opettamaan.

Epäpätevyysalennus

Jos opettajalla ei ole asetuksessa säädettyä kelpoisuutta, on epäpätevyysalennus työnantajan harkinnan mukaan 6–20 % kunnan opetuslalla, 4–25 % Sivistan yksityisellä opetuslalla ja 6–25 % AVAINA-opetuslalla.

Euromääräiseen palkkaukseen siirtäessä sovittiin, että kenenkään palkkaa ei alenneta sen johdosta, että prosentuaalinen epäpätevyysalennus olisi suurempi kuin aiempi palkkaluokkina määrätty alennus.

Erivapaus ja kelpoisuustodistus

Erivapauden saaneen opettajan peruspalkka määräytyy yksityisessä oppilaitoksessa erivapauden saamisajankohtana voimassa olleiden kelpoisuusehtojen (ei siirtymäsäännösten) mukaisen kelpoisuustason peruspalkan perusteella.

Musiikkioppilaitoksissa opettajien erivapautta vastaava käytäntö on nimeltään kelpoisuuden toteaminen.

Tämä tarkoittaa sitä, että jos esimerkiksi musiikkioppilaitoksen lehtorin kelpoisuus on viranomaispäätöksellä todettu ennen 1.8.1995, kelpoisuustaso vastaa ylemmän korkeakoulututkinnon kelpoisuustasoa riippumatta siitä, onko asianomainen suorittanut jotakin tutkintoa.

Kunnan sopimuksessa ei tällaista palkkausmääräystä ole, joten palkkaus määräytyy opettajan suorittaman tutkinnon mukaan.

Markku Perttunen

Lasten ja nuorten taidekoulut

Kunnallisten lasten ja nuorten taidekoulujen opettajien palvelusuhteen ehdoista on sovittu kunnallisessa yleisessä virka- ja työehtosopimuksessa (KVTES) ja opetusalan virka- ja työehtosopimuksen (OVTES) osion F liitteessä 11. Yksityisten kuvataide- sekä monitaiteellisten koulujen opettajien palvelusuhteen ehdot ovat yksityisessä opetushenkilöstön työsopimuksessa ja sen oppilaitoskohtaisissa määräyksissä.

Rehtorit

Rehtoreiden palkkausta ja opetusvelvollisuutta määrättäessä tulee ottaa huomioon mm. koulun opetuspisteiden lukumäärä ja sijainti sekä koulun muun henkilökunnan määrä. Opetusvelvollisuus on kunnallisissa oppilaitoksissa 6–14 viikotuntia ja yksityisissä oppilaitoksissa 5–14 viikotuntia.

Työaika ja vuosiloma määräytyvät kuten muidenkin oppilaitosmuotojen rehtoreilla.

Opettaja

Kuvataidekoulujen opettajan työajassa on kaksi vaihtoehtoa: joko opettajan vuosityöaika on 790 tai 1 200. Molemmissa opetustuntien määrä on enintään 578.

OVTES:n vuosisidonnaiset lisät on selvitetty kaikkia oppilaitosmuotoja koskeissa yhteisissä määräyksissä.

Sivistan kokemuslisät ovat samat kuin muidenkin yksityisten oppilaitosten opettajilla.

Päätoimisen opettajan työ- ja opetusvelvollisuutta vähennetään muuksi arkipäiväksi kuin lauantaiksi sattuvan loppipäivän johdosta laskennallisesti yhden päivän työ- ja opetusvelvollisuutta vastaavalla osalla.

Kunnallisessa taidekoulussa johtajana toimivan opettajan opetusvelvollisuus on 1–4 tuntia alempi kuin muutoin.

Yksityisessä taidekoulussa koulunjohtajana toimivan opettajan palkka on korkeampi ja opetusvelvollisuus alempi kuin muutoin.

Tuntiopettaja

Tuntiopettajan palkka määräytyy pidettävien tuntien mukaan. Lisäksi opettajalle maksetaan näyttelyiden suunnittelusta ja järjestämisestä 50 % tuntipalkkiosta. Tuntipalkkiot: ks. OAJ:n Jäsensivut.

Lomakorvaus maksetaan vuosilomailain ja lomarahaa työehtosopimuksen mukaan. OVTES:n mukaan lomakorvausta ei makseta, jos tuntiopettaja saa samanaikaisesti vuosilomaa, lomakorvausta tai lomarahaa saman työnantajan muun palvelusuhteen perusteella.

Palkalliseen sairauslomaan, äitiysvapaaseen ja tilapäiseen hoitovapaaseen on oikeus tuntiopettajalla, joka opettaa keskimäärin vähintään 14 tuntia viikossa.

*Peruspalkat www.oaj.fi
→ Jäsensivut tai
Opettaja-lehden palkkaliitteet*

Vapaan sivistystyön oppilaitos

Lainsäädännössä luokitellaan vapaaksi sivistystyöksi kansalais- ja työväenopistojen sekä kansanopistojen lisäksi opintokeskukset, kesäyliopistot ja liikunnan koulutuskeskukset. Tässä yhteydessä käsittelemme näistä kahta ensiksi mainittua opistomuotoa.

A) KANSALAIK- JA TYÖVÄENOPISTOT

Kunnan sopimusmääräyksissä kansalaisopisto-nimikkeellä tarkoitetaan opistoja, joiden nimenä on kansalaisopisto tai työväenopisto. Yksityisen opetusalan sopimusmääräyksissä käytetään kumpaakin nimitystä.

Opettajan työaika

Työvuosi alkaa 1.8. ja päättyy 31.7. Työ- ja loma-aikojen jaksotuksesta ei ole säädöksiä eikä määräyksiä, mutta niihin sovelletaan virka- ja työehtosopimusten yhteisissä määräyksissä sovittuja periaatteita.

Vuotuinen työvelvollisuus jakaantuu opetusvelvollisuuteen ja muuhun työvelvollisuuteen.

Yhteiskunnallisten aineiden, kasvatustieteellisten aineiden, äidinkielen, toisen kotimaisen ja vieraan kielen sekä matemaattis-luonnontieteellisen aineen opetusvelvollisuus on 530 tuntia ja muiden aineiden 580 tuntia.

Jos opettaja opettaa useampia aineita, joiden tuntimäärät ovat erilaiset, lasketaan hänen opetustuntiansa määrä vuodessa eri aineiden mukaan painotettuna.

Opettajan muu työvelvollisuus on 350 tuntia työvuodessa.

Jos opettaja eri toimipisteissä työskentelyn vuoksi matkustaa viikossa keskimäärin 200 kilometriä, luetaan matkustamiseen käytetystä ajasta enintään 75 tuntia muuhun työvelvollisuuteen.

Kunnallisessa opistossa voidaan opetusvelvollisuus määrätä pienemmäksi, jolloin lisätään muuta työvelvollisuutta 1½ tuntia jokaista vähennettyä opetustuntia kohden. Opettajan suostumuksella opetusvelvollisuus voidaan vahvistaa myös suuremmaksi vähentämällä vas-

taavalla periaatteella muuta työvelvollisuutta. Tällöin muu työvelvollisuus on kuitenkin vähintään 200 tuntia työvuodessa.

Sekä yksityisellä että kunnallisella opetusalanalla on sovittu opetusvelvollisuuden huojennuksista apulaisrehtorin tehtävien, erityistehtävien, osastonjohtajan ja opetusalan johtavan opettajan tehtävien johdosta.

Opetusvelvollisuuteen kuuluvan opetustunnin pituus on laskennallisesti 45 minuuttia ja muuhun työvelvollisuuteen kuuluvan tunnin pituus laskennallisesti 60 minuuttia.

Opetustunteihin sisältyy opetuksen valmistelu samoin kuin opetukseen kuuluvien kertaus- ja muiden tehtävien sekä kokeiden valmistus ja korjaus ja osallistuminen opettajainkokouksiin.

Opettajan muuhun työvelvollisuuteen kuuluvat opiston erityisluonteesta johtuen yleiset järjestelyt, opetussuunnitelman laatiminen, opetuksen kehittäminen, opiskelijan ohjaus, opistolaiskuntatoimintaan osallistuminen sekä muut samantapaiset tehtävät.

Kunnallisissa opistoissa on lisäksi sovittu suunnittelijaopettajan työajasta, jota voidaan soveltaa opettajan suostumuksella muihinkin kuin suunnittelijaopettajan virkanimikkeellä oleviin. Tällöin vuotuinen tuntimäärä voi olla 1 200 tuntia siten, että opetusvelvollisuus on enintään sama kuin muilla vastaavan aineen opettajilla.

Opettajan työ- ja opetusvelvollisuus vähenee muuksi arkipäiväksi kuin lauantai- tai sunnuntai- tai loppiaisena johdosta laskennallisesti yhden päivän. Vuotuista työvelvollisuutta vastaavat osat vähennetään työ- ja opetusvelvollisuuksista.

Rehtorin ja apulaisrehtorin työaika

Rehtorin ja apulaisrehtorin virassa/toimessa noudatetaan kokonaistyöaikaa, jolloin asianomainen työskentelee soveltuvin osin toimistotyöaikaa koskevien määräysten mukaisesti kuitenkin rehtorin/apulaisrehtorin työn erikoisluonne huomioon ottaen.

Palkat

Palkat ja palkkiot → www.oaj.fi tai **palkkaliite Opettajassa.**

Kunnallisessa opistossa opettajalle, joka määrätään opettamaan vähintään puolet opetustunneista kello 16 jälkeen, maksetaan palkkaliitteessä ilmenevä erillinen korvaus.

Suunnittelijaopettajan palkka kunnallisessa opistossa ks. palkkaliite.

OVTES:n rehtorin, apulaisrehtorin ja opettajien vuosisidonnaiset lisät on selvitetty kunnallisen opetusalan yhteisissä määräyksissä.

B) KANSANOPISTOT

Rehtorin ja opettajan työaika

Yleismääräykset työajan jaksotuksesta sekä opetusvelvollisuuden huojennuksista ovat pääosin samat kuin kansalais- ja työväenopistossa.

Opettajiin sovelletaan vaihtoehtoisesti vuosityövelvollisuutta (kunnan sopimuksessa vaihtoehto 1) tai kokonaistyöaikaa (kunnan sopimuksessa vaihtoehto 2)

Kunnallisessa sopimuksessa vaihtoehdossa 1 opetusvelvollisuustuntimäärä on $\frac{3}{4}$ kokonaistyövelvollisuudeksi sovitusta tuntimäärästä. Opetusvelvollisuus äidinkielessä on 700 tuntia, opiskelijalle vieraassa kielessä, matematiikassa, fysiikassa ja kemiassa 800 tuntia sekä muissa aineissa 870 tuntia. Muun työn työvelvollisuus on 315 tuntia, jollei opetusvelvollisuustuntimäärää ole sovittu toisin.

Vaihtoehdossa 2 opetusvelvollisuus äidinkielessä on 525 tuntia, opiskelijalle vieraassa kielessä, matematiikassa, fysiikassa ja kemiassa 600 tuntia sekä muissa aineissa 652 tuntia. Vaihtoehdossa 2 opettajalla on soveltuvin osin toimistotyöaika. Sopimuksessa mainittuun edellytyksiin opetusvelvollisuustuntimäärä voi olla pienempi tai suurempi.

YLTES:n kansanopistojen työaika on 1 600 tunnin kokonaistyöaika, jossa noudatetaan vapaajaksojärjestelmää.

Palkkaus

Palkat ja palkkiot → www.oaj.fi tai palkkaliite Opettajassa.

OVTES:n rehtorin, apulaisrehtorin ja opettajien henkilökohtaisen lisän vuosi- sidonnaiset osat on selvitetty kunnallisen opetusalan yhteisissä määräyksissä.

Opetushenkilöstöön kuuluva päätoiminen toimihenkilö saa YOLTES:n koke- muslisät kuten kansalaisopistoissa.

C) TUNTIOPETTAJAT

Palkat ja palkkiot → www.oaj.fi tai palkkaliite Opettajassa.

Opettajalle palkka maksetaan pidettyjen tuntien mukaan. Palkkataulukon mukaiset euromäärät ovat vähimmäispalkka- perusteita, joihin ei sisälly pätevyyslisä eikä määrävuosikorotusta.

Tuntiopettajalle maksetaan sopi- muksissa määrätyin kelpoisuusehdoin korkeampaa tuntipalkkiota (5 % tai 10 %) kunnallisissa opistoissa ja yksityi- sissä PTY-opistoissa 10 % korkeampaa tuntipalkkiota. Yksityisissä YOLTES- opistoissa on sovittu A- ja B-hinnoitteluta- sot pätevyuden perusteella siten, että työnantajan harkinnan mukaan täyden pätevyyslisän voivat saada myös ne tun- tiopettajat, joilla on opetettavan aineen ammatillinen koulutus sekä työn kautta hankittu kokemus, josta on olennaista hyötyä opetustyössä.

Kunnan sopimusalueella maksetaan 6 %:n suuruisia määrävuosikorotusta vä- hintään keskimäärin 16 viikkotuntia opet- tavalle tuntiopettajalle, joka on kolme vuotta opettanut vähintään keskimäärin 16 tuntia työviikossa joko omassa tai jos- sain muussa kansalaisopistossa.

Tuntiopettajalla on oikeus vuosilo- makorvaukseen ja lomarahaan. Kunnal- lisessa opistossa oikeutta lomakorva- ukseen ei ole, jos saa samanaikaisesti vuosilomaa, lomakorvausta tai lomara- haan saman työnantajan muun palvelus- suhteen perusteella.

Hanna Tanskanen

Yliopisto

Kokonaistyöaika

Yliopistojen TES 5 luku, 1–5 § ja pöytä- kirja 19.3.2010

Määräykset kokonaistyöajasta koskevat yliopistojen opetus- ja tutkimushenkilös- töä, joihin sovelletaan yliopistojen palk- kausjärjestelmässä opetus- ja tutkimus- henkilöstön arviointijärjestelmää 5 luvun 1 §:ssä mainituin poikkeuksin.

Opetus- ja tutkimushenkilöstön vuo- sittainen työaika on 1 600 tuntia. Jokainen henkilö laatii vuosittain ennen seuraavan lukukauden alkamista työsuunnitelman yhteistyössä esimiehensä kanssa. Työ- suunnitelmaan kirjataan 1 600 tunnin työ- ajan kohdentaminen eri tehtäväalueille seuraavan lukukauden aikana, ja laadin- nassa otetaan huomioon henkilön osal- listuminen opetukseen, tutkimustoimin- taan ja muihin tehtäviin. Yliopisto hyväk- syy työsuunnitelmat organisaationsa mukaisesti.

Työntekijä vastaa omasta työajas- taan ja sen käyttämisestä työsuunnitel- massa oleviin tehtäviin. Lukukauden ai- kana työntekijä ja esimies voivat tarkas- tella työsuunnitelman toteutumista ja työn tuloksia kokonaistyöajan puitteissa.

Kontaktiopetuksen enimmäistuntimäärät

Yliopistojen 1.3.2012 voimaan tulleen yleisen työehtosopimuksen mukaan kenenkään sellaisen henkilön, jolla on 392 tunnin enimmäisopetusvelvollisuus, kontaktiopetuksen määrä ei voi kasvaa. Myöskään muut kontaktiopetuksen eni- mäismäärät eivät voi nousta. Korkeam- mat opetuskatot ovat edelleen käytössä mutta kuitenkin niin, että niiden suhteelli- nen osuus yliopistoissa säilyy ennallaan eikä kasva.

Työehtosopimuksen mukaan opetus- painotteisissa tehtävissä työsuunnitel- maan sisällytettävän kontaktiopetuksen enimmäistuntimäärä on 392 tuntia luku- vuodessa (TES 5 luku, 5 §, 7 mom.). Tämä tarkoittaa sitä, että mikäli henki- löllä on kontaktiopetusta 392 tuntia, käy- tännössä vuosittainen työaika 1 600 tun- tia täyttyy. Tällöin voi työsuunnitelmaan mahtua enintään noin 100 tuntia esimer- kiksi opetusohjelman yleistä suunnitte- lua tai muita laitoshallintotehtäviä.

Kontaktiopetuksen enimmäistunti- määrä voi olla 448 tuntia lukuvuodessa ainoastaan sellaisissa tavanomaista vä- hemmän valmistelua vaativissa opetus- tehtävissä, joissa tehtävän velvollisuuk- siin ei varsinaisesti sisälly tutkimusta (TES 5 luku, 5 §, 8 mom.). Tutkimuksen puuttuminen ei ole automaattinen perus- te korkeamman opetustuntikatkon käytöl- le. Samalla tulee ottaa huomioon, että sopijaosapuolten (pöytäkirja 19.3.2010) välillä on sovittu, että korkeampien ope- tuskattojen suhteellinen osuus yliopis- toissa ei saa muuttua.

Yliopistojen palkkausjärjestelmä YPJ

Yliopistojen TES, 6 luku, 1–6 § sekä liitteet 1 ja 3

Palkkataulukot: www.oaj.fi → Jäsensivut.

Palkka yliopistoissa muodostuu tehtävien vaativuuteen perustuvasta tehtäväkoh- taisesta palkanosasta ja henkilökohtai- seen suoriutumiseen perustuvasta pal- kanosasta sekä 31.12.2009 voimassa olleeseen virka- tai työsuhteeseen liitty- västä, silloin voimassa olleeseen virka- ja työehtosopimukseen perustuvasta pal- kan takuusuudesta.

Tehtäväkohtainen palkanosa

Tehtäväkohtainen palkanosa määräytyy tehtävän vaativuustason perusteella. Teh- tävän vaativuusarviointi perustuu työn- antajan määrittelemään tehtävään, teh- täväkuvaukseen ja tehtävään sovelletta- vaan arviointijärjestelmään. Yliopistoissa on kaksi arviointijärjestelmää: opetus- ja tutkimushenkilöstöön sovellettava arvi- ointijärjestelmä sekä muuhun henkilös- töön sovellettava arviointijärjestelmä.

Vaativuusarvioinnissa käytettävät päävaativuustekijät ovat opetus- ja tut- kimushenkilökunnan järjestelmässä työn luonne ja vastuu, tehtävän edellyttämät vuorovaikutustaidot sekä tehtävän edel- lyttämät tiedolliset ja taidolliset valmiu- det. Opetus- ja tutkimushenkilökunnan arviointijärjestelmässä tehtävien vaati- vuustasoja on 11. Vaativuusarvioinnin tulee pohjautua tehtävän vaativuuden arviointiin eikä nimikkeen pohjalta tehtä- vään sijoitteluun eri vaativuustasoille.

Tehtävien vaativuutta ja vaativuustasoa tarkastellaan henkilön ja hänen esimiehensä välisissä arviointikeskusteluissa. Esimies tekee suorittamansa arvioinnin perusteella ehdotuksen vaativuustasosta. Tämän jälkeen yksikön johtaja ja yliopiston yhteinen arviointiryhmä ottavat kantaa. Lopuksi työnantaja vahvistaa vaativuustasot esimiesten ja arviointiryhmien ehdotukset saatuaan. Työnantaja voi vain perustellusta syystä poiketa arviointiryhmän esityksestä.

Henkilökohtainen palkanosa

Henkilökohtainen palkanosa määräytyy henkilön suoritusasteen perusteella. Opetus- ja tutkimushenkilökunnan henkilökohtaisen suoriutumisen tasoja on 9.

Opetus- ja tutkimushenkilöstön henkilökohtaisen suoriutumisen arviointijärjestelmän pääarviointitekijät ovat opetukselliset ansiot, tutkimukselliset ansiot sekä yliopistoyhteisölliset ja yhteiskunnalliset ansiot.

Henkilökohtaista työsuoritusta ja suoritusastea tarkastellaan henkilön ja hänen esimiehensä välisissä arviointikeskusteluissa. Arviointikeskustelut käydään koko yliopiston tasolla kahden vuoden välein.

Suoritusarviointi koskee henkilön suoriutumista tehtävässään ja hänelle asetetuista tavoitteista. Henkilökohtainen suoriutuminen arvioidaan suhteessa työtehtäviin ja työsuunnitelmaan tai muulla vastaavalla tavalla asetettuihin tavoitteisiin. Lisäksi suoriutumista arvioidaan vertaamalla työtehtäviin liittyviä ansioita muiden vastaavilla aloilla, samoissa vaativuusryhmissä ja vastaavan tyyppisissä tehtävissä toimivien ansioiden eli opettajan ansioiden verrataan muiden yhtä vaativissa tehtävissä toimivien ansioiden.

Esimies tekee suorittamansa arvioinnin perusteella ehdotuksen työsuorituksen arviointiksi ja suoritusasteeksi. Työnantaja vahvistaa henkilökohtaisen suorituksen tason. Työnantaja voi perustellusta syystä poiketa esimiehen suoritusarvioinnista.

Vaativuuslisä

Yliopistojen TES, 6 luku, 7a §

Tehtäväkohtaisen palkanosan lisäksi työnantaja voi maksaa vaativuuslisää, joka on 50 % henkilön tehtävän vaativuustason ja sitä seuraavan ylemmän vaativuustason välisestä palkkaerosta, ottaen huomioon myös henkilökohtaisen palkanosan. Vaativuuslisä voidaan myöntää myös määräajaksi.

Vaativuuslisä ei vaikuta vaativuusta-

sokarttojen tai vaativuuskehikon tulkitaan tai vaativuuskehikon sisältöön. Tehtävät määritellään vaativuustasolle palkkausjärjestelmän mukaisesti. Suoritusastea ei arvioida uudelleen vaativuuslisää myönnettäessä.

Suorituskorotus

Yliopistojen TES, 6 luku, 7b §

Osana vuoden 2013 järjestelyerää sovittiin uudesta palkkausjärjestelmän elementistä, jolle annettiin nimeksi suorituskorotus. Suorituskorotuksia osoitettiin ensi kertaa kevään 2013 henkilökohtaisen työstä suoriutumisen tarkistuskierroksella, ja korotukset maksettiin 1.10.2013 lukien. Suorituskorotus on 50 % työntekijän suoritusasteen ja sitä ylemmän suoritusasteen välisestä euromäärästä. Tämä elementti ei koske harjoittelukouluja.

HARJOITTELUKOULUJEN OPETUSHENKILÖSTÖ

Työaika

Harjoittelukoulut eivät ole yliopistoissa käytössä olevan opetus- ja tutkimushenkilökunnan 1 600 tunnin kokonaistyöajan piirissä vaan opettajat ovat opetusvelvollisuustyöajassa kuten kunnallisten ja yksityisten yleissivistävien oppilaitoksien opettajat. Merkittävä ero on se, että harjoittelukoulujen opettajat ovat työsuhteessa, jolloin heihin noudatetaan työsuomalain määräyksiä. Oppilastyöpäivät, oppituntien pituudet ja kesätyö noudattelevat 31.12.1998 voimassa ollutta lainsäädäntöä, joten ne ovat kuten kunnallisissa oppilaitoksissa.

Harjoittelukoulujen opettajien työ poikkeaa ohjaustehtävän osalta muiden oppilaitosten opetustehtävistä. Harjoittelukoulun lehtorin opetusvelvollisuuteen voidaan lukea opetusharjoittelun ohjaamista ja muita harjoittelukoulun opettajankoulutustehtäviä koulukohtaisen opettajankoulutuksen tuntikiintiön rajoissa. Tuntikiintiöllä tarkoitetaan opettajankoulutuksesta johtuviin tehtäviin käytettyjen tuntien enimmäismäärää.

Opetusvelvollisuudet harjoittelukouluissa

Yliopistojen TES, harjoittelukouluja koskevat määräykset (kirja 2), 2 luku, 4 § ja 11 §

Aineenopettajana toimivan opettajan opetusvelvollisuudet

äidinkieli ja kirjallisuus	16
suomi toisena kielenä	16
2. kotimainen kieli, vieras kieli	19
tietotekniikka	19
matematiikka, fysiikka ja kemia	20
kuvataide ja musiikki	20
uskonto, elämäntutkimus, psykologia	21
historia, yhteiskuntaoppi, taloustieto	21
biologia ja maantieto	21
kotitalous, tekstiilityö ja tekninen työ	22
liikunta	23
terveystieto, perusopetus	23
terveystieto, lukio	21
opinto-ohjaus	23

Lehtori, joka toimii

luokanopettajana	24
erityisopettajana	24
erityisluokan opettajana	22

Harjoittelukoulujen palkkausjärjestelmä

Yliopistojen TES, harjoittelukouluja koskevat määräykset (kirja 2), 1 luku, 2–11 § sekä liitteet 1 ja 2A & 2B

Harjoittelukoulujen opetushenkilöstön varsinainen palkka muodostuu tehtävien vaativuuteen perustuvasta tehtäväkohtaisesta palkanosasta, henkilökohtaiseen työsuoritukseen perustuvasta henkilökohtaisesta palkanosasta sekä 31.12.2009 voimassa olleesta, aikaisemmin voimassa olleeseen sopimukseen perustuvasta takuupalkasta tai vastaavasta palkkatekijästä.

Tehtäväkohtainen palkanosa

Tehtäväkohtainen palkanosa määräytyy tehtävien vaativuustason perusteella harjoittelukoulujen opetushenkilöstön arviointijärjestelmän mukaisesti. Harjoittelukoulujen arviointijärjestelmässä vaativuustaso on 11.

Tehtävien vaativuusarviointi perustuu työnantajan määrittelemään tehtävään ja tehtäväkuvaukseen. Arvioinnissa käytettävät päävaativuustekijät ovat työn luonne ja vastuu, vuorovaikutustaidot

sekä tiedolliset ja taidolliset valmiudet.

Tehtävien vaativuutta ja vaativuu- tasoa tarkastellaan henkilön ja hänen esimiehensä välisessä arviointikeskus- telussa. Esimies tekee suorittamansa arvioinnin perusteella ehdotuksen vaa- tivuustasosta. Tämän jälkeen, samalla tavalla kuin yliopistoissa, työnantaja vahvistaa vaativuuksot esimiesten ja arviointiryhmien ehdotukset saatuaan. Työnantaja voi perustellusta syystä poi- keta arviointiryhmän esityksestä.

Henkilökohtainen palkanosa

Henkilökohtainen palkanosa määräytyy henkilön suoritusasteen perusteella ja se on enintään 50 % kulloinkin maksettavas- ta tehtäväkohtaisesta palkanosasta. Har- joittelukoulujen opetushenkilöstön henki- lökohtaisen palkanosan taulukossa on 13 tasoa.

Henkilökohtaisen suoriutumisen ar- vioinnin pääarviointitekijät ovat amma- tinhallinta, laatu ja työn tulokset sekä vastuullisuus työssä ja toiminta työyhteis- sössä.

Henkilökohtaista työsuoritusta ja suoritusastea tarkastellaan henkilön ja hänen esimiehensä välisissä arviointi- keskusteluissa. Keskustelut käydään vä- hintään kahden vuoden välein.

Suoritusarviointi koskee henkilön suoriutumista tehtävässään ja hänelle asetetuista tavoitteista. Suorittamansa arvioinnin perusteella esimies tekee eh- dotuksensa työsuorituksen arvioinniksi ja suoritusasteeksi. Työnantaja vahvistaa henkilökohtaiset työsuoritusarvioinnit ja -tasot sekä henkilökohtaiset palkanosat.

Kristiina Johansson, Timo Mäki

Päiväkoti

PALKKAUS

Kunnallisen yleisen virka- ja työehtosopi- muksen (KVTES) palkkausjärjestelmän mukaan palkkaus koostuu tehtäväkoh- taisesta palkasta ja henkilökohtaisesta lisästä sekä työkokemulisästä.

Tehtäväkohtainen palkka perustuu tehtävän vaativuuteen

Tärkein palkan osa on tehtäväkohtainen palkka, joka perustuu tehtävien vaativuuteen. Palkkahinnoittelussa on käytössä hinnoittelukohtat, joissa on mainittuna pääasialliset tehtävät ja vähimmäispe- ruspalkat (KVTES liite 5).

Tehtäväkohtaisesta palkasta päätet- täessä tehtävän vaativuus tulee ottaa mahdollisimman objektiivisesti huo- mioon. Tavoitteena on, että samaan palkkahinnoittelukohtaan kuuluvien tehtäväkohtaiset palkat ovat tehtävien vaativuuden edellyttämässä suhteessa toisiinsa.

Tehtävän vaativuus arvioidaan ko- konaisarviointina, joka perustuu ennalta määriteltyihin vaativuustekijöihin. Teh- tävän vaativuutta arvioitaessa otetaan huomioon tehtävän edellyttämä osaa- minen (tiedot, taidot, harkinta), työn vai- kutukset ja vastuu (laajuus pysyvyys, johtaminen ja vaikutukset johtamise- dellytyksiin) sekä tehtävän edellyttämät yhteistyötaidot (vuorovaikutustaidot ja ihmishuonevaatimukset) ja työolot. Teh- tävän edellyttämällä osaamisella on teh- tävän vaativuuden arvioinnissa suurin painoarvo (KVTES II luku 9 §).

Palkkahinnoittelun soveltamisohjees- sa (KVTES liite 5) on esimerkkejä ope- tus- ja kasvatushenkilöstön vaativuuste- kijöistä kuten vastuu esiopetuksesta ja lapsiryhmän hoitoisuusaste. Hoitoisuus- asteella tarkoitetaan muun muassa vas- tuuta monimuotoisesta lapsiryhmästä.

Tehtävän vaativuuden arviointi ta- pahtuu palkkahinnoittelukohdittain eli lastentarhanopettajan tehtävän vaati- vuutta verrataan toisen lastentarhan- opettajan tehtävään. Erityislastentar- hanopettajan tehtäväkohtaisen palkan tulee olla selvästi lastentarhanopettajan palkkaa korkeampi, koska erityislasten- tarhanopettajalta edellytetään erikoistu- miskoulutusta (KVTES II luku 9 § 1 mom. sov. 3.1 Koulutus).

Vaikka tehtäviä vertaillaan pääsään- töisesti samaan palkkaryhmään kuulu- vien välillä, on toisinaan tarkoituksen- mukaista tarkastella samanaikaisesti muitakin palkkaryhmiä. Esimerkiksi päi- väkodinjohtajan ja hänen johtamansa henkilöstön tehtäväkohtaisten palkkojen eron pitää olla riittävän suuri.

Tehtävien vaativuuden arvioinnin tulee perustua tehtäväkuvaukseen, jos- ta käyvät ilmi pääasiallinen työtehtävä, työn tarkoitus ja siihen kuuluvat olen- naiset tehtäväkokonaisuudet. Kaikkien työntekijäryhmien mallitehtäväkuvauk- set tulee laatia yhteistyössä työnantajan edustajan ja asianomaisen ammattiryh- män edustajan kanssa.

Jos tehtäväkuvauksissa määritel- tyjä tehtäväkokonaisuuksia muutetaan tai ne ovat muuttuneet vähäistä mer- kittävämmiin, tarkistetaan myös tehtävä- kuvaukset muuttuneen tilanteen mukai- siksi ja arvioidaan tehtävän vaativuus uudelleen työn kokonaisvaativuudessa tapahtuneiden muutosten selvittämiseksi. Sen jälkeen arvioidaan muutosten mah- dolliset vaikutukset tehtäväkohtaisiin palkkoihin.

Varhaiskasvatuksen johto- ja asiantuntijatehtävien palkkaryhmät

KVTES liite 5 1–2 §

Hinnoittelutunnus	Palkkaryhmä
05PKO02B	<p>Varhaiskasvatuksen opetus- ja kasvatustehtävät. Tähän ryhmään kuuluvien pääasialliset tehtävät muodostuvat varhaiskasvatuksen opetus- ja kasvatustehtävistä.</p> <p>Tehtävänimike-esimerkit: lastentarhanopettaja, erityislastentarhanopettaja.</p> <p>Huomioitavaa: Erityislastentarhanopettajan tehtäväkohtaisen palkan pitää olla selvästi lastentarhanopettajan palkkaa korkeampi.</p>
05PKO011	<p>Pienten päiväkotien tai päivähoidon muun toimintayksikön tai osa-alueen vastaavat viranhaltijat/työntekijät. Pääasialliset tehtävät ovat opetus- ja kasvatustehtäviä, joiden ohella päivähoidon yksikön tai osa-alueen/-toiminnan vastaavina viranhaltijoina/työntekijöinä ja henkilöstön välittöminä esimiehinä toimiminen. Tarkoittaa esimerkiksi suurehkon toimintakokonaisuuden antamista viranhaltijan/työntekijän vastattavaksi.</p> <p>Tehtävänimike-esimerkit: varajohtaja, vastaava lastentarhanopettaja, vastaava erityislastentarhanopettaja</p>
05PKO014	<p>Päivähoidon/varhaiskasvatuksen johto- ja esimiestehtävät. Ammatilliset johtotehtävät, joissa pääasialliset tehtävät ovat päivähoidon/varhaiskasvatuksen toiminta-alueen tai -yksikön johtaminen tai henkilöstön työn johtaminen ja suunnittelu sekä johdettavana tai vastuulla olevan alueen tai yksikön toimintaa koskeva päätöksenteko ja päätöksenteon valmistelu. Tehtäviin voi kuulua myös alan asiantuntijatehtävien hoitamista ja osallistumista hoito- ja kasvatustyöhön.</p> <p>Virkanimike-esimerkit: päiväkodinjohtaja, varhaiskasvatusyksikön johtaja, perhepäivähoidon ohjaaja.</p>
Tunnukseton, ns. hinnoittelun ulkopuolinen	<p>Päivähoidon/varhaiskasvatuksen hallinnollinen johto. Päivähoidon hallinnollinen ylin johto, jonka päätehtävänä on kunnan päivähoidon johtaminen, kehittäminen ja koordinointi sekä työn johtaminen pääsääntöisesti alaistensa esimiesten välityksellä tai viranhaltija/työntekijä, jonka päätehtävänä on päivähoidon/varhaiskasvatuksen suunnittelu-, kehittämis- yms. asiantuntijatehtävät, on hinnoittelun ulkopuolinen.</p> <p>Virkanimike-esimerkit: varhaiskasvatuspäällikkö tai -johtaja, päivähoidon johtaja tai -päällikkö, varhaiskasvatuksen suunnittelija tai konsultti tai asiantuntija</p>

Yleistyöaika päiväkodin johto- sekä opetus- ja kasvatustehtävissä

Päiväkodin johto- sekä opetus- ja kasvatustehtävissä työskentelevän säännöllinen työaika määräytyy yleistyöajan mukaisesti. Yleistyöajassa säännöllinen työaika on enintään 9 tuntia vuorokaudessa ja 38 tuntia 15 minuuttia viikossa (KVTES III luku 7 §, PTYTES 49 §) tai 38 tuntia 20 min (SOSTES 6 §).

Yleistyöaika voidaan myös järjestää siten, että viikkotyöaika on keskimäärin 38 tuntia 15 minuuttia enintään kuuden viikon ajanjaksossa. Viikkoa pidempää tasoittumisjaksoa on perusteltua käyttää vain silloin, kun se on päiväkodin toiminnan kannalta tarpeellista. Käytännössä 2–4 viikon tasoittumisjakso on yleensä riittävä.

Mikäli käytössä on tasoittumisjakso, työvuoroluettelo on laadittava ennalta koko jaksolle (KVTES III luku 30 §, PTYTES 33 §, SOSTES 6 §). Yleistyöajassa on määritelty sekä vuorokautinen että viikoittainen ylityöraja. Ylityötä ei voi korvata tunti tunnista -periaatteella.

Lisätyötä voi muodostua vain osa-aikatyöntekijälle tai KVTES:n ja PTYTES:n mukaan täyttä työaikaan tekeväälle arkipyhäviikolla.

Virka- ja työehtosopimuksissa on sovittu lastentarhanopettajien työaikaan koskevista erityismääräyksistä, joilla on haluttu turvata opetustyöhön tarvittava suunnittelu-, valmistelu- ja arviointiaika (KVTES III luku 6 § ja liite 5, PTYTES 49 §, SOSTES liityntäpöytäkirja 3 §).

Työaikaan koskevien erityismääräysten mukaisesti tulee varata kulloinkin riittävä aika (vähintään 8 % koko työajasta) lapsiryhmän ulkopuolisiin tehtäviin, kuten toiminnan yhteiseen suunnitteluun, oman lapsiryhmän toiminnan suunnitteluun ja valmisteluun sekä vanhempien ym. yhteistyötahojen tapaamisiin. Osa työajasta voidaan tehdä esimiehen ohjeen mukaan myös työpaikan ulkopuolella.

Esiopetuksesta vastaavalle lastentarhanopettajalle tulee tämän lisäksi varata aikaa opetussuunnitelman laatimiseen ja lapsi- ja ryhmäkohtaisen esiopetussuunnitelman tekemiseen. Opetus- ja kasvatustyöhön säännöllisesti osallistuvan johtajan työajassa pitää ottaa huomioon myös päiväkodin johtamiseen ja esimiestyöhön tarvittava aika.

Työaikamääräyksiä pitää noudattaa sopimusmääräysten mukaisesti. Mikäli päiväkodissa on työaikaan liittyviä ongelmia, kannattaa olla yhteydessä luottamusmieheen.

Ylityön muodostuminen yleistyöajassa viikkoa pidemmässä tasoittumisjaksossa

Päiväkodissa työvuoroluettelo on laadittava koko tasoittumisjaksoksi. Tasoittumisjakson viikko- ja työpäivien työajoissa otetaan etukäteen huomioon ajanjaksoon sijoittuvat työajantarpeet, esimerkiksi vanhempien tapaamiset ja koulutustilaisuudet, jotka tasoitetaan tasoittumisjakson työajoissa. Tasoittumisjaksossa ei kuitenkaan ole tarkoituksena tasoittaa ajanjakson aikana syntyviä suunniteltujen työtuntien yllättäviä ylityksiä.

Kaikkien työpäivien tai tasoittumisajanjaksoon kuuluvien viikkojen työaikaa ei tarvitse suunnitella samanpituisiksi, kunhan viikkotyöaikojen yhteenlaskettu työaika on oikein. Esim. 3 viikon tasoittumisjakson yhteenlasketun viikkotyöajan pitää olla yhteensä 3x38,25 h, mutta eri viikkojen säännöllinen työaika voi olla esimerkiksi: 39 h+37,5 h+38,25 h.

Ylityötä on työnantajan aloitteesta tehty työ, joka ylittää sekä työvuoroluetteloon merkityn säännöllisen työajan että seuraavat ylityörajat:

- vuorokautinen ylityöraja on 8 tuntia tai tätä korkeampi työvuoroluetteloon etukäteen merkitty tuntimäärä, kuitenkin enintään 9 tuntia
- viikoittainen ylityöraja on 38 h 15 min (SOSTES 38 h 20 min). Viikkoa pidemmässä tasoittumisjaksossa viikko-ylityöraja on työvuoroluetteloon merkitty kunkin viikon säännöllinen viikkotyöaika.

Työvuoroluettelo on saatettava kirjallisesti työntekijöiden/viranhaltijoiden tietoon vähintään viikkoa ennen siinä tarkoitettua ajanjakson alkua. Tämän jälkeen työvuoroluettelo ei voi muuttua kuin työntekijän/viranhaltijan suostumuksella tai perustellusta syystä. Työnantaja ei voi yksipuolisesti muuttaa työntekijän tai viranhaltijan työvuoroluettelon mukaista työvuoroa sen jälkeen, kun työntekijä on saapunut työvuoroon.

Työtuntien muodostuminen ylityöksi ei ole sopimuksen tarkoittama perusteltu syy muuttaa työvuoroluettelo. Työaikojen ylityksistä syntyy pääsääntöisesti ylityötä, ja ylityön muoto riippuu siitä, ylittyykö työvuoroluetteloon suunnitellun työajan lisäksi vuorokautinen vai viikoittainen ylityöraja.

Yleistyöaika on myös päiväkodinjohtajan työaikamuoto riippumatta siitä, työskenteleekö hän lapsiryhmässä vai ei. Päiväkodinjohtajat toimivat ammatillisen työn johtajina ja alaistensa välittöminä esimiehinä, minkä vuoksi heillä on täysi oikeus työaikakorvauksiin.

Työaikaa koskevia sopimusmääräyksiä tulee noudattaa täsmällisesti myös silloin, kun käytössä on sähköinen työvuorojen suunnittelu- ja seurantaohjelmisto, kuten esimerkiksi MD Titania.